

Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht 2017

Dorine Collard

Jorien Slot-Heijs

Vicky Dellas

Hugo van der Poel

Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht 2017

in opdracht van Jongeren Op Gezond Gewicht

Dorine Collard
Jorien Slot-Heijs
Vicky Dellas
Hugo van der Poel

Met dank aan: Ellen de Hollander en Anneke Blokstra (RIVM)

m.m.v. Arjen Davids, Eveline Dollee, Remko van den Dool en Aylin Post
(Mulier Instituut)

© *Mulier Instituut*
Utrecht, maart 2018

Mulier Instituut

sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht

+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl | [@mulierinstituut](https://www.instagram.com/mulierinstituut)

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	7
1. Inleiding	11
1.1 Gebruikte gegevens Monitor 2017	11
1.2 Leeswijzer	12
2. Jongeren Op Gezond Gewicht	13
2.1 Werkwijze Jongeren Op Gezond Gewicht	14
2.2 Landelijke Publiek-private samenwerking	15
2.3 Landelijke Monitoring en Evaluatie	17
2.4 Internationaal kennis delen	17
3. JOGG-aanpak	19
3.1 Opzet JOGG-aanpak	19
3.2 Bereik	19
3.3 Inhoudelijke thema's	22
3.4 Voortgang op de vijf JOGG-pijlers	25
3.5 Samenvatting	37
4. Gezonde Omgeving	39
4.1 Team:Fit	39
4.2 Gezonde School(omgeving)	43
4.3 Gezonde Werkvloer	47
4.4 Samenvatting	49
5. Communicatie en marketing	51
5.1 Corporate communicatie	51
5.2 JOGG-aanpak	54
5.3 Gezonde Omgeving	55
5.4 Themacampagnes	56
5.5 Samenvatting	59
6. Inzet en tevredenheid ondersteuning	61
6.1 Inzet JOGG-regisseur en -beleidsmedewerker	61
6.2 Inzet ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht	63
6.3 Tevredenheid ondersteuning	66
6.4 Samenvatting	70
7. Lokale evaluaties	73
7.1 Resultaten niveau <i>throughput</i>	73
7.2 Resultaten niveau <i>output</i>	74
7.3 Resultaten niveau <i>outcome</i>	74
7.4 Samenvatting	76
8. Tot slot	77
8.1 Samenvatting	77
8.2 Conclusie	82

8.3	Aanbevelingen	82
	Literatuur	87
	Bijlage I Gebruikte gegevens Monitor 2017	89
	Bijlage II <i>Governance</i> Jongeren Op Gezond Gewicht	91
	Bijlage III Ondersteuning initiatieven door partners	93
	Bijlage IV Overzicht JOGG-gemeenten 2017	95
	Bijlage V Voortgang op de pijlers van de JOGG-aanpak	100
	Bijlage VI Inzet Team:Fit per soort sportvereniging	103
	Bijlage VII Materialen themacampagnes	104
	Bijlage VIII Tevredenheid over de ondersteuning JOGG-adviseur, -coach en -regiocoördinator	105
	Bijlage IX Overzicht lokale evaluatierapporten en monitorrapporten 2017	106
	Bijlage X JOGG-model	112

Managementsamenvatting

In deze derde monitor Jongeren Op Gezond Gewicht wordt op de activiteiten en prestaties van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 teruggeblikt. Jongeren Op Gezond Gewicht kan door middel van deze monitor behaalde resultaten laten zien en waar nodig bijsturen om de doelen voor 2020 te behalen. Voor de monitor is gebruikgemaakt van gegevens van Jongeren Op Gezond Gewicht, enquêtes onder de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers, voortgangstools en gegevens van derden.

Jongeren Op Gezond Gewicht heeft ook in 2017 middels drie programma's gewerkt: de 'JOGG-aanpak', de 'Gezonde Omgeving' en 'Communicatie en Marketing'. Het totale budget is in 2017 ten opzichte van 2015 en 2016 met 0,9 miljoen euro toegenomen tot 5,4 miljoen euro.

JOGG-aanpak

- Er zijn 123 gemeenten actief met de JOGG-aanpak (peildatum 30 september 2017, eind 2016: 116). Dit betekent dat één op de drie gemeenten in Nederland met de JOGG-aanpak werkt;
- Het totale potentiële bereik van Jongeren Op Gezond Gewicht is 893.000 kinderen en jongeren tot en met 19 jaar (peildatum 30 september 2017). Daarvan worden 860.000 kinderen en jongeren met de lokale JOGG-aanpak bereikt en worden 33.000 kinderen en jongeren in niet JOGG-gemeenten bereikt via het programma Team:Fit, dat streeft naar een gezonder voedingsaanbod in sportkantines. Het streefdoel om in 2020 1 miljoen kinderen te bereiken is daarmee in zicht. Om dit doel te halen, is het nodig om de komende twee jaar potentieel 107.000 kinderen en jongeren te bereiken door de JOGG-aanpak te implementeren in nieuwe gemeenten en/of wijken en sportverenigingen te stimuleren zich bij Team:Fit aan te sluiten;
- In 2017 is met name extra ingezet op de thema's lokale borging (o.a. door gemeenten lokaal te ondersteunen met een checklist om lokale borging te bewerkstelligen) en regionalisering (o.a. middels het uitwisselen van kennis en ervaring tussen regiocoördinatoren);
- In vergelijking met 2015 boeken JOGG-gemeenten voortgang binnen de JOGG-pijlers waaraan zij werken. In alle gemeenten is minimaal één wethouder bij de JOGG-aanpak betrokken, in drie kwart van de JOGG-gemeenten is sprake van samenwerking tussen publieke en private partijen, minimaal de helft van de JOGG-regisseurs heeft inzicht in de doelgroep waar de JOGG-aanpak op wordt gericht, vier op de vijf JOGG-gemeenten hebben een plan voor monitoring en evaluatie en een ruime meerderheid van de JOGG-regisseurs heeft eerste stappen gezet op het verbinden van preventie en zorg;

Gezonde Omgeving

Team:Fit

- In 2017 nemen 1.271 sportverenigingen deel aan Team:Fit en werken daarmee aan een gezonder voedingsaanbod in hun sportkantine (in 2016: 992, doel: 1.750). In totaal participeert nu ongeveer 5 procent van de Nederlandse sportverenigingen in Team:Fit (peildatum 1 december 2017);
- Het merendeel van de deelnemende sportverenigingen is in een JOGG-gemeente gesitueerd;
- Het potentiële bereik van de deelnemende sportverenigingen in JOGG-gemeenten en niet JOGG-gemeenten bedraagt in 2017 232.000 jeugdleden;

Gezonde school(omgeving)

- In 2017 hebben zeven nieuwe partijen zich aangesloten bij het 'Akkoord Gezonde Voeding Op Scholen' waarbinnen cateraars, leveranciers en producenten worden gestimuleerd om gezondere producten te leveren. Dit brengt het totaal op 12 primaire leveranciers en 18 secundaire leveranciers (peildatum december 2017). Ten opzichte van 2016 is het percentage scholen met een Akkoordpartij (primaire leveranciers) dat het niveau brons, zilver of goud heeft behaald van

6 naar 19 procent gestegen (doel: kwart van de scholen van primaire leveranciers op niveau goud);

- In totaal hebben in Nederland 1.279 scholen een Vignet Gezonde School (peildatum 1 januari 2018). In JOGG-gemeenten ligt het aandeel scholen met een vignet een fractie hoger dan daarbuiten (resp. 16% en 12%). In 2017 hebben 740 scholen in JOGG-gemeenten een Vignet Gezonde School (in 2016: 479);

Gezonde werkvloer

- In het kader van de Gezonde Werkvloer zijn in 2017 voor bedrijven en organisaties in JOGG-gemeenten zes lokale inspiratiebijeenkomsten georganiseerd en is een bijdrage geleverd aan een kick-off van het keuzedeel 'Blijvend fit, veilig en gezond werken' op het mbo;
- In 2017 is het online platform gezondewerkvloer.nl gelanceerd, een platform voor werkgevers en werknemers met laagdrempelige tips en tools over gezonde leefstijl en vitaliteit op de werkvloer;

Communicatie en marketing

- Het doel om in 2017 via het persbeleid van Jongeren Op Gezond Gewicht 6 miljoen mensen te bereiken om de (naams)bekendheid te vergroten, is ruimschoots gehaald met een potentieel persbereik van 11 miljoen mensen in 2017;
- Om zichtbaarheid te vergroten, is in 2017 een start gemaakt met het verbeteren van de website jongerenopgezondgewicht.nl. De zichtbaarheid en naamsbekendheid van Jongeren Op Gezond Gewicht op sociale media is in 2017 verder gegroeid;
- Onder andere door blogs, geschreven door directeur Marjon Bachra, en webinars is ingezet op het vergroten van bewustwording en agendasetting;
- Door middel van (werk)bezoeken door bestuursleden, raad van toezicht en ambassadeurs is ingezet op het vergroten van betrokkenheid van partners;
- 88 procent van de JOGG-gemeenten is aan de slag met de themacampagne 'DrinkWater', 44 procent met het thema 'Gratis Bewegen, gewoon doen!' en 26 procent met het in 2016 gestarte thema 'Groente... zet je tanden erin!';

Jongeren Op Gezond Gewicht

Naast de drie programma's richt de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht zich overkoepelend op:

- Publiek-Private Samenwerking: Jongeren Op Gezond Gewicht heeft in 2017 negentien maatschappelijke partners, veertien bedrijfspartners en drie kennispartners. Zeven partners hebben de samenwerking verlengd en drie nieuwe partners zijn afgelopen jaar aangesloten;
- Monitoring en Evaluatie: een onafhankelijke Wetenschappelijke Advies Commissie heeft in 2017 vanuit wetenschappelijk perspectief advies aan de organisatie geboden. Naast deze jaarlijkse monitor is in 2017 in opdracht van het ministerie van VWS een externe evaluatie uitgevoerd naar de mate waarin de organisatievorm van een stichting effectief en efficiënt heeft bijgedragen aan de geformuleerde doelstellingen. De resultaten worden naar verwachting in april 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd;
- Internationale kennisdeling: in 2017 zijn de eerste stappen gezet richting de realisatie van de 'EPODE Academy', een trainings- en ondersteuningspakket voor het internationale netwerk waar Jongeren Op Gezond Gewicht deel van uitmaakt;

Inzet en tevredenheid ondersteuning

- Bij 69 procent van de gemeenten was in 2017 de JOGG-regisseur voor minimaal 16 uur per week aangesteld (in 2016: 52%);

- Drie op de vijf JOGG-regisseurs hebben een hbo-opleiding afgerond en ruim een derde een wetenschappelijke opleiding. JOGG-regisseurs zijn gemiddeld 27 maanden (ruim twee jaar) als JOGG-regisseur werkzaam. De totale gemiddelde werkervaring van JOGG-regisseurs is 15 jaar;
- In 2017 hebben JOGG-coaches bij een kwart van de JOGG-gemeenten en JOGG-experts bij twee derde van de JOGG-gemeenten ondersteuning geboden. Er zijn in 2017 147 experttrajecten uitgevoerd (in 2015:111 en in 2016:168);
- In 2017 hebben evenveel introductie- en basistrainingen plaatsgevonden als in 2016 (n=19), het aantal verdiepingstrainingen is aanzienlijk gestegen (van 4 in 2016 naar 12 in 2017). JOGG-regisseurs zijn tevreden over zowel de basistrainingen (rapportcijfer 7,3) als de verdiepingstrainingen (rapportcijfer 7,2);
- De dienstverlening en ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht wordt, net als voorgaande jaren, door JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers goed beoordeeld (rapportcijfers respectievelijk 7,5 en 7,1);
- Een groot gedeelte van de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers vindt dat de JOGG-adviseur en -coach op een heldere en enthousiaste manier kennis overbrengen en voldoende praktische handvatten aanreiken om lokaal mee aan de slag te gaan;

Lokale evaluaties

- In 2017 verschenen 46 lokale evaluaties die inzicht geven in inzet en opbrengsten van de JOGG-aanpak in een gemeente (in 2016: 49);
- In bijna alle lokale evaluaties worden processen op het gebied van de vijf JOGG-pijlers beschreven, met name over de pijlers Monitoring en Evaluatie en Publiek-Private Samenwerking. Over de pijler Sociale Marketing wordt weinig gerapporteerd;
- In 31 lokale evaluaties worden gegevens over gedragsverandering (eet-, drink- of beweeggedrag) en/of het percentage kinderen met overgewicht beschreven. Over het algemeen worden gezonder drinkgedrag en een toename van beweeggedrag geconstateerd, op eetgedrag zijn resultaten niet eenduidig. Wat betreft overgewicht wordt over het algemeen een daling van overgewicht gerapporteerd;
- Vanwege verschillende meetintervallen, leeftijdsgroepen, manieren van meten en tijdsperiodes is voorzichtigheid geboden in het trekken van conclusies over de effectiviteit van de JOGG-aanpak;

Conclusie en aanbevelingen

Jongeren Op Gezond Gewicht slaagt erin de thema's overgewicht en gezonde leefstijl onder de aandacht te brengen, te agenderen en partijen te enthousiasmeren om te werken aan een gezonde omgeving voor kinderen en jongeren. JOGG-gemeenten werken lokaal aan een integrale aanpak om gezond gewicht bij jongeren te bevorderen. Het doel van Jongeren Op Gezond Gewicht, het werken aan een gezonde omgeving met structureel aandacht voor gezonde leefstijl voor tenminste 1 miljoen kinderen en jongeren in 2020, is in zicht. Of het tweede doel van Jongeren Op Gezond Gewicht in zicht is - een stijging van het aantal kinderen en jongeren op gezond gewicht in 75 JOGG-gemeenten - moet blijken uit de trendanalyse die RIVM op basis van de Gezondheidsenquête in het najaar van 2018 uitvoert.

Aanbevelingen zijn allereerst gericht op het stimuleren van JOGG-gemeenten om nog intensiever te werken aan de pijlers van de JOGG-aanpak en de andere programma's. Ook kan in de aankomende jaren op het uitbreiden van de JOGG-aanpak worden ingezet, naar gemeenten en wijken waar dit nodig is. JOGG-gemeenten dienen handvatten en kennis te krijgen over de aankomende omgevingswet, omdat dit kansen creëert voor het bevorderen van een beweegvriendelijke omgeving. Hiernaast wordt aangeraden JOGG-gemeenten meer kennis en ondersteuning te bieden over onder andere de manieren om samen op te trekken met de doelgroep(en) waarop de JOGG-aanpak wordt gericht (Sociale Marketing) en manieren

om na te gaan of de aanpak aansluit bij de behoefte en wensen van de doelgroep, teneinde de effectiviteit van de aanpak te bevorderen. Ten slotte wordt aanbevolen om middels goede monitoring en evaluatie inzicht te verkrijgen in de mate waarin binnen JOGG-gemeenten structureel aandacht is voor een gezonde leefstijl in de omgeving van kinderen en jongeren en de effecten daarvan.

1. Inleiding

Jongeren Op Gezond Gewicht is een zelfstandige stichting met als doel een samenleving te creëren waarin alle kinderen en jongeren wonen, leren, recreëren en werken in een gezonde omgeving met structureel aandacht voor een gezonde leefstijl in het algemeen, en voor een gezond gewicht in het bijzonder. Een omgeving waarin de gezonde keuze de normaalste zaak van de wereld is.

Om ontwikkelingen binnen Jongeren Op Gezond Gewicht te beschrijven, wordt door het Mulier Instituut een jaarlijkse monitor opgesteld. In de eerste Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht 2015, werd geconcludeerd dat Jongeren Op Gezond Gewicht erin slaagt om met een compacte werkorganisatie veel van de grond te krijgen, onder andere door het aangaan van verschillende samenwerkingsconstructies. Betrokken professionals toonden zich tevreden over de ontvangen ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht. Tegelijk werd ook geconstateerd dat de organisatie nog werk heeft om de doelstellingen (zie hoofdstuk 2) van de organisatie te halen. Het belangrijkste advies voor de toekomst was naast 'opschalen' ook 'volhouden' en gericht blijven investeren (Reijgersberg et al., 2016¹). In de tweede Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht 2016 werd geconcludeerd dat het bereik van Jongeren Op Gezond Gewicht verder was toegenomen. Meer gemeenten werkten met de JOGG-aanpak, meer verenigingen en scholen zetten zich in voor gezondere kantines en meer partners hadden zich bij de organisatie aangesloten. De doelstelling om 1 miljoen kinderen te bereiken, kwam daarmee in zicht. Voor Jongeren Op Gezond Gewicht werd daarmee de vraag actueel wat er verder nodig is om veranderingen in het gezondheidsgedrag en het gewicht van kinderen te realiseren en wat daarin de rol en betekenis is van Jongeren Op Gezond Gewicht, naast die van andere partijen en organisaties die op dit front actief zijn (Collard et al., 2017²).

In dit rapport worden de resultaten van de derde Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht beschreven. Er wordt ingegaan op onder andere de voortgang van de programma's en activiteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht, de bereikte organisaties en doelgroepen en de effecten op de doelstellingen van Jongeren Op Gezond Gewicht. Het Mulier Instituut heeft de opzet van de monitor ontwikkeld en heeft vervolgens bij Jongeren Op Gezond Gewicht en andere organisaties relevante gegevens opgevraagd, aanvullende analyses uitgevoerd en vragenlijsten uitgezet. Deze monitor is daarmee een rapportage over Jongeren Op Gezond Gewicht door het Mulier Instituut die met hulp van Jongeren Op Gezond Gewicht tot stand is gekomen (en door Jongeren Op Gezond Gewicht gefinancierd). De resultaten en conclusies zijn kritisch meegelezen en doorgesproken met Jongeren Op Gezond Gewicht. Daar waar het Mulier Instituut dat relevant achtte, hebben die gesprekken geleid tot aanscherpingen van de conclusies.

1.1 Gebruikte gegevens Monitor 2017

Om na te gaan wat in het afgelopen jaar door Jongeren Op Gezond Gewicht is bereikt, is een groot aantal gegevens opgevraagd, zoals (interne) registraties, notulen en aanvullende informatie bij programmamanagers van Jongeren Op Gezond Gewicht. Daarnaast zijn verschillende vragenlijsten uitgezet om relevante informatie van regisseurs en beleidsmedewerkers te verzamelen. De belangrijkste bronnen die voor deze rapportage zijn gebruikt, zijn de vragenlijst onder JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers over de tevredenheid en de vragenlijst onder JOGG-regisseurs over de JOGG-

¹ <http://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6276&m=1459323039&action=file.download>.

² <http://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=7559&m=1487058287&action=file.download>.

programma's, de JOGG-voortgangstool en lokaal onderzoek. Voor meer informatie over deze bronnen zie bijlage I.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de werkwijze van Jongeren Op Gezond Gewicht besproken. Hoofdstuk 3 beschrijft de opzet van de JOGG-aanpak (paragraaf 3.1), de bereikcijfers (paragraaf 3.2), de inhoudelijke thema's waar in 2017 extra aandacht aan is besteed (paragraaf 3.3) en de voortgang op de vijf JOGG-pijlers (paragraaf 3.4). In hoofdstuk 4 worden de resultaten beschreven die bereikt zijn binnen het programma Gezonde Omgeving waaronder Team:Fit (paragraaf 4.1), Gezonde School(omgeving) (paragraaf 4.2) en Gezonde werkvloer (paragraaf 4.3). De activiteiten binnen het programma Communicatie en Marketing komen terug in hoofdstuk 5. Het zesde hoofdstuk beschrijft de inzet op de ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht en de tevredenheid daarover. Hoofdstuk 7 beschrijft de opbrengsten van de JOGG-programma's binnen verschillende gemeenten die in lokale evaluaties zijn gerapporteerd. Een trendanalyse om op landelijk niveau na te gaan wat de opbrengsten van de JOGG-aanpak op overgewicht en beweeggedrag zijn, zal worden uitgevoerd door het RIVM op basis van gegevens van de Gezondheidsenquête (CBS). De rapportage hiervan verschijnt naar verwachting in het najaar van 2018. In het laatste hoofdstuk van deze monitor wordt het rapport samengevat en worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

2. Jongeren Op Gezond Gewicht

In dit hoofdstuk wordt het doel en de werkwijze van Jongeren Op Gezond Gewicht beschreven (paragraaf 2.1). Paragraaf 2.2 geeft een overzicht van de landelijke partners waarmee Jongeren Op Gezond Gewicht samenwerkt in het kader van de Publiek-Private Samenwerking. In paragraaf 2.3 wordt ingegaan op de landelijke monitoring en evaluatie die de organisatie inzet om de resultaten van de organisatie te kunnen monitoren. Tot slot wordt in paragraaf 2.4 ingegaan op de activiteiten die de organisatie onderneemt om internationaal kennis te delen.

Jongeren Op Gezond Gewicht is een zelfstandige stichting met een ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling). De stichting is eind 2014 opgericht. De doelstelling van Jongeren Op Gezond Gewicht is 'het bevorderen van een gezonde leefstijl in het algemeen en een gezond gewicht in het bijzonder, met een primaire focus op kinderen en jongeren, en de volwassenen die hen omringen, en daar waar de problematiek het grootst is'. Meer concreet luiden de hoofddoelstellingen die in 2020 moeten worden behaald als volgt:

- Werken aan een gezonde omgeving met structureel aandacht voor een gezonde leefstijl voor tenminste 1 miljoen kinderen en jongeren;
- Een stijging van het aantal kinderen en jongeren op gezond gewicht in 75 JOGG-gemeenten.

Om de doelstellingen te bereiken, werkt de stichting nauw samen met verschillende organisaties uit de publieke- en private sector. Het streven is zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande ontwikkelingen en samenwerkingsverbanden. De stichting wordt aangestuurd door een directeur, managementteam, bestuur en raad van toezicht. Een meer uitgebreide beschrijving van de organisatiestructuur en *governance* van Jongeren Op Gezond Gewicht is in bijlage II te vinden.

Financiering ontvangt de organisatie vanuit het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) en van de diverse partners (zie paragraaf 2.2) die bij Jongeren Op Gezond Gewicht zijn aangesloten. De totale begroting in 2017 is in vergelijking met 2015 met 0,7 miljoen euro toegenomen (zie tabel 2.1). Het ministerie van VWS heeft per 2017 de subsidie structureel verhoogd met 400.000 euro. Ook is in 2017 vanuit het ministerie van VWS een additionele subsidie verleend van 100.000 euro voor het project NL Vitaal³. Eind 2015 was de omvang van het personeelsbestand binnen Jongeren Op Gezond Gewicht 20 fte, eind 2016 22 fte, en eind 2017 19,95 fte.

Tabel 2.1 Begroting Jongeren Op Gezond Gewicht (miljoen euro)

	2015	2016	2017
Totaal begroting Jongeren Op Gezond Gewicht	4,7	4,7	5,4
Investering Ministerie van VWS [†]	3,9	4,0	4,5
Investering overig (gemeenten en partners)**	0,8	0,7	0,9

[†] = Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP) is een beleidsdirectie van VWS gericht op het bevorderen en beschermen van de gezondheid van de burger. Dit beleid betreft een gezonde leefstijl, gezond gewicht, gezonde voeding, voedselveiligheid, letselpreventie, productveiligheid, alcohol, drugs en tabak.

** Zie voor samenwerkingspartners paragraaf 2.2.

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

³ NL Vitaal is een landelijke bijeenkomst voor wethouders uit heel Nederland. Tijdens het congres staat een integrale aanpak en de preventie van overgewicht en obesitas onder jongeren centraal. Het congres wordt georganiseerd door Jongeren Op Gezond Gewicht, NL2025 en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

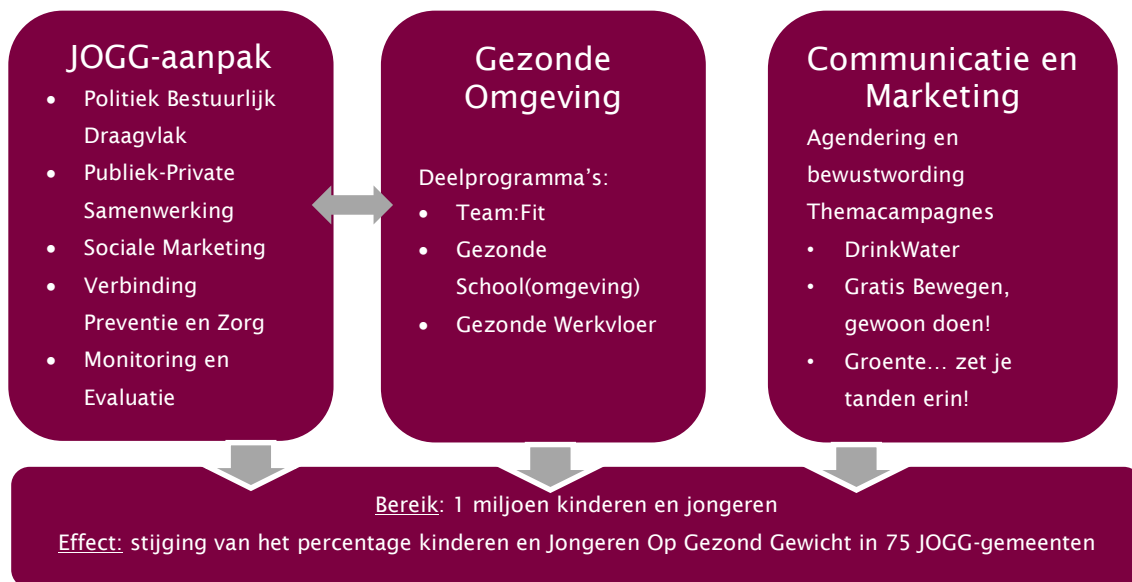
2.1 Werkwijze Jongeren Op Gezond Gewicht

Evenals in 2016 werkt Jongeren Op Gezond Gewicht met drie programma's: de 'JOGG-aanpak', de 'Gezonde Omgeving' en 'Communicatie en Marketing' (zie figuur 2.1). De 'JOGG-aanpak', is een lokale integrale aanpak van overgewicht die is doorontwikkeld vanuit het Franse EPODE⁴. De JOGG-aanpak richt zich niet alleen op het kind, maar beoogt de hele omgeving bewust te maken van het belang van voldoende beweging en gezonder eten⁵. De pijlers waaruit de aanpak van Jongeren Op Gezond Gewicht bestaat zijn: Politiek-Bestuurlijk Draagvlak, Publiek-Private Samenwerking, Sociale Marketing, Monitoring en Evaluatie en Verbinding Preventie en Zorg.

Het programma 'Gezonde Omgeving' richt zich op het creëren van een gezonde omgeving op scholen, kinderdagverblijven, sportverenigingen en op de werkvloer, met structureel aandacht voor gezonde leefstijl in het algemeen en voor een gezond gewicht in het bijzonder. Naast deze twee programma's is er het programma 'Communicatie en Marketing'. Met het corporate communicatiebeleid wordt beoogd om zichtbaar te zijn in de samenleving, een rol te spelen in de complexe discussie over gezonde leefstijl voor kinderen en om resultaten landelijk en lokaal zichtbaar te maken. Hiernaast is het programma ondersteunend op meerdere projecten en programma's van de organisatie. Als onderdeel van het marketingbeleid worden de themacampagnes 'DrinkWater', 'Gratis bewegen, gewoon doen!' en 'Groente... zet je tanden erin!' ingezet. Deze themacampagnes worden landelijk en vooral lokaal ingezet om bewustwording en gedragsverandering te realiseren onder kinderen en de volwassenen die hen omringen.

Naast de drie programma's kent Jongeren Op Gezond Gewicht drie overkoepelende activiteiten, te weten landelijke Publiek-Private Samenwerking (paragraaf 2.2), landelijke Monitoring en Evaluatie (paragraaf 2.3) en internationaal kennis delen (paragraaf 2.4).

Figuur 2.1 Programma's en projecten van Jongeren Op Gezond Gewicht

⁴ Het programma EPODE staat voor 'Ensemble Prévenons l'Obésité des Enfants', oftewel 'Laten we samen overgewicht bij kinderen aanpakken'. Het programma startte in 1992 in Noord-Frankrijk als een initiatief van de Universiteit van Lille. Na tien jaar, in 2002, werden gunstige effecten zichtbaar van het programma (Romon et al., 2009). Het bedrijf Proteines heeft vervolgens een methodologie ontwikkeld die in meer dan 200 Franse dorpen is geïmplementeerd.

⁵ Zie voor meer informatie over de JOGG werkwijze de website <https://jongerenopgezondgewicht.nl/de-organisatie>.

2.2 Landelijke Publiek-private samenwerking

Jongeren Op Gezond Gewicht kent verschillende partners die gezamenlijk werken aan de communicatie, kennisuitwisseling en ondersteuning van de programma's JOGG-aanpak en Gezonde Omgeving⁶. Jongeren Op Gezond Gewicht is van mening dat een aanpak tegen overgewicht alleen succesvol is door met publieke én private partijen samen te werken, omdat het bedrijfsleven een grote impact heeft op de leefomgeving van jongeren.

Het doel van publiek-private samenwerking is een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgave waar Jongeren Op Gezond Gewicht voor staat. Dit kan vooral door de leefomgeving gezonder te maken, en door in te zetten op de einddoelgroep om bewustwording en gedragsverandering te bewerkstelligen zodat meer kinderen gezond leven.

Jongeren Op Gezond Gewicht heeft in 2017 negentien maatschappelijke partners, veertien bedrijfspartners en drie kennispartners (zie tabel 2.2). Afgelopen jaar heeft de Atletiekunie zich als maatschappelijk partner aangesloten en zijn Sportfondsen Nederland en Aldi als bedrijfspartners aangesloten. De Atletiekunie en Sportfondsen Nederland versterken de Team: Fit-aanpak. Aldi sluit aan bij het thema gezonde voeding en zet in op het stimuleren van de gezonde voedingskeuze bij consumenten. Het afgelopen jaar hebben zeven partners de overeenkomst verlengd en zijn geen partners gestopt. Het plan was om in 2017 een mediapartner te betrekken, maar daar is in de loop van 2017 van afgezien. De voorkeur is gegaan naar het betrekken van partners die dicht bij de doelgroep staan. In 2017 lag de focus op het verder aanscherpen en het onder de aandacht brengen van de visie op het gebied van publieke en private samenwerking. De visie van Jongeren Op Gezond Gewicht op publiek-private samenwerking is in 2017 herzien met een scherpere formulering⁷. Eén van de randvoorwaarden voor samenwerking is dat het partnerschap berust op een inhoudelijke duurzame samenwerking en niet alleen op sponsoring. Daarnaast ligt de focus van de samenwerking altijd op de corebusiness van het bedrijf (bijvoorbeeld binnen de voedingsmiddelenindustrie ligt de focus van de samenwerking altijd op voeding).

Maatschappelijke partners in partnerplatform

Bijna alle maatschappelijke partners⁸ zijn sinds 2015 in een partnerplatform verenigd (zie * in tabel 2.2). Het partnerplatform, dat adviesrecht heeft richting het bestuur van de stichting, komt bijeen op basis van themabijeenkomsten. Het platform is in november 2017 bijeengekomen waarin het thema de gezonde schoolomgeving centraal stond. Daar is besproken welke gezamenlijke ambitie de partners hebben op dit thema, waar scholen behoefte aan hebben en wat nodig is om de gezamenlijke ambitie te realiseren. De partners stellen hun kennis en expertise beschikbaar. De maatschappelijke partners in het platform hebben het Ambitie Akkoord 2015-2020⁹ ondertekend. Hierin geven alle partners aan gemotiveerd te zijn om een bijdrage te leveren aan de ambitie en doelstellingen van Jongeren Op Gezond Gewicht.

⁶ Conform het Reglement Partnerschap van de stichting dienen alle partners afkomstig te zijn uit een voor de doelstelling van Jongeren Op Gezond Gewicht relevant werkerterrein, intrinsiek gemotiveerd te zijn en bereid om deskundigheid en het eigen netwerk ter beschikking te stellen. Partners adviseren het bestuur gevraagd en ongevraagd. Het advies van de partners is niet bindend.

⁷ <https://jongerenopgezondgewicht.nl/partners>.

⁸ Jeugd sportfonds en Atletiekunie hebben geen formele positie als lid van het partnerplatform. De KNVB is lid van NOC*NSF en op die manier reeds vertegenwoordigd.

⁹ <https://jongerenopgezondgewicht.nl/media/images/JOGG-Ambitieverklaring-A4-4.pdf>.

Bedrijfspartners

Alle bedrijfspartners dragen bij aan de JOGG-aanpak, de Gezonde Omgeving of aan themacampagnes (zie bijlage III). Bij de start van de samenwerking zijn doelstellingen, de inzet en de rolverdeling vastgelegd. Tussentijds wordt met partners de voortgang besproken. De bijdrage (financieel en in natura) van partners wordt gealloceerd aan gezamenlijke doelstellingen, conceptontwikkeling en activatie. Bedrijfspartners hebben geen zeggenschap over de beleidsontwikkeling van Jongeren Op Gezond Gewicht. In 2017 is met iedere partner gewerkt aan het formuleren van concrete doelstellingen van de samenwerking. In bijlage III zijn de doelstellingen terug te vinden. Sommige doelstellingen zijn op een strategisch niveau geformuleerd, andere doelstellingen meer op een campagnematig niveau. De doelstellingen zijn nog niet altijd concreet genoeg geformuleerd om voor evaluatie van de opbrengsten van de samenwerking te gebruiken.

Kennispartners

Kenniscentrum Sport, het Voedingscentrum en RIVM/Centrum Gezond Leven zijn de drie kennispartners van Jongeren Op Gezond Gewicht. Eerstgenoemde wordt als kennispartner gezien voor het thema sport en bewegen en het Voedingscentrum is kennispartner voor het thema voeding. Het Voedingscentrum is verder ook betrokken bij het up-to-date houden en ontwikkelen van kennis en *tools* over een gezonde voedingskeuze. Het RIVM/Centrum Gezond Leven is met name betrokken bij de monitoring van landelijke cijfers over overgewicht en heeft inzicht en kennis van de interventiedatabase Gezond en Actief Leven.

Tabel 2.2 Partners van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017

Maatschappelijke partners	
Johan Cruyff Foundation *	Vewin *
Jeugdsportfonds	Centraal Bureau Levensmiddelenhandel *
KNVB	VNO-NCW *
GGD GHOR *	Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie *
Zorgverzekeraars Nederland *	Vereniging Nederlandse Cateringorganisaties (VENECA) *
Hartstichting *	PO-Raad *
Nederlandse Vereniging van Diëtisten *	VO-raad *
NOC*NSF *	MBO Raad *
KVLO *	Vereniging Sport en Gemeenten *
Atletiekunie (nieuw in 2017)	
Bedrijfspartners	
Greenco	Zilveren Kruis
Sligro	FrieslandCampina
The Walt Disney Company Benelux	Nutricia
Le Credit Sportif	Unilever
Spadel	Kompan
HollandFit	Sportfondsen Nederland (nieuw in 2017)
Albert Heijn	Aldi (nieuw in 2017)
Kennispartners	
Kenniscentrum Sport	RIVM/Centrum Gezond Leven
Voedingscentrum	

---

* Tevens lid als partner van het partnerplatform.

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht, 2017.

2.3 Landelijke Monitoring en Evaluatie

Sinds 2015 worden jaarlijks de ontwikkelingen binnen de organisatie Jongeren Op Gezond Gewicht door het Mulier Instituut gemonitord en beschreven. De rapportages hebben tot doel om de ontwikkelingen binnen Jongeren Op Gezond Gewicht te beschrijven, en daarmee bouwstenen aan te dragen aan derden en Jongeren Op Gezond Gewicht zelf om het gevoerde beleid te evalueren en waar nodig bij te stellen. Deze monitor kijkt terug op de activiteiten en prestaties van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017.

In 2017 is naast deze jaarlijkse monitor tevens een evaluatie uitgevoerd door bureau HHM¹⁰, in opdracht van de directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie van het ministerie van VWS. De Algemene Rekenkamer heeft rond de oprichting van de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht in 2015 aandacht gevraagd voor het uitvoeren van een evaluatie naar nut en noodzaak van de stichting - circa twee jaar na oprichting. Deze evaluatie biedt inzicht in de mate waarin de stichting effectief en efficiënt heeft bijgedragen aan de geformuleerde doelstellingen, die voortvloeien uit de beleidsdoelstellingen van VWS op overgewicht en obesitas bij kinderen. Deelvragen die beantwoord worden, betreffen onderwerpen zoals rechtsvorm/bestuursvorm, inhoud programma's en activiteiten en samenwerking met andere partijen. Met de resultaten kan het ministerie van VWS de Tweede Kamer informeren over het functioneren van de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht. De resultaten worden naar verwachting in april 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd.

Tot slot heeft Jongeren Op Gezond Gewicht sinds 2016 een onafhankelijke wetenschappelijke adviescommissie (WAC) bestaande uit drie leden (zie bijlage II, tabel B2.1). De taken van de WAC zijn: advies geven over de landelijke en lokale activiteiten, advies geven over de aanpak en effectiviteit van Jongeren Op Gezond Gewicht, agenderen van praktijkvraagstukken met betrekking tot overgewicht binnen de wetenschappelijke gemeenschap en toegang verschaffen tot een netwerk van onderzoeks- onderwijs- en kennisinstellingen. In 2017 heeft de WAC advies gegeven over het thema monitoring en evaluatie. De commissie heeft in 2017 gewerkt aan een intern opiniestuk¹¹ omtrent de landelijk evaluatie van een integrale aanpak. Daarnaast is meegedacht in mogelijkheden hoe gemeenten op lokaal niveau het beste kunnen monitoren en evalueren. Hier wordt in 2018 verder op ingezet.

2.4 Internationaal kennis delen

Jongeren Op Gezond Gewicht is lid van het EPODE International Network (EIN). Dit netwerk verbindt lokale integrale wijkaanpakken uit verschillende landen. In 2016 is Jongeren Op Gezond Gewicht, als koploper op dit gebied, door EIN gevraagd om een EPODE Academy op te zetten: een trainings- en ondersteuningspakket voor de leden van het EIN-netwerk. De eerste stappen ter oprichting van deze Academy zijn in 2017 genomen. Om de ervaring rondom de huidige ondersteuning en verdere behoefte van leden van het EIN-netwerk in kaart te brengen, hebben Jongeren Op Gezond Gewicht en EIN het Mulier Instituut gevraagd een vragenlijst onder de netwerklleden uit te zetten. Resultaten laten zien dat de training en de support die EIN op dit moment aanbiedt positief worden beoordeeld. Drie kwart van de leden zou wel graag meer operationele trainingskansen binnen fora¹² willen. Tevens is een handboek en gids ter evaluatie van het programma wenselijk. Voor het verbeteren van de bestaande vaardigheden

¹⁰ Bureau HHM is een bedrijfskundig onderzoeks- en adviesbureau binnen de zorg en het sociale domein.

¹¹ Het opiniestuk is nog in concept, maar indien gereed op te vragen bij Jongeren Op Gezond Gewicht.

¹² Er is een wereldwijd obesity forum (New York) en er zijn regionale obesity fora zoals onder andere European Obesity Fora (Amsterdam, Brussel, Lissabon, Boekarest) en EPODE Canadian Obesity Fora.

geven leden aan de voorkeur te hebben voor een intensieve tweedaagse trainingsworkshop voorafgaand aan een van de jaarlijks terugkerende congressen, het EPODE Obesity Forum. Tot slot geeft ruim de helft van de leden aan dat een trainingsbudget binnen hun programma afwezig is (Slot-Heijs & Collard, 2017). Begin 2017 is het internationale project, het OPEN-project¹³ waar Jongeren Op Gezond Gewicht aan heeft bijgedragen afgerond. Hiermee zijn inzichten verkregen in wat gezonde leefstijl voor jongeren (12+) betekent. Er zijn tevens vijf leefstijlinterventies beschreven die zijn gericht op jongeren met een lage sociaal economische status (SES). Tot slot heeft Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 verzoeken van andere landen ontvangen om haar kennis ten aanzien van de JOGG-aanpak te delen. Naar aanleiding hiervan is onder andere een werkbezoek georganiseerd van de British Irish Parliamentary Assembly en heeft Jongeren Op Gezond Gewicht advies gegeven aan het Amerikaanse Rise VT Embracing Healthy Lifestyles program.

¹³ OPEN staat voor *Obesity Prevention European Network*. Dat is een Europees project gesubsidieerd door de Europese Commissie en uitgevoerd door EPODE International Network. Zie: <http://openprogram.eu/> en http://mailings.relance.fr/Projet_Open/OPEN_Book_Web.pdf Jongeren Op Gezond Gewicht is projectpartner met focus op: optimaliseren van *community based*-programma's, tieners met een lage SES/uit achterstandswijken.

3. JOGG-aanpak

Het doel van de JOGG-aanpak is om op basis van vijf JOGG-pijlers te werken aan een lokale, integrale en duurzame aanpak gericht op de preventie van overgewicht bij jongeren. In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 3.1 de opzet van de JOGG-aanpak beschreven. Paragraaf 3.2 gaat in op het bereik van de JOGG-aanpak, en paragraaf 3.3 op de inhoudelijke thema's waar Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 extra aandacht aan heeft besteed. Per pijler zijn door Jongeren Op Gezond Gewicht doelen geformuleerd waaraan in 2017 is gewerkt. Tot slot worden in paragraaf 3.4 de activiteiten en de voortgang op de vijf pijlers van de JOGG-aanpak beschreven.

3.1 Opzet JOGG-aanpak

De JOGG-aanpak is een integrale wijkgerichte aanpak. JOGG-gemeenten gaan een overeenkomst met Jongeren Op Gezond Gewicht voor drie jaar aan. Jongeren Op Gezond Gewicht biedt de JOGG-gemeenten begeleiding en ondersteuning bij het implementeren van de JOGG-aanpak. Iedere JOGG-gemeente stelt een JOGG-regisseur aan voor minimaal zestien uur per week die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en uitvoering van de JOGG-aanpak. Daarnaast dient een beleidsmedewerker aangesteld te worden voor vier uur per week die verantwoordelijk is voor het politiek-bestuurlijk draagvlak en voor samenhang met andere beleidsafdelingen binnen de gemeente.

Advies en begeleiding krijgen vorm via JOGG-adviseurs, JOGG-regiocoördinatoren, JOGG-coaches en JOGG-experts. De JOGG-adviseurs vormen vanuit de landelijke organisatie Jongeren Op Gezond Gewicht de schakel naar de JOGG-regisseur en lokale professionals, en ondersteunen hen bij het verspreiden van de JOGG-aanpak. Op acht locaties waar de JOGG-gemeenten een regionale samenwerking hebben, is tevens een regiocoördinator aangesteld. Daar verloopt de ondersteuning van de JOGG-adviseur richting de JOGG-gemeenten via de regiocoördinator. De lokale JOGG-regisseur en beleidsmedewerker worden bij de start van de aanpak de eerste zes maanden door een JOGG-coach ondersteund. Daarnaast zijn voor advies op maat inhoudelijke JOGG-experts beschikbaar met kennis van specifieke onderwerpen.

3.2 Bereik

Bereik gemeenten

Per 30 september 2017 werken 123 gemeenten in Nederland¹⁴ met de JOGG-aanpak (figuur 3.1 - zie bijlage IV voor een overzicht van alle deelnemende gemeenten)¹⁵. Dit is een derde van de gemeenten in Nederland (uitgaande van een totaal van 388 gemeenten in 2017).

Ten opzichte van 2016 zijn er in 2017 zeven JOGG-gemeenten bijgekomen¹⁶. De continuïteit van de JOGG-aanpak in gemeenten die deelnemen is hoog. Van alle gemeenten die zijn gestart, zijn tot nu toe twee gemeenten met de aanpak gestopt. In 46 gemeenten die in 2014 zijn gestart, liep in 2017 de eerste fase van drie jaar af. 41 gemeenten hebben de overeenkomst in 2017 met drie jaar verlengd, van vijf gemeenten is dit nog niet bekend. Ook gemeenten die in 2010 en 2011 met de JOGG-aanpak zijn

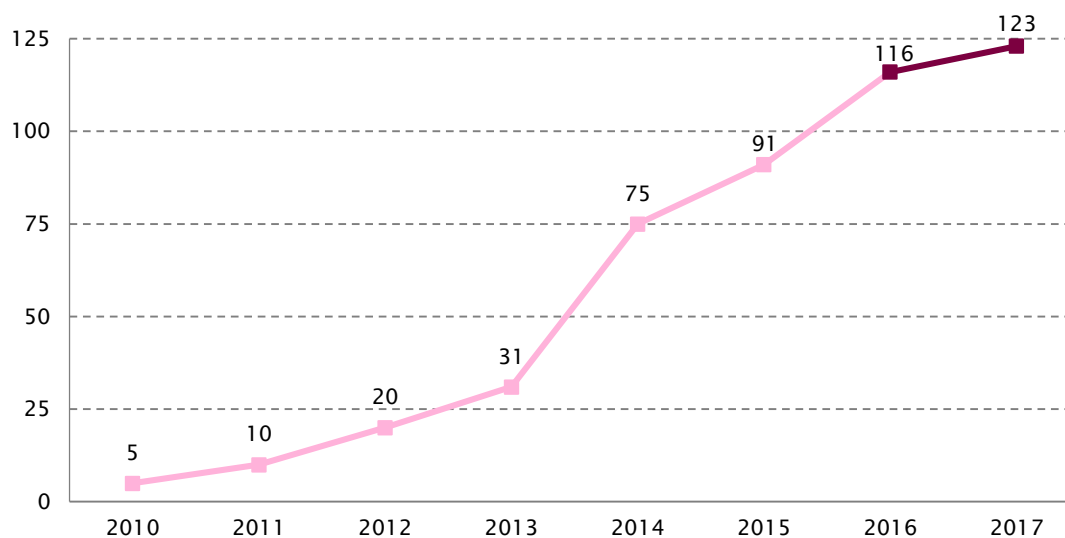
¹⁴ Inclusief Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

¹⁵ Na de peildatum van 30 september zijn nog vijf gemeenten gestart met de JOGG-aanpak (peildatum 01-01-2018).

¹⁶ Beesel, Peel & Maas, Schinnen-Onderbanken, Dronten, Leidschendam-Voorburg, Amersfoort en Noordwijk.

begonnen, zetten de aanpak nog steeds voort. Dat gemeenten gedurende een langere periode op dit thema inzetten is belangrijk omdat bekend is dat gedragsverandering en het verminderen van overgewicht een intensieve en langdurige aanpak nodig heeft¹⁷.

Figuur 3.1 Ontwikkeling van het aantal contracten met JOGG-gemeenten over de periode 2010 t/m 2017 (peildatum 2017: 30 september 2017)

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht¹⁸. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Inzet JOGG-aanpak in stedelijk of niet-stedelijke gemeenten

In 2017 is gekeken in hoeverre de JOGG-aanpak wordt ingezet in (zeer) sterk stedelijke gebieden en in weinig tot niet-stedelijke gebieden. In 2015 zetten met name gemeenten in (zeer) sterk stedelijke gebieden in op de JOGG-aanpak. In 2016 en 2017 is een stijging van het aandeel JOGG-gemeenten in matig tot niet-stedelijke gebieden te zien (tabel 3.1). In Nederland is 54 procent van de gemeenten (zeer) sterk stedelijk, in JOGG-gemeenten 38 procent.

Tabel 3.1 Stedelijkheid van JOGG-gemeenten (in procenten)

	2015 (n=91)	2016 (n=116)	2017 (n=123)	Nederland
(Zeer) sterk stedelijk (1 & 2)	44	38	38	54
Stedelijk (3)	23	21	20	17
Matig/niet-stedelijk (4 & 5)	30	39	40	29
Stedelijkheid onbekend ¹	3	2	2	0

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

¹Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

¹⁷ Hermesen, S. & Renes, R.J. (2016) Gedragsverandering. De psychologie van beïnvloeden begrijpen en gebruiken. Business Contact, 2016.

¹⁸ Feitelijk aantal contracten met gemeenten.

Inzet JOGG-aanpak buurten met een lage score op buurtbeleving

In 27 procent van de buurten waar in 2017 de JOGG-aanpak wordt ingezet, blijkt een onvoldoende of zwakke buurtbeleving te zijn (zie tabel 3.2). Uit de Leefbaarometer¹⁹ blijkt dat de groepen alleenstaande ouders, arbeidsongeschikten en allochtonen oververtegenwoordigd zijn in deze buurten. Van deze groepen is bekend dat zij een lagere sociaaleconomische status (SES) hebben, zij lager zijn opgeleid en een minder goede gezondheid genieten vergeleken met de totale Nederlandse bevolking (Kunst et al., 2005). Ongeveer in een derde van de buurten waar Jongeren Op Gezond Gewicht actief is, is de wijkbeleving goed tot uitstekend. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de JOGG-aanpak vaak wordt gestart in wijken waar 'energie' zit om draagvlak te creëren en een vliegende start te maken. Daarnaast blijken kleine gemeenten die starten en gemeenten die al langer bezig zijn, te kiezen voor een brede aanpak in de gemeente, waarmee iedereen wordt bereikt. Om het meeste resultaat te behalen, is het nodig om de aanpak specifiek te focussen op de buurten en wijken waar de inwoners dit het meest nodig hebben.

Tabel 3.2 Verdeling van JOGG-aanpak in specifieke buurten naar buurtbeleving (in procenten)

	2016	2017	Nederland
Onvoldoende/zwakke buurtbeleving	29	27	10
Voldoende buurtbeleving	11	12	7
Ruim voldoende buurtbeleving	26	27	31
Goede/uitstekende buurtbeleving	34	35	52

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht, 2017; Leefbaarometer (CBS, 2014). Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Potentieel bereik inwoners tot en met 19 jaar

Om het potentiële bereik van inwoners tot en met 19 jaar van de JOGG-aanpak te bepalen, is een analyse uitgevoerd naar het aantal jongeren dat in de JOGG-gemeenten en -buurten²⁰ woont. In figuur 3.2 is het cumulatieve potentiële bereik van inwoners tot en met 19 jaar van Jongeren Op Gezond Gewicht in de afgelopen jaren gepresenteerd. Het potentiële bereik van de JOGG-aanpak in buurten en gemeenten is ongeveer 860.000 jongeren tot en met 19 jaar (peildatum 30 september 2017) (zie figuur 3.2²¹). Deze schatting is gebaseerd op de 118 JOGG-gemeenten²² waarvan bij het samenstellen van de rapportage bekend was of die zich op de hele gemeente richten of op enkele buurten binnen de gemeente.

De groei van het potentiële bereik in het afgelopen jaar kan worden verklaard doordat zeven nieuwe gemeenten zijn aangesloten. Daarnaast was in 2016 van veertien gemeenten nog niet bekend of zij de JOGG-aanpak in de gehele gemeente of in een specifieke wijk of buurt inzetten. Deze gemeenten zijn in het potentiële bereik van 2016 niet meegenomen. Tot slot hebben 19 gemeenten in 2017 gekozen om de JOGG-aanpak verder te verspreiden naar andere wijken of buurten of over de gehele gemeente.

¹⁹ Om leefbaarheid in beeld te brengen, wordt gebruikgemaakt van 100 indicatoren, onderverdeeld in vijf dimensies, waarvan is gebleken dat met deze indicatoren het oordeel over leefbaarheid het beste ingeschat kan worden. De Leefbaarometer is ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door een samenwerkingsverband van RIGO Research & Advies (Amsterdam), Atlas voor Gemeenten (Utrecht), In Fact (Amsterdam) en OTB (Delft) <http://www.leefbaarometer.nl/page/indicatoren>.

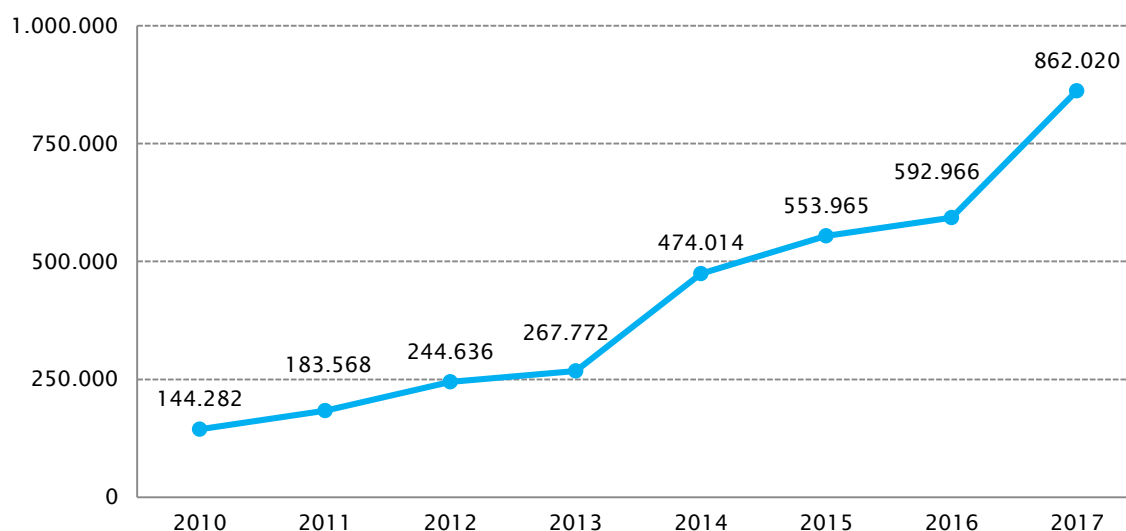
²⁰ Om het potentiële bereik in JOGG-gemeenten, -buurten en -wijken in 2017 te kunnen bepalen, is van data van CBS gebruikgemaakt van het aantal jongeren per buurt (2016). Dit bestand bevat een overzicht van het aantal kinderen en jongeren (t/m 19 jaar) per buurt over heel Nederland.

²¹ In verband met een dubbeltelling wijken de gegevens van het potentiële bereik in de Monitor 2016 af van het gerapporteerde potentiële bereik. In 2017 is voor de dubbeltelling gecorrigeerd.

²² Exclusief Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Het doel van het bereiken van 1 miljoen jongeren in 2020 is hiermee in zicht. Om dit doel te bereiken is het nodig om in de aankomende twee jaar de JOGG-aanpak te implementeren in nieuwe gemeenten en/of wijken met een totaal potentieel bereik van 140.000 jongeren.

Figuur 3.2 Ontwikkeling van het potentieel bereik van inwoners t/m 19 jaar van gemeenten waar de JOGG-aanpak wordt ingezet (2010 t/m 2017) (aantallen, peildatum 2017: 30 september 2017)

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht en CBS. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

3.3 Inhoudelijke thema's

In 2017 heeft Jongeren Op Gezond Gewicht gekozen om een aantal inhoudelijke thema's extra aandacht te geven, te weten: regionaliseren, lokale borging, positieve gezondheid, fasen in de JOGG-aanpak, ouderpartnerschap en samenwerken met onderwijsinstellingen. Hieronder wordt kort beschreven wat op deze thema's in 2017 is bereikt.

Regionaliseren

JOGG-gemeenten werken steeds meer op regionaal niveau met elkaar samen. Jongeren Op Gezond Gewicht stimuleert deze ontwikkeling om hiermee de doelmatigheid te vergroten en de JOGG-aanpak regionaal te borgen. Door de regionale samenwerking weten JOGG-gemeenten elkaar te vinden en zijn regionale organisaties, zoals de GGD-en, voldoende geëquipeerd om de gemeenten te ondersteunen. De verwachting is dat deze constructie bijdraagt aan het versterken van regionale netwerken van JOGG-gemeenten die samenwerken om de jeugd gezond te laten opgroeien. Om JOGG-gemeenten lokaal te ondersteunen, zijn JOGG-regiocoördinatoren bij regionale organisaties aangesteld. De regiocoördinatoren werken samen met de JOGG-adviseur om aan de JOGG-gemeenten de juiste ondersteuning te bieden. Naast de zes regiocoördinatoren die in 2016 werkzaam waren²³, zijn er in 2017 twee regiocoördinatoren (één voor Noord- en Midden Limburg en één voor Zuid-Limburg) bijgekomen. De regiocoördinatoren in Noord-Veluwe, Friesland, Drenthe en Limburg worden deels door Jongeren Op Gezond Gewicht gefinancierd.

²³ In de Stedendriehoek, Noord-Veluwe, Heuvelland, Drenthe, Friesland, Arnhem.

Om regiocoördinatoren te ondersteunen, zijn in 2017 twee bijeenkomsten georganiseerd. Door uitwisseling van kennis worden zij in hun rol of functie ondersteund en denken zij mee bij de verdere ontwikkeling van regionaliseren op basis van eigen ervaringen uit de regio. Verder is in 2017 door Jongeren Op Gezond Gewicht een interne notitie over regionale samenwerking opgesteld waarin de kaders en randvoorwaarden voor regionale samenwerking zijn beschreven. Hiermee worden JOGG-gemeenten en regio's gestimuleerd en geholpen met betrekking tot regionale samenwerking.

Lokale borging

Steeds meer JOGG-gemeenten zijn inmiddels drie jaar of langer met de JOGG-aanpak bezig en richten zich op het lokaal borgen van de aanpak. Daarom is in 2017 door Jongeren Op Gezond Gewicht extra aandacht aan de lokale borging besteed. In 2015 zijn voor lokale borging de eerste stappen gezet door middel van brainstormsessies met gemeenten en een bijeenkomst met experts. In 2016 heeft de focus met name gelegen op het lokaal ondersteunen van gemeenten bij het borgen van de JOGG-aanpak en de projecten binnen de Gezonde Omgeving. Op basis van de verzamelde gegevens over borging, is een lijst met kernelementen ontwikkeld. Deze elementen beschrijven wat nodig is om lokale borging te bewerkstelligen. Het betreft:

- politiek-bestuurlijk draagvlak voor de aanpak op ambtelijk en bestuurlijk niveau;
- een gedeelde ambitie, visie en doelen en langdurige concrete afspraken;
- een structurele samenwerking tussen en betrokkenheid van organisaties en mensen;
- de verankering van de JOGG-werkwijze met de vijf pijlers in de denk- en werkwijze van betrokken professionals en organisaties;
- het langdurig waarborgen van de financiering van de aanpak en de programma's;
- het benoemen van inspanningen in het (gezondheid)beleid, gericht op participatie van kwetsbare groepen;
- continue evaluatie, het zichtbaar maken van (kleine en grote) resultaten en die resultaten gebruiken om de aanpak te verbeteren.

Deze zeven kernelementen dienen als een checklist voor JOGG-gemeenten om te bepalen wat de stand van zaken is met betrekking tot de borging van de aanpak. De checklist kan door JOGG-gemeenten als middel worden gebruikt om het gesprek aan te gaan over de borging van de aanpak en kan gemeenten ondersteunen bij de lokale verankering van Jongeren Op Gezond Gewicht. In 2017 is deze checklist in verschillende JOGG-gemeenten ingezet ter ondersteuning van het lokale borgingsvraagstuk.

Positieve Gezondheid

In 2017 heeft Jongeren Op Gezond Gewicht een verkenning gedaan rondom het thema Positieve Gezondheid²⁴. Hierbij is gekeken naar wat Positieve Gezondheid inhoudt en welke raakvlakken het heeft met de JOGG-aanpak. Tijdens het Kennisfestival (zie paragraaf 5.1) zijn twee workshops over Positieve Gezondheid gegeven. Tevens is een notitie geschreven waarin op de verschillende benaderingen van Positieve Gezondheid wordt ingegaan²⁴. Op basis van deze notitie is besloten het gedachtegoed van Positieve Gezondheid een plek te geven binnen de pijler Sociale Marketing. Gemeenten dienen zich systematisch en vanaf het begin te verdiepen in én samen op te trekken met de (specifieke) doelgroep:

²⁴ Het bekijken van gezondheid vanuit zes dimensies: lichaamsfuncties, mentale functies en -beleving, spiritueel/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijke participatie, dagelijks functioneren. Meer informatie zie: <https://iph.nl/>.

kinderen en de volwassenen die hen omringen in een bepaalde wijk. Het thema Positieve Gezondheid leeft bij JOGG-gemeenten waardoor is besloten om begin 2018 het thema eveneens in relatie tot de pijler Politiek-Bestuurlijk Draagvlak te verkennen. De uitgangspunten van Positieve Gezondheid komen overeen met het integraal werken binnen de JOGG-aanpak. De omgeving van kinderen kan alleen gezonder worden gemaakt indien binnen verschillende beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, armoedebelief en welzijn, word samengewerkt.

Fasen in de JOGG-aanpak

Gemeenten gaan bij de start een driejarige samenwerkingsovereenkomst aan met Jongeren Op Gezond Gewicht en betalen hiervoor een jaarlijkse bijdrage. De eerste drie jaar wordt de eerste fase genoemd. Daarna stromen JOGG-gemeenten door naar fase twee (na drie jaar) en fase drie (na zes jaar). Om helderheid te geven over de verschillende fasen en de bijbehorende jaarlijkse bijdrage en ondersteuning, is door Jongeren Op Gezond Gewicht een notitie opgesteld²⁵. In de eerste drie jaar implementeert de gemeente de JOGG-aanpak door onder andere te werken aan de vijf JOGG-pijlers. Hierbij kan de gemeente van een breed ondersteuningsaanbod vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht gebruikmaken. Dit ondersteuningsaanbod bestaat uit advies, begeleiding, trainingen, bijeenkomsten en verschillende tools en materialen. In de tweede fase ligt de focus op de borging van de aanpak. De gemeente kan ook in deze fase van het ondersteuningsaanbod van Jongeren Op Gezond Gewicht gebruikmaken, dat specifiek op deze tweede fase is afgestemd. In de derde fase blijft een JOGG-gemeente onderdeel van het JOGG-netwerk, maar werkt zelfstandig aan een gezonde omgeving. De JOGG-gemeente kan voor advies en informatie van Jongeren Op Gezond Gewicht gebruik blijven maken. De jaarlijkse bijdrage vanuit JOGG-gemeenten is afhankelijk van de fase waarin de gemeenten zitten. In fase één en twee bedraagt de jaarlijkse bijdrage € 5.000 voor gemeenten met <50.000 inwoners en € 10.000 voor gemeenten met >50.000 inwoners. In fase drie bedraagt de jaarlijkse bijdrage € 1.000 voor gemeenten met <50.000 inwoners en € 2.000 voor gemeenten met >50.000 inwoners.

Ouderpartnerschap

Ouders worden als onmisbare partner in de lokale JOGG-aanpak gezien, omdat zij primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en directe invloed hebben op het eet- en beweeggedrag van hun kind. Samenwerking met ouders is daarom een voorwaarde om duurzaam resultaat te bereiken binnen de lokale JOGG-aanpak. Ouderpartnerschap is een gelijkwaardige samenwerking tussen professionals en ouders waarbij de professional aansluit bij de wensen, behoeften en mogelijkheden van iedere ouder. De focus ligt dus niet op het vertellen aan ouders wat zij moeten doen. De ouder en professional hebben een gezonde ontwikkeling van het kind als gezamenlijke ambitie, waarbij de professional de ouder ziet als expert van zijn of haar kind. Het uitgangspunt hierbij is dat het werken aan én het behouden van een gezond gewicht in de thuissituatie plezierig en ontspannen dient te zijn voor iedere ouder en zijn of haar kind.

In 2017 heeft Jongeren Op Gezond Gewicht verschillende tools en materialen ontwikkeld om de JOGG-regisseur te ondersteunen bij het vormgeven van ouderpartnerschap binnen de JOGG-gemeente. Onder deze tools en materialen bevinden zich bijvoorbeeld gesprekstips voor een individueel gesprek met ouders, een stappenplan voor het organiseren van een workshop voor professionals en goede voorbeelden. Aan de hand van deze tools en materialen wordt de JOGG-regisseur ondersteund bij het vormgeven van

²⁵ De interne notitie is beschikbaar via Jongeren Op Gezond Gewicht.

ouderpartnerschap binnen de JOGG-gemeente. In 2017 is besloten om ouderpartnerschap een vaste plek binnen de pijler Sociale Marketing te geven.

Samenwerken met onderwijsinstellingen

Jongeren Op Gezond Gewicht heeft drie redenen om in te zetten op samenwerking met onderwijsinstellingen:

- delen van kennis. Dit gaat zowel om kennis halen en kennis brengen bij onderwijsinstellingen;
- borging. Door kennis en ervaring bij onderwijsinstellingen te beleggen, als onderdeel van de lokale en landelijke infrastructuur, kan op termijn de ondersteuning (deels) bij onderwijsinstellingen worden ondergebracht;
- professionalisering van de JOGG-aanpak: onderwijsinstellingen kunnen ondersteunen in de optimalisatie van de JOGG-aanpak, bijvoorbeeld door het opzetten van een nieuwe themacampagne.

Om de betreffen curricula van het hbo en mbo beter bij de uitvoeringspraktijk van Jongeren Op Gezond Gewicht te laten aansluiten, wilden de G4-steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) en Jongeren Op Gezond Gewicht weten in hoeverre gezonde leefstijl binnen dit onderwijsveld op dit moment aan bod komt. In 2017 is hierom een interne notitie ‘Gezonde Leefstijl in hbo- en mbo-opleidingen’ geschreven²⁶. Deze notitie bevat een inventarisatie van kansen en mogelijkheden om eventueel gewenste aanpassingen in het ‘gezonde leefstijl’-onderwijs binnen het hbo en mbo te kunnen (laten) doorvoeren. Er is gekeken naar de mogelijkheden om aandacht voor gezonde leefstijl binnen het onderwijs te krijgen via wettelijke en andere (landelijke) verplichtende maatregelen. Ook is gekeken óf en op welke wijze gezonde leefstijl aan bod komt binnen relevante hbo- en mbo-opleidingen. Op basis van deze inventarisatie is vervolgens een advies opgesteld over het wat, hoe en waarom van mogelijke vervolgstappen. Dit advies wordt in 2018 meegenomen in de visie van Jongeren Op Gezond Gewicht over samenwerken met onderwijsinstellingen.

Naast deze interne notitie is, samen met hogeschool Windesheim in Zwolle, de minor ‘De Gezonde Stad’ ontwikkeld. Tijdens deze minor van vijf maanden leren derde- en vierdejaars studenten de nieuwste theoretische en praktische inzichten op het terrein van gezondheid, gedrag, omgeving en de vijf JOGG-pijlers. In september 2017 ging het eerste semester van deze minor van start. Uit een evaluatiegesprek met hogeschool Windesheim blijkt dat de minor kan worden geoptimaliseerd door meer eenduidigheid te creëren in de opbouw en vormgeving van de colleges.

3.4 Voortgang op de vijf JOGG-pijlers

Om de JOGG-aanpak vorm te geven, worden JOGG-regisseurs gestimuleerd om aan de vijf pijlers van de JOGG-aanpak te werken. Deze vijf pijlers vormen, volgens het principe van het JOGG-model, de fundering voor een integrale aanpak. Voldoende inzet op alle pijlers binnen de implementatie van de JOGG-aanpak is essentieel voor de mate waarin de aanpak effectief kan zijn. Om de voortgang op de JOGG-pijlers te bepalen, is bij JOGG-regisseurs via een vragenlijst nagegaan waaraan zij binnen de pijlers hebben gewerkt (Slot-Heijs & Collard, 2018). Deze vragenlijst wordt jaarlijks uitgezet, waardoor ontwikkelingen door de tijd zijn te volgen. In de figuren van deze paragraaf wordt, waar relevant, een vergelijking gemaakt tussen 2017 (n=82) en 2016 (n=62).

²⁶ De interne notitie is beschikbaar via Jongeren Op Gezond Gewicht.

Daarnaast wordt ieder jaar de voortgangstool ingevuld door JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers. De voortgangstool vormt het gespreksleidraad voor de JOGG-adviseur en geeft daarnaast een indicatie hoe de voortgang op de vijf pijlers lokaal vordert. Hoewel de voortgangstool als gesprekstool, en niet als meetinstrument is bedoeld, geven de resultaten wel een indicatie van de voortgang op de vijf JOGG-pijlers²⁷. Om de voortgang te laten zien, worden in deze paragraaf naast de resultaten van de vragenlijst de resultaten gepresenteerd van 35 gemeenten die zowel in 2015 als in 2017 de voortgangstool hebben ingevuld. In bijlage V zijn de figuren opgenomen waarin de resultaten van alle ingevulde voortgangstools in 2017 worden gepresenteerd (n=66). Hier wordt in de tekst van deze paragraaf naar verwezen.

In deze paragraaf worden per pijler twee figuren gepresenteerd. De eerste figuur is gebaseerd op vragen uit de jaarlijkse vragenlijst, de tweede figuur is gebaseerd op de door 35 ingevulde voortgangstools in 2015 en 2017.

Politiek-Bestuurlijk Draagvlak

Politiek-Bestuurlijk Draagvlak veronderstelt dat bestuurders, inclusief het college van burgemeesters en wethouders (B&W), bij de JOGG-aanpak zijn betrokken. Een gezonde leefstijl van burgers heeft een belangrijke plaats in het collegeprogramma. In 2017 heeft Jongeren Op Gezond Gewicht een basistraining op deze pijler ontwikkeld en zijn drie speciale workshops georganiseerd in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Hierin is besproken op welke manier de JOGG-aanpak op de agenda kan worden gezet in de verkiezingen en het nieuwe college.

Resultaten vragenlijst

Draagvlak

Op basis van de vragenlijst onder JOGG-regisseurs wordt geconcludeerd dat JOGG-gemeenten zich inzetten voor het creëren van draagvlak binnen de JOGG-gemeente. In alle JOGG-gemeenten is minimaal één wethouder bij de JOGG-aanpak betrokken (niet in figuur). Een groot deel van de wethouders en verantwoordelijke beleidsmedewerkers zijn goed op de hoogte van de ontwikkelingen van de JOGG-aanpak (respectievelijk 87% en 97%). Functionarissen binnen JOGG-gemeenten die het minst op de hoogte zijn, zijn het college van B&W (46%) en de raad (44%). De JOGG-aanpak wordt in 80 procent van de beleidsnota's sport benoemd (kort of uitgebreid, niet in figuur). Dit is aanzienlijk vaker dan vorig jaar (in 2016: 65% kort of uitgebreid benoemd).

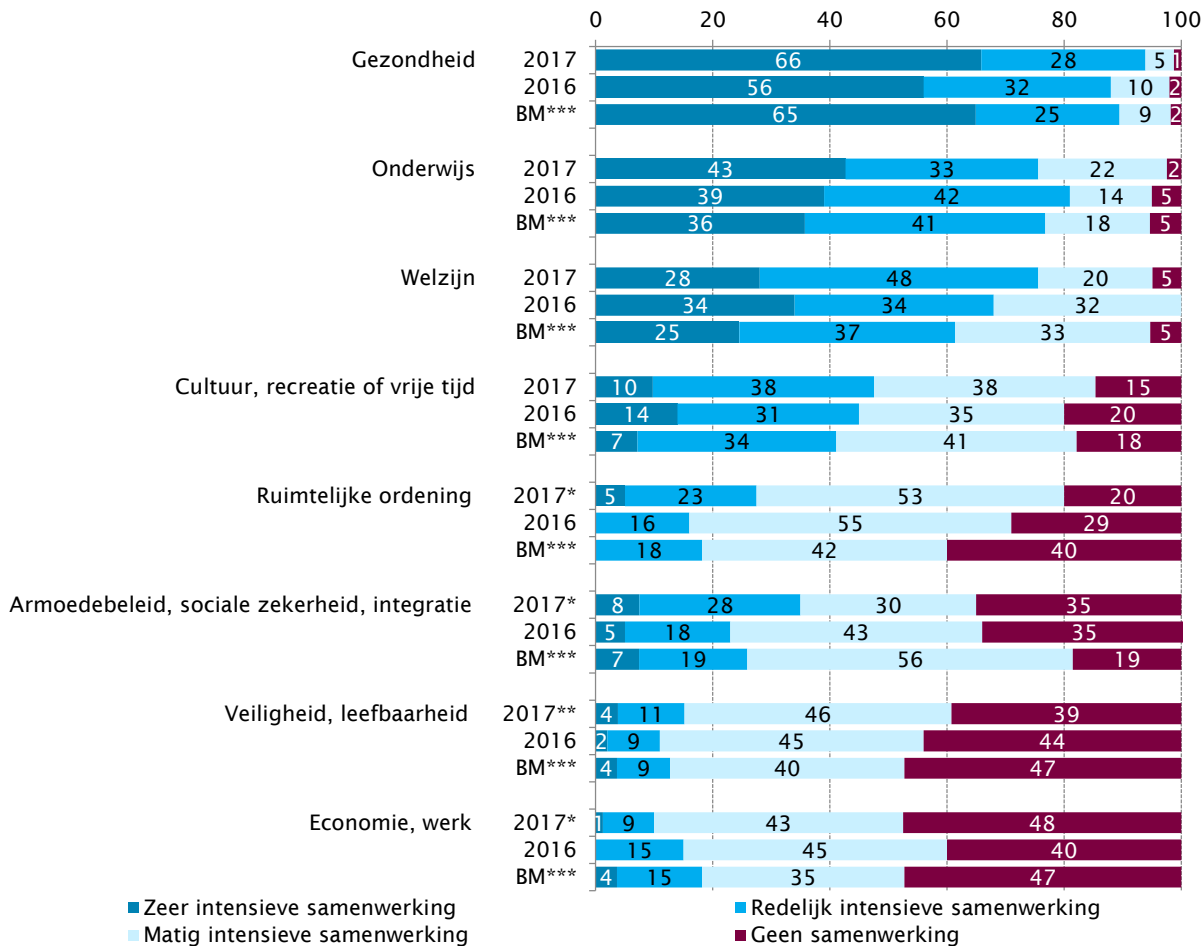
Samenwerken beleidsterreinen

Voor de JOGG-aanpak wordt door JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers het meest samengewerkt (matig, redelijk of zeer intensief) met de beleidsterreinen gezondheid, onderwijs en/of welzijn (figuur 3.4). Volgens JOGG-regisseurs is de samenwerking met deze beleidsterreinen nagenoeg gelijk met 2016, hoewel het aandeel van zeer intensieve samenwerking met het beleidsterrein gezondheid ten opzichte van 2016 is toegenomen (van 56% naar 66%). In 2017 werd vaker met de beleidsterreinen cultuur/recreatie/vrije tijd, ruimtelijke ordening en veiligheid/leefbaarheid samengewerkt dan in 2016. Beleidsmedewerkers (81%) geven vaker aan voor de JOGG-aanpak met het beleidsterrein armoedebeleid

²⁷ Hierbij moet worden opgemerkt dat het invullen van de voortgangstool en de vragenlijst subjectief is en afhankelijk is van de mening en beoordeling van de betrokkenen zelf. De voortgang van een bepaalde pijler kan niet met een andere pijler worden vergeleken, omdat vooruitgang niet op alle pijlers even makkelijk te bereiken is.

samen te werken dan JOGG-regisseurs (65%), maar juist minder vaak met het beleidsterrein ruimtelijke ordening (60% versus 80%).

Figuur 3.4 Samenwerking met beleidsterreinen voor JOGG-aanpak door JOGG-regisseurs in 2016 (n=62) en 2017 (n=82) en beleidsmedewerkers (n=57, in procenten)

Bron: Scholten et al. (2017); Slot-Heijs et al. (2017); Slot-Heijs & Collard (2018).

*N=80, 2 vulden 'weet niet' in.

**N=79, 3 vulden 'weet niet' in.

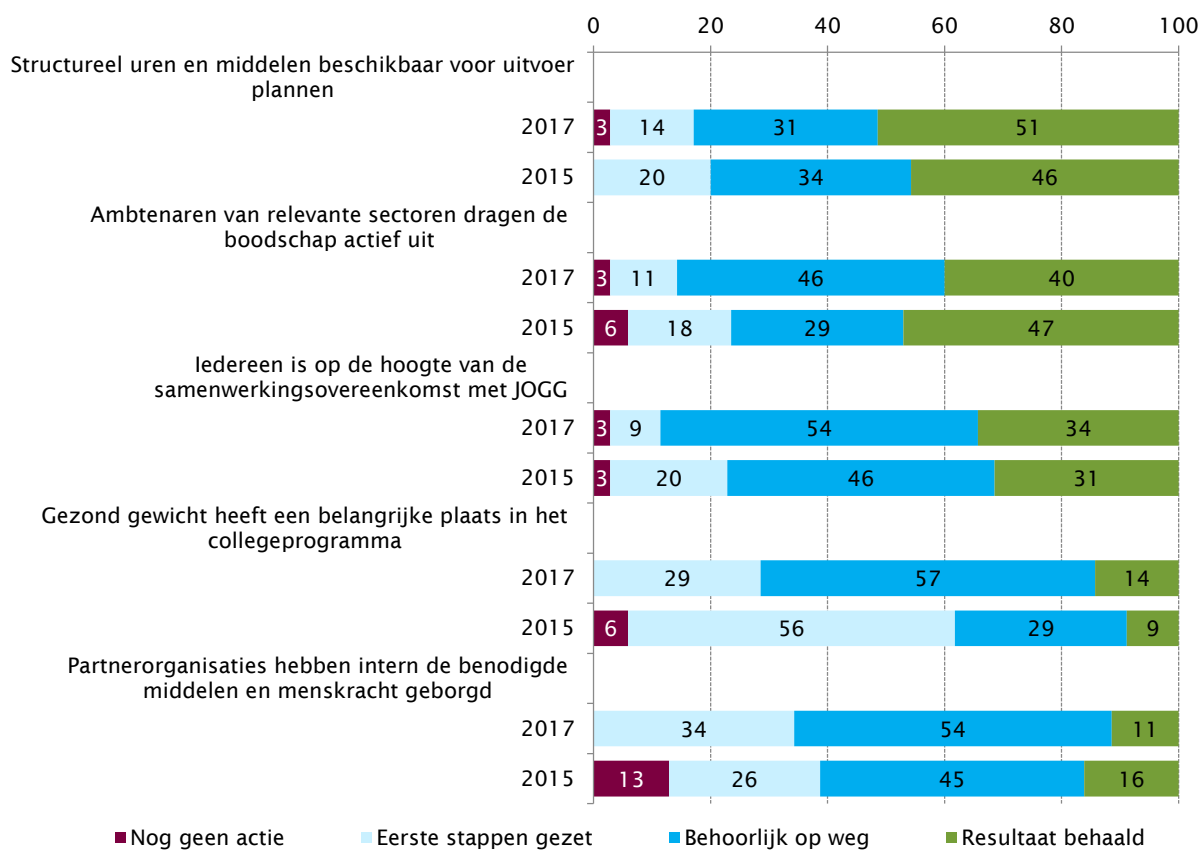
*** BM=beleidsmedewerker 2017.

Resultaten voortgangstool

Het aandeel JOGG-gemeenten dat behoorlijk op weg is of resultaat heeft behaald, is ten opzichte van 2015 over het algemeen gestegen (figuur 3.5)²⁸. Het aandeel JOGG-gemeenten waarin ambtenaren van relevante sectoren de boodschap actief uitdragen (40%) en betrokken partnerorganisaties intern de benodigde middelen en menskracht hebben geborgd (11%), is ten opzichte van 2015 juist gedaald (respectievelijk 47% en 16%). Mogelijke verklaringen hiervoor zijn wisselingen in JOGG-regisseurs of betrokken beleidsmedewerkers of een kritischer blik ten aanzien van de voortgang door meer kennis van de JOGG-pijler.

²⁸ Om deze vergelijking zo goed mogelijk te maken zijn voor beide jaren 35 dezelfde JOGG-gemeenten meegenomen. Van deze JOGG-gemeenten zijn de meesten in 2014 met de JOGG-aanpak gestart.

Figuur 3.5 Voortgang op de pijler Politiek Bestuurlijk Draagvlak in JOGG-gemeenten in 2017 en 2015 (n=35, in procenten)

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Bijna de helft van alle JOGG-gemeenten die in 2017 de voortgangstools heeft ingevuld, geeft aan dat er structureel uren en middelen beschikbaar zijn om de beschreven plannen tot uitvoering te brengen (zie bijlage V, figuur B5.1)²⁹. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het voldoende kunnen inzetten van een JOGG-regisseur, onderzoeker, communicatie-adviseur en wijkmanager. De meeste winst kan worden behaald door in te zetten op het verkrijgen van een belangrijke plaats van het thema gezond gewicht in het collegeprogramma en het intern borgen van benodigde middelen en menskracht. Nagenoeg alle JOGG-gemeenten hebben op deze twee aspecten eerste stappen gezet, maar slechts één op de tien JOGG-gemeenten heeft resultaat behaald.

Opvallend is dat bij deze pijler de voortgangresultaten van alle JOGG-gemeenten bij elkaar nauwelijks lager zijn dan van de 35 JOGG-gemeenten die in figuur 3.5 zijn meegenomen. Blijkbaar zijn ook recent gestarte JOGG-gemeenten al actief bezig met de pijler Politiek-Bestuurlijk Draagvlak.

Publiek-Private Samenwerking

Een tweede pijler van de JOGG-aanpak is het betrekken van lokale bedrijven en maatschappelijke organisaties. Jongeren Op Gezond Gewicht ziet Publiek-Private Samenwerking niet als sponsoring of incidentele samenwerking. Zij gaat uit van meerjarige samenwerkingsverbanden, met regelmatige

²⁹ Hierbij zijn ook de JOGG-gemeenten meegenomen die recentelijk zijn gestart. Hierdoor zijn gerapporteerde voortgangresultaten lager dan de resultaten gerapporteerd op basis van 35 JOGG-gemeenten.

evaluatie van de afspraken binnen de samenwerkingsovereenkomst, om duurzame verandering tot stand te brengen. Jongeren Op Gezond Gewicht heeft zich in 2017 ingezet om het aanbod van landelijke partners op lokaal niveau zichtbaar en relevant te maken. Daarnaast streefde de organisatie in 2017 naar het bevorderen van lokale duurzame samenwerkingen binnen JOGG-gemeenten. Hiervoor werd informatie over mogelijke lokale bijdragen van landelijke partners en het nut daarvan gedeeld met JOGG-gemeenten, en werden goede voorbeelden hiervan gedeeld. Tot slot is in 2017 gewerkt aan het vergroten van kennis over en ervaring en bewustzijn bij JOGG-regisseurs met betrekking tot Publiek-Private Samenwerking door aandacht te besteden aan dit thema in basis- en verdiepingstrainingen en intervisiebijeenkomsten.

Resultaten vragenlijst

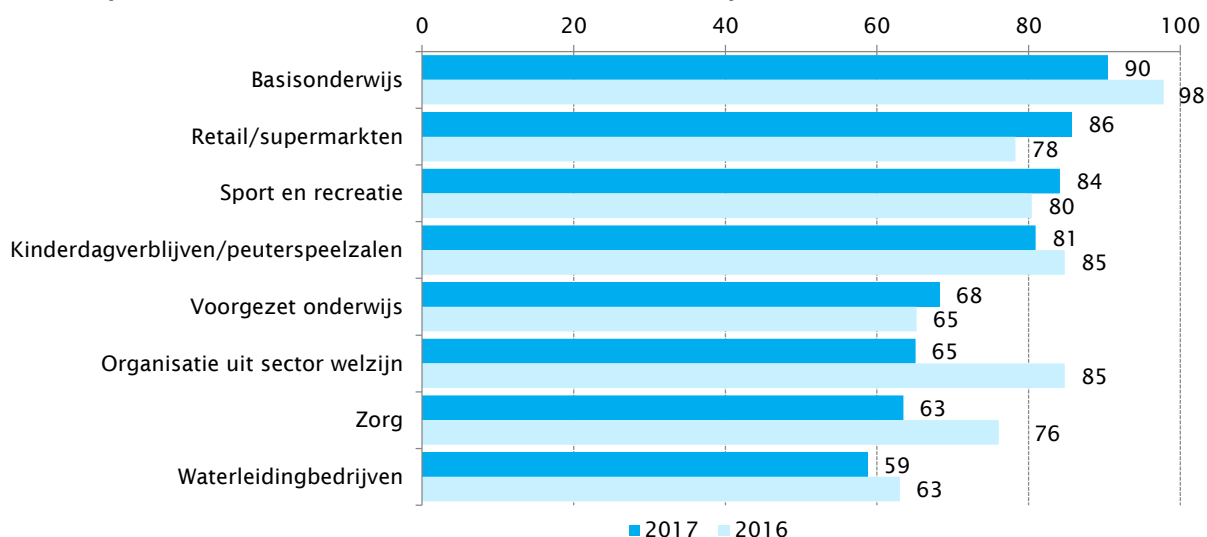
Visie

Ruim drie kwart van de JOGG-regisseurs die de vragenlijst heeft ingevuld, werkt samen met publieke en/of private partners in het kader van de JOGG-aanpak binnen de gemeente (77%). Dit is iets meer dan vorig jaar (74%, niet in figuur). Twee derde van de JOGG-gemeenten heeft, vergelijkbaar met vorig jaar, een visie over Publiek-Private Samenwerking (66%). Van deze JOGG-gemeenten heeft bijna de helft de landelijke visie van Jongeren Op Gezond Gewicht op Publiek-Private Samenwerking voor hun lokale visie gebruikt (43%) (doel: 30%). Een derde van de JOGG-gemeente heeft dat deels gedaan (30%).

Samenwerking partners

Bijna alle JOGG-regisseurs werken voor de JOGG-aanpak met het basisonderwijs samen (90%), net als vorig jaar (98%, figuur 3.6). Hiernaast zijn toenames en afnames in samenwerkingen ten opzichte van vorig jaar minimaal zichtbaar, behalve voor retail/supermarkten (8% toename), organisaties uit de welzijnsector (20% afname) en de zorgsector (13% afname).

Figuur 3.6 Partners waarmee minimaal de helft van de JOGG-gemeenten voor de JOGG-aanpak samenwerkt in 2017 (n=82) en 2016 (n=62, in procenten)

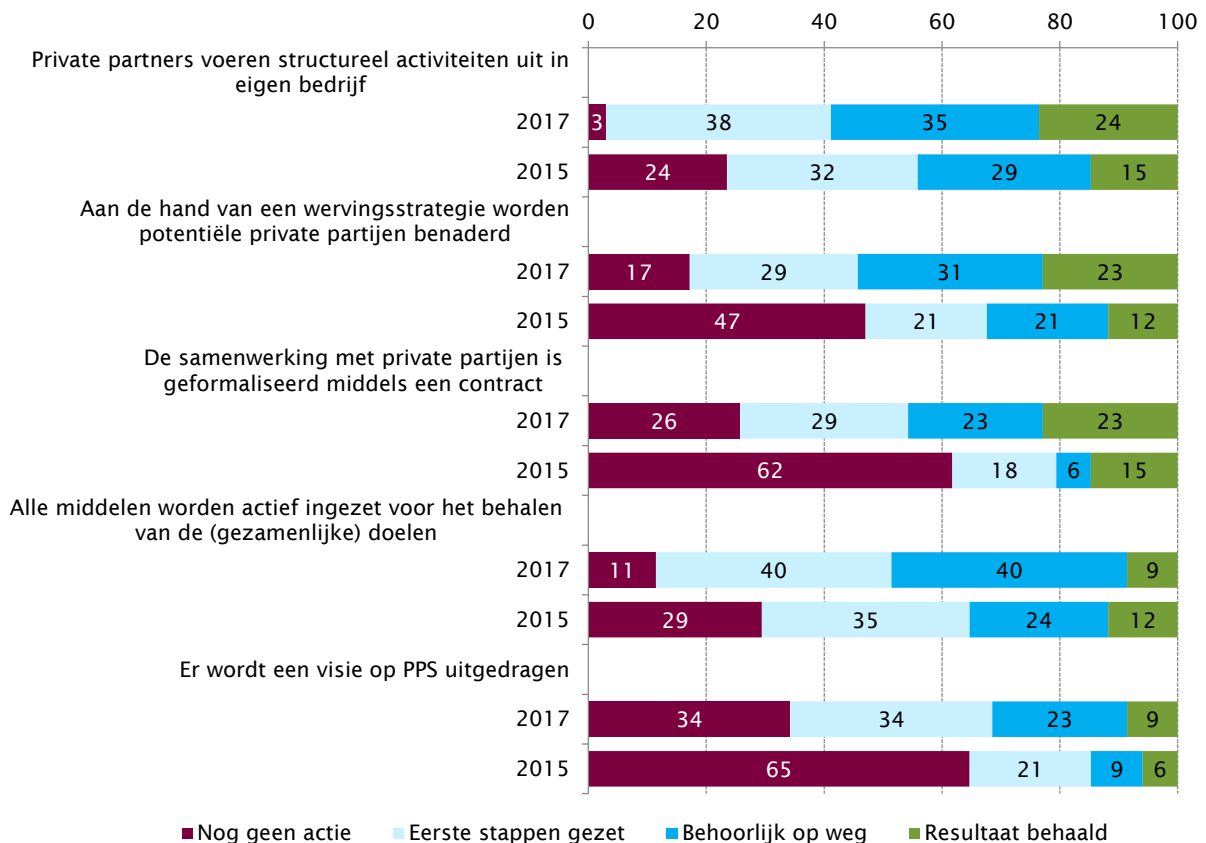
Bron: Scholten et al. (2017); Slot-Heijs & Collard (2018).

Van de JOGG-gemeenten waar sprake is van Publiek-Private Samenwerking, heeft 87 procent een samenwerking met private partners (niet in figuur). Dit is ten opzichte van 2016 aanzienlijk toegenomen (in 2016: 66%). Gemiddeld werken JOGG-gemeenten met vijf private partners samen. Dit gemiddelde is ten opzichte van 2016 afgenomen (in 2016: gemiddeld 7). Van de samenwerkingen met private partners is bij twee derde sprake van een duurzame samenwerking (67%).

Resultaten voortgangstool

In 2017 is, ten opzichte van 2015, een duidelijke vooruitgang zichtbaar op de pijler Publiek-Private Samenwerking (figuur 3.7)³⁰. Het aandeel JOGG-gemeenten dat nog geen actie heeft ondernomen, is in de afgelopen twee jaar voor alle onderdelen sterk gedaald. Ook is het aandeel JOGG-gemeenten dat behoorlijk op weg is of resultaat heeft behaald voor nagenoeg alle onderdelen gestegen.

Figuur 3.7 Voortgang op de pijler Publiek-Private Samenwerking in JOGG-gemeenten in 2017 en 2015 (n=35, in procenten)

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Uit alle in 2017 door JOGG-gemeenten ingevulde voortgangstools, blijkt dat de meeste JOGG-gemeenten in elk geval eerste stappen hebben gezet waar het gaat om het structureel uitvoeren van activiteiten in hun eigen bedrijven (zie bijlage V, figuur B5.2)³¹. Aan de andere kant heeft ruim de helft van de JOGG-gemeenten nog geen actie ondernomen in het formaliseren van de samenwerking met private partijen via een contract (50%) en het uitdragen van een visie op Publiek-Private Samenwerking (54%). Het inzetten op deze twee aspecten zal de meeste vooruitgang binnen de pijler Publiek-Private Samenwerking opleveren.

³⁰ Om deze vergelijking zo goed mogelijk te maken zijn voor beide jaren 35 dezelfde JOGG-gemeenten meegenomen. Van deze JOGG-gemeenten zijn de meesten met de JOGG-aanpak in 2014 gestart.

³¹ Hierbij zijn ook de JOGG-gemeenten meegenomen die recentelijk zijn gestart. Hierdoor zijn gerapporteerde voortgangresultaten lager dan de resultaten gerapporteerd op basis van 35 JOGG-gemeenten.

Sociale Marketing

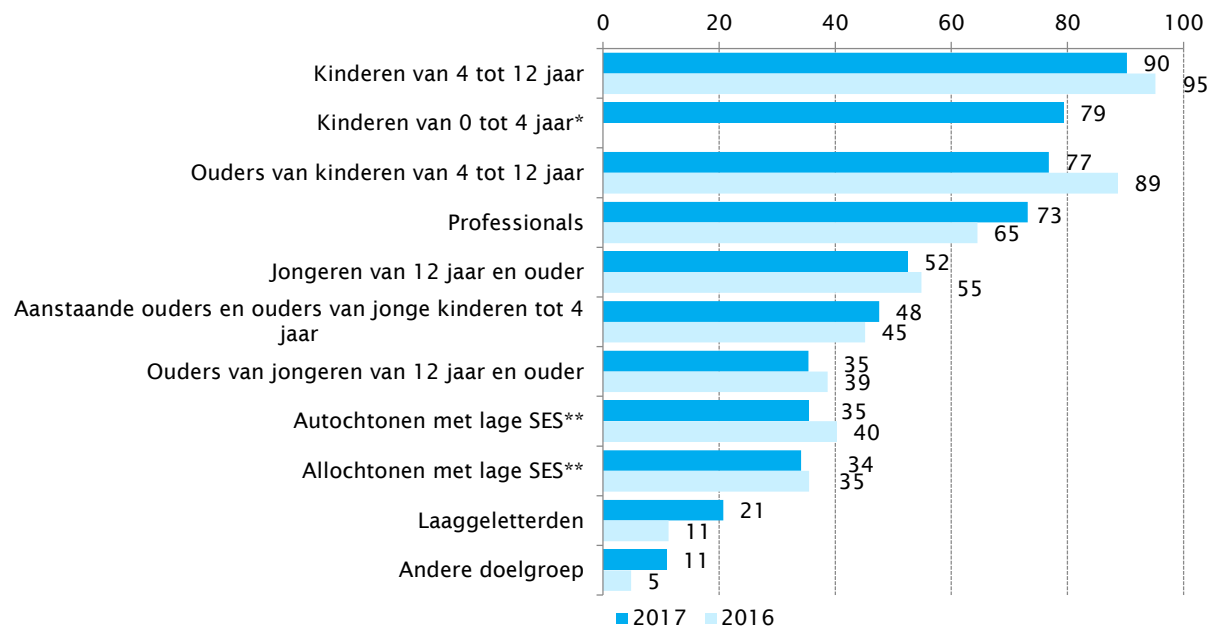
Binnen de pijler Sociale Marketing leren JOGG-gemeenten kinderen, jongeren en volwassenen die hen in de wijk omringen beter kennen. Dit wordt gedaan door onderzoek te doen naar de belevingswereld van de doelgroep. Sociale Marketing stelt JOGG-gemeenten in staat om kinderen én hun ouders op een positieve manier te stimuleren tot gezondere voeding en beweging. In 2017 zijn workshops over ouderpartnerschap aan JOGG-regisseurs aangeboden. Daarnaast is in 2017 een nieuw theoretisch kader ontwikkeld, waar in 2018 een vervolg aan wordt gegeven.

Resultaten vragenlijst

Doelgroep(en)

Negen op de tien JOGG-regisseurs richten de JOGG-aanpak op kinderen van 4 tot 12 jaar (90%, figuur 3.8). Ook een groot aandeel van de JOGG-regisseurs richt zich op kinderen van 0 tot 4 jaar (79%), ouders van kinderen van 4 tot 12 jaar (77%) en professionals (73%). Vorig jaar werden deze doelgroepen ook het meest genoemd. In zowel 2017 als in 2016 was de JOGG-aanpak het minst vaak gericht op de doelgroep laaggeletterden.

Figuur 3.8 Specifieke doelgroep(en) waar de JOGG-aanpak op wordt gericht in 2016 (n=62) en 2017 (n=82, in procenten)

Bron: Scholten et al. (2017); Slot-Heijs & Collard (2018).

* In 2016 geen antwoordoptie, toen viel deze doelgroep onder 'anders' **SES=sociaaleconomische status.

Inzicht in doelgroepen

Uit de vragenlijst blijkt dat minimaal de helft van de JOGG-regisseurs inzicht heeft in de doelgroep(en) waar hij/zij zich op richt³², behalve in de doelgroepen autochtonen met lage sociaaleconomische status (48%), (aanstaande) ouders van kinderen tot 4 jaar (41%) en ouders van jongeren vanaf 12 jaar (41%, niet in figuur). Het meeste inzicht hebben JOGG-regisseurs in de doelgroepen kinderen van 4 tot 12 jaar (80%) en professionals (80%). JOGG-regisseurs hebben dit inzicht het meest verkregen door middel van de JOGG-wiki (65%). De JOGG-wiki is hiervoor aanzienlijk meer gebruikt dan vorig jaar (53%).

³² Dezelfde doelgroepen als weergegeven in figuur 3.8.

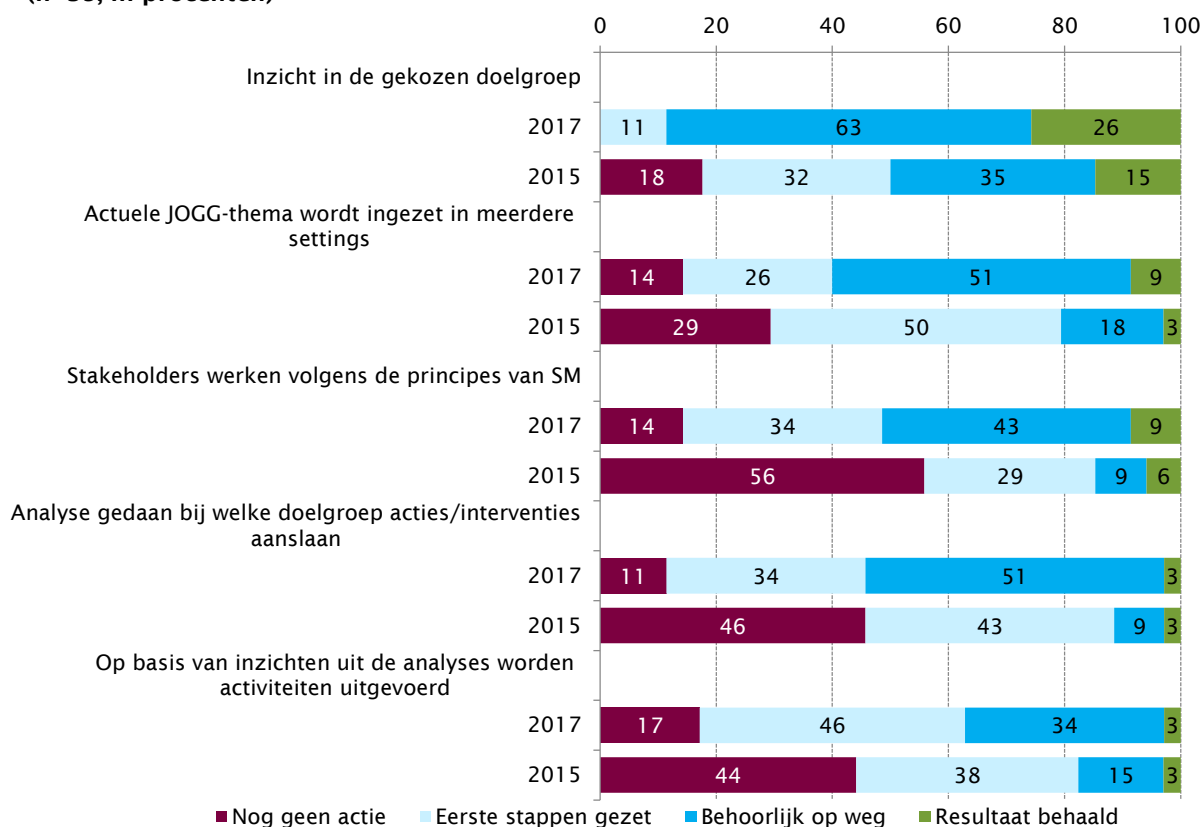
Onderzoek binnen doelgroep

Dit jaar is vaker zelf onderzoek gedaan binnen de doelgroep (60%) en is vaker gebruikgemaakt van bestaande kennis over de doelgroep (59%) dan vorig jaar (respectievelijk 53% en 42%). De belangrijkste lokale partners waarmee de doelgroepen worden bereikt, blijken scholen (99%) en kinderdagverblijven (93%). Dit zijn de omgevingen waar kinderen tussen 0 en 12 jaar zich veel bevinden, de doelgroepen waar de JOGG-aanpak het meest op wordt gericht. Hierna worden sportverenigingen (85%), peuterspeelzalen (79%), zorgorganisaties (79%) en jongerencentra (77%) genoemd als belangrijkste lokale partners die de doelgroep(en) bereiken.

Resultaten voortgangstool

In 2017 zijn, ten opzichte van 2015, JOGG-gemeenten op de pijler Sociale Marketing vooruitgegaan (figuur 3.9)³³. Waar in 2015 nog veel gemeenten geen actie hadden ondernomen op de verschillende onderdelen, blijkt in 2017 voor elk onderdeel in elk geval 83 procent van de JOGG-gemeenten eerste stappen te hebben gezet. Ondanks het relatief lage aandeel JOGG-gemeenten dat op de onderdelen het resultaat heeft behaald, is bij alle onderdelen het aandeel JOGG-gemeenten dat behoorlijk op weg is gestegen.

Figuur 3.9 Voortgang op de pijler Sociale Marketing in JOGG-gemeenten in 2015 en 2017 (n=35, in procenten)

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

³³ Om deze vergelijking zo goed mogelijk te maken zijn voor beide jaren 35 dezelfde JOGG-gemeenten meegenomen. Van deze JOGG-gemeenten zijn de meesten in 2014 met de JOGG-aanpak gestart.

Van alle in 2017 door JOGG-gemeenten ingevulde voortgangstools, blijkt dat ruim een vijfde van de JOGG-gemeenten inzicht heeft in de gekozen doelgroep (22%) of daartoe behoorlijk op weg is (58%, zie bijlage V, figuur B5.3)³⁴. Ruim een kwart van de JOGG-gemeenten heeft nog geen acties uitgevoerd in dat stakeholders werken volgens de principes van Sociale Marketing (26%), in het analyseren in hoeverre bestaande acties/interventies bij welke doelgroep aanslaan (26%) en het optimaliseren van activiteiten en communicatie aan de hand van die analyse (31%). De meeste winst is te behalen door het analyseren van de wensen en behoeften van de beoogde doelgroep(en) en het aansluiten van de JOGG-aanpak daarbij.

Monitoring en Evaluatie

Binnen de pijler Monitoring en Evaluatie wordt gericht op het verzamelen van gegevens met als doel de behaalde resultaten te laten zien, successen te delen, resultaten te interpreteren en in te zetten op het verbeteren van de JOGG-aanpak. In 2017 heeft Jongeren Op Gezond Gewicht JOGG-gemeenten gestimuleerd om ten minste een procesevaluatie uit te voeren om de lokale aanpak te optimaliseren en om de resultaten te rapporteren en actief te communiceren. Daarnaast heeft Jongeren Op Gezond Gewicht goede voorbeelden van evaluaties opgehaald en verspreid om andere gemeenten te inspireren.

Resultaten vragenlijst

Plan

Vier van de vijf JOGG-gemeenten hebben een plan voor Monitoring en Evaluatie (79%), zo blijkt uit de ingevulde vragenlijsten (niet in figuur). In vergelijking met vorig jaar zijn hierin geen veranderingen opgetreden. Bij de start van de JOGG-aanpak is bij vier op de vijf JOGG-gemeenten een beschrijving van de uitgangssituatie gemaakt (80%, niet in figuur). JOGG-gemeenten die in 2016-2017 zijn gestart, deden dit vaker (91%) dan JOGG-gemeenten uit startjaar 2014-2015 (80%) en 2010-2013 (68%).

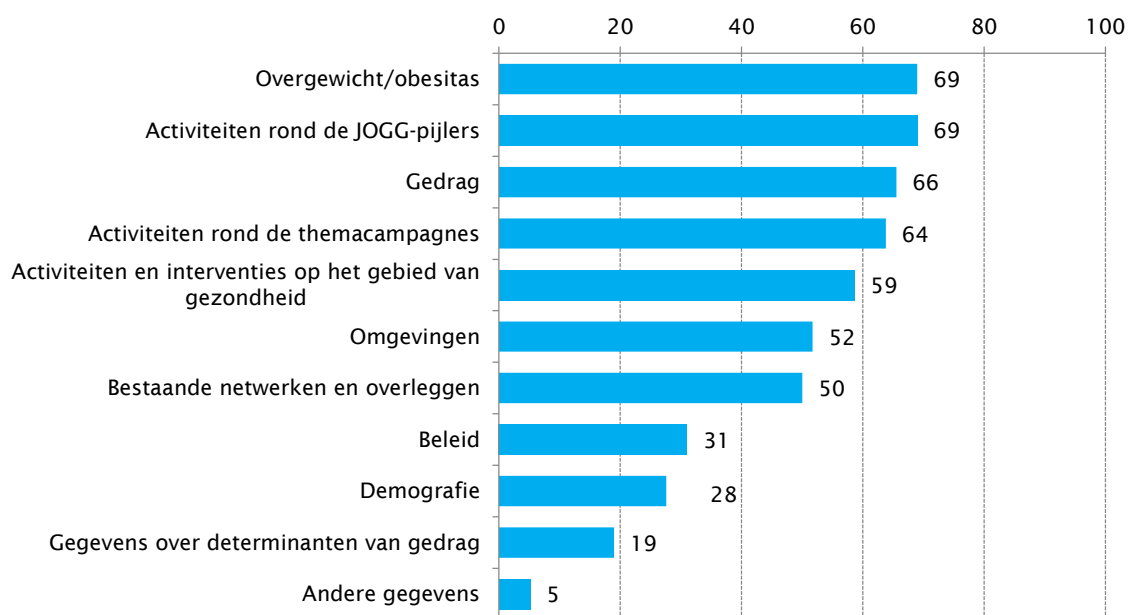
Lokale evaluaties

In het afgelopen jaar heeft ruim een derde van de JOGG-regisseurs een lokale evaluatie uitgevoerd (38%, niet in figuur). Een derde van de JOGG-regisseurs is bezig met een lokale evaluatie, maar heeft die nog niet afgerond (33%). Dit is nagenoeg gelijk aan vorig jaar. Voor de lokale evaluaties worden gegevens over overgewicht/obesitas (69%) en activiteiten rond de JOGG-pijlers (69%) het meest verzameld (figuur 3.11). Gegevens over overgewicht zijn door JOGG-gemeenten die vóór 2014 startten het meest gemeten (92%). Dit wordt verklaard door het feit dat zij dusdanig lang met de JOGG-aanpak bezig zijn dat zij resultaten op *outcome*-niveau kunnen evalueren.

In hoofdstuk 7 wordt verder ingegaan op de lokale evaluaties die in het afgelopen jaar door JOGG-gemeenten zijn uitgebracht.

³⁴ Hierbij zijn ook de JOGG-gemeenten meegenomen die recentelijk zijn gestart. Hierdoor zijn gerapporteerde voortgangresultaten lager dan de resultaten gerapporteerd op basis van 35 JOGG-gemeenten.

Figuur 3.11 Verzamelde gegevens voor lokale evaluaties (n=58, in procenten)

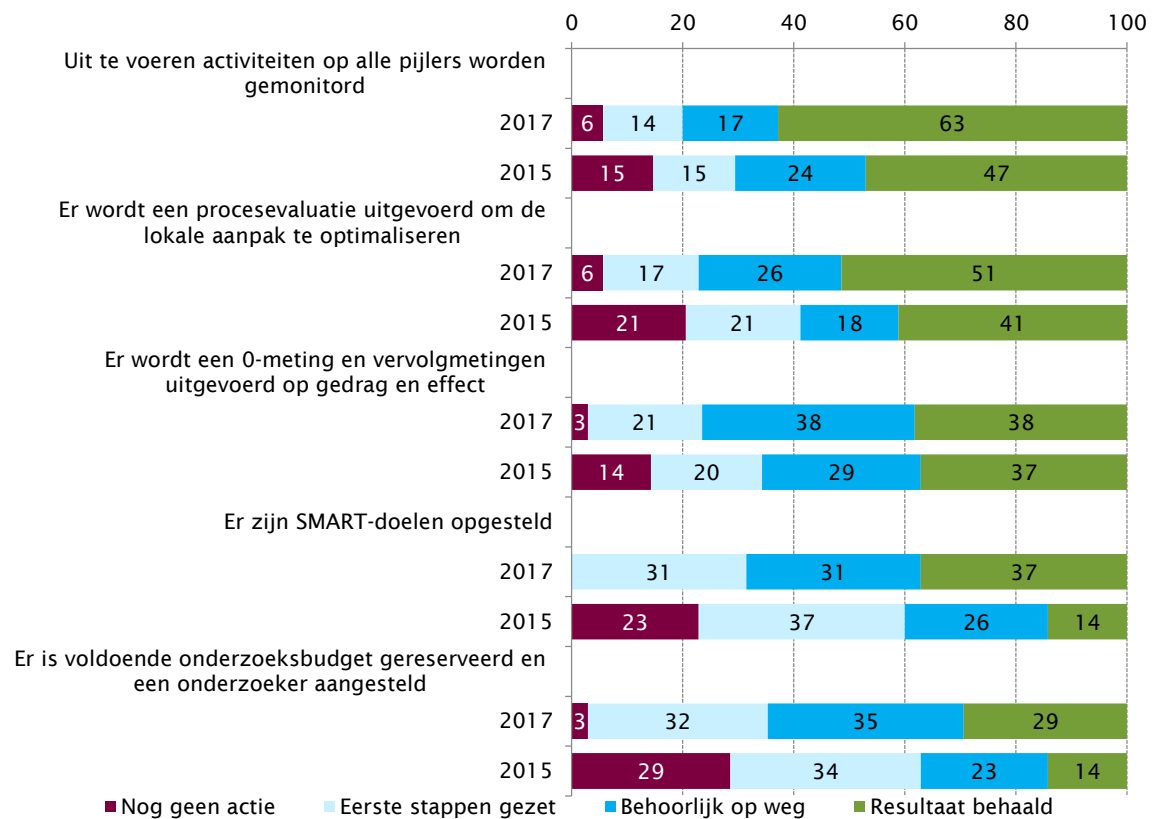
Bron: Slot-Heijs & Collard (2018).

Resultaten voortgangstool

Voor de pijler Monitoring en Evaluatie geldt dat in 2017 een groter aandeel JOGG-gemeenten in vergelijking tot 2015 resultaat hebben behaald³⁵. Vooral op het formuleren van SMART-doelstellingen samen met betrokken partners en op het monitoren van uit te voeren activiteiten op alle pijlers, geven aanzienlijk meer JOGG-gemeenten in 2017 aan resultaat te hebben behaald. In 2017 hebben alle JOGG-gemeenten stappen gezet op het formuleren van SMART-doelen met betrokken partners, stuurgroep en onderzoekers, ten opzichte van 77 procent in 2015.

³⁵ Om deze vergelijking zo goed mogelijk te maken zijn voor beide jaren 35 dezelfde JOGG-gemeenten meegenomen. Van deze JOGG-gemeenten zijn de meeste in 2014 met de JOGG-aanpak gestart.

Figuur 3.12 Voortgang op de pijler Monitoring en Evaluatie in JOGG-gemeenten in 2015 en 2017 (n=35, in procenten)

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

JOGG-gemeenten zijn in 2017 veel bezig geweest met de pijler Monitoring en Evaluatie. De helft van de gemeenten geeft aan dat activiteiten op alle pijlers worden gemonitord (51%, zie bijlage V, figuur B5.4³⁶). Voor alle onderdelen van Monitoring en Evaluatie heeft minimaal 21 procent van de JOGG-gemeenten het resultaat behaald.

Verbinding Preventie en Zorg

Met de pijler Verbinding Preventie en Zorg beoogt een JOGG-gemeente een omgeving te creëren waar de preventie-, ondersteunings- en zorgactiviteiten optimaal met elkaar zijn verbonden, zodat het kind met overgewicht en bijbehorend gezin succesvol een leefstijlverandering kunnen realiseren en behouden. Om JOGG-gemeenten beter te kunnen ondersteunen binnen deze pijler en te komen tot een ketenaanpak is er in 2017 een leerlijn ontwikkeld voor de JOGG-organisatie (adviseurs, relatiebeheer en coaches). Om JOGG-stakeholders (JOGG-regisseurs, beleidsmedewerkers, wethouders, JGZ) van kennis, tools en informatie over de lokale invulling van deze pijler te voorzien zijn er een leerlijn, informatiepakket en een format voor regionale bijeenkomsten ontwikkeld. Ook zijn op het Kennisfestival mini-conferenties en workshops georganiseerd met deze pijler als thema. Tot slot is in 2017 kennis en expertise opgehaald uit het landelijke partnerschap met Zilveren Kruis om JOGG-gemeenten lokaal te kunnen ondersteunen.

³⁶ Hierbij zijn ook de JOGG-gemeenten meegenomen die recentelijk zijn gestart. Hierdoor zijn gerapporteerde voortgangresultaten lager dan de resultaten gerapporteerd op basis van 35 JOGG-gemeenten.

Resultaten vragenlijst

Gezette stappen

Van de JOGG-regisseurs geeft 85 procent aan één of meerdere stappen op de pijler Verbinding Preventie en Zorg (VPZ) te hebben gezet (niet in figuur). Van deze JOGG-regisseurs heeft een ruime meerderheid relevante organisaties en contactpersonen binnen de pijler in kaart gebracht (61%, tabel 3.3). Ook is in 57 procent van de JOGG-gemeenten een werkgroep VPZ samengesteld met verschillende functionarissen.

Tabel 3.3 Gezette eerste stappen op de pijler Verbinding Preventie en Zorg (VPZ, n=70, in procenten)

Relevante organisaties en contactpersonen binnen de pijler VPZ zijn in kaart gebracht.	61
Er is een werkgroep VPZ samengesteld met verschillende functionarissen.	57
Er is geïnventariseerd welk aanbod er is op het gebied van preventie van overgewicht (en welzijn in het algemeen).	55
Er is geïnventariseerd welk aanbod er is voor ondersteuning en zorg van het kind met overgewicht.	55
Er is draagvlak aanwezig en/of deze wordt gecreëerd bij relevante organisaties om de ondersteuning en zorg voor het kind met overgewicht beter in te richten door het realiseren van een ketenaanpak.	52
Er is, samen met relevante organisaties, in beeld gebracht hoe de aanpak voor het kind met overgewicht momenteel geregeld is.	51
Ik heb het afgelopen jaar (eind 2016 en/of in 2017) een training VPZ gevolgd.	40
Er is inzichtelijk gemaakt wat er verbeterd kan worden ten opzichte van de oude/huidige aanpak.	39
Relevante organisaties en contactpersonen binnen de pijler VPZ zijn in kaart gebracht.	61

Bron: Slot-Heijs et al. (2018).

Ketenaanpak

Bijna alle JOGG-regisseurs geven aan te werken aan een totstandkoming van een sluitende ketenaanpak (niet in figuur). De meest gebruikte manieren om aan de ketenaanpak te werken, is uitleg verkrijgen over het basismodel 'van een smalle blik naar een brede visie op een aanpak van overgewicht en obesitas' (38%) en het voeren van gesprekken met de gemeente om een geschikte partij een centrale rol te geven in ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht (37%).

Betrekken beleidsmedewerker

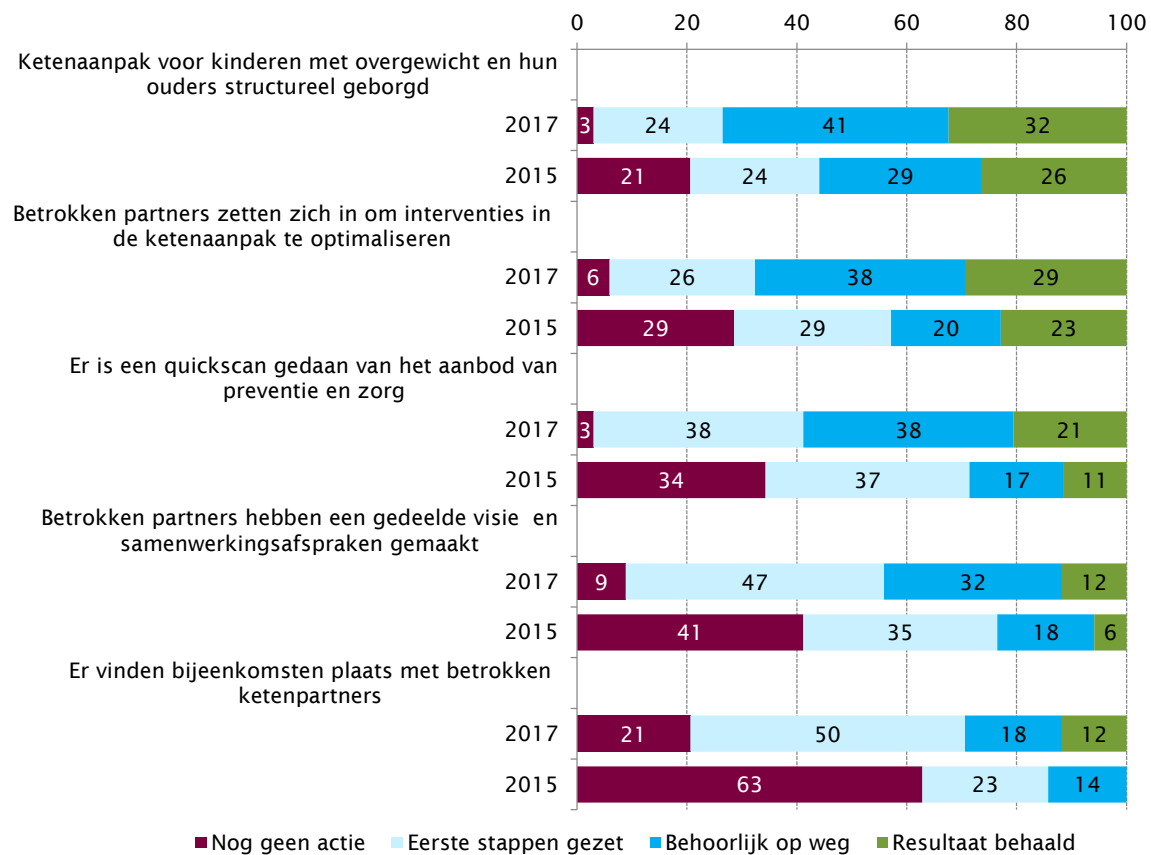
Bij de helft van de JOGG-gemeenten is een beleidsmedewerker actief betrokken in de werkgroep VPZ en/of realisatie van de ketenaanpak (niet in figuur). Dit aandeel loopt op naamate JOGG-gemeenten langer bezig zijn: 35 procent in JOGG-gemeenten met startjaar 2016-2017 tot 56 procent in JOGG-gemeenten met startjaar 2010-2013.

Resultaten voortgangstool

Ook op de pijler Verbinding Preventie en Zorg laten JOGG-gemeenten over twee jaar voortgang zien op alle onderdelen (figuur 3.10)³⁷. Op alle onderdelen is het aandeel JOGG-gemeenten dat geen actie heeft ondernomen gedaald en het aandeel JOGG-gemeenten dat resultaat heeft behaald toegenomen. Ook het aandeel JOGG-gemeenten dat behoorlijk op weg is naar resultaat is op alle onderdelen toegenomen.

³⁷ Om deze vergelijking zo goed mogelijk te maken zijn voor beide jaren 35 dezelfde JOGG-gemeenten meegenomen. Van deze JOGG-gemeenten zijn de meesten in 2014 met de JOGG-aanpak gestart.

Figuur 3.10 Voortgang op de pijler Verbinding Preventie en Zorg in JOGG-gemeenten in 2017 en 2015 (n=35, in procenten)

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Een kwart van alle JOGG-gemeenten heeft in 2017 resultaat behaald door het structureel borgen van een ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas en hun ouders (25%) en nagenoeg alle JOGG-gemeenten hebben hierop stappen ondernomen (zie bijlage V, figuur B5.5)³⁸. Drie op de vijf JOGG-gemeenten hebben stappen gezet door het organiseren van bijeenkomsten met betrokken ketenpartners (59%), maar over het algemeen zijn dit eerste stappen (38%).

3.5 Samenvatting

De JOGG-aanpak is een integrale wijkgerichte aanpak en wordt uitgevoerd in en door JOGG-gemeenten. Per 30 september 2017 werkt een derde van alle gemeenten in Nederland met de JOGG-aanpak (123 JOGG-gemeenten). De JOGG-aanpak wordt in een relatief groot aandeel matig/niet-stedelijke gemeenten ingezet. In een kwart van de specifieke buurten waar de JOGG-aanpak wordt ingezet, is sprake van een zwakke buurtbeleving, die een indicator kan zijn voor een buurt waar veel overgewicht en obesitas voorkomt. In 2017 is het potentiële bereik van inwoners tot en met 19 jaar ongeveer 862.000. Daarmee is het doel om in 2020 1 miljoen kinderen en jongeren te hebben bereikt, in zicht.

³⁸ Hierbij zijn ook de JOGG-gemeenten meegenomen die recentelijk zijn gestart. Hierdoor zijn gerapporteerde voortgangresultaten lager dan de resultaten gerapporteerd op basis van 35 JOGG-gemeenten.

Jongeren Op Gezond Gewicht heeft in het afgelopen jaar gekozen om vooral extra in te zetten op regionaliseren en lokale borging. Daarnaast is in het afgelopen jaar aan de thema's positieve gezondheid, fasen in de JOGG-aanpak, ouderpartnerschap en samenwerking met onderwijsinstellingen meer aandacht besteed.

De voortgang op de vijf JOGG-pijlers is in 2017 door middel van een vragenlijst onder JOGG-regisseurs, en via ingevulde voortgangstools, in kaart gebracht. Ook in 2017 hebben JOGG-gemeenten veel stappen gezet in het creëren van Politiek-Bestuurlijk Draagvlak. In elke JOGG-gemeente is minimaal één wethouder bij de JOGG-aanpak betrokken, en een groot deel van deze wethouders is goed op de hoogte van de ontwikkelingen. Voor de JOGG-aanpak wordt veel samengewerkt met de beleidsterreinen gezondheid, onderwijs en welzijn. Ter bevordering van integrale samenwerking is inzet nodig in het betrekken van overige beleidsterreinen. Ook is vooruitgang te boeken door het meer betrekken van de gemeenteraad en het college van B&W, en het opnemen van het thema gezond gewicht in het collegeprogramma.

In ruim drie kwart van de JOGG-gemeenten is sprake van Publiek-Private Samenwerking. Het aandeel JOGG-gemeenten dat met private partners samenwerkt, is ten opzichte van vorig jaar flink toegenomen. Ten opzichte van 2015 is in de voortgangstools vooruitgang te zien. Zowel het aandeel JOGG-gemeenten dat nog geen stappen heeft gezet is afgenomen en het aandeel JOGG-gemeenten dat resultaat heeft behaald is toegenomen. Met name het benaderen van potentiële private partijen aan de hand van een wervingsstrategie is verbeterd.

Op de pijler Sociale Marketing is ten opzichte van 2015 een vooruitgang te zien, maar valt ook nog veel winst te behalen. De JOGG-aanpak wordt het meest ingezet bij (ouders van) kinderen van 0 tot 12 jaar en professionals. Het merendeel van de JOGG-gemeenten geeft aan inzicht te hebben in de doelgroepen waarop de JOGG-aanpak wordt gericht. Ondanks het relatief lage aandeel JOGG-gemeenten dat op de onderdelen het resultaat hebben behaald, is bij alle onderdelen het aandeel JOGG-gemeenten dat behoorlijk op weg is gestegen.

De meerderheid van de JOGG-regisseurs heeft in het afgelopen jaar, voor de pijler Monitoring en Evaluatie, een lokale evaluatie in de gemeente uitgevoerd. Hierbij zijn met name gegevens over overgewicht/obesitas en activiteiten rond de JOGG-pijlers verzameld. Het monitoren van uit te voeren activiteiten wordt over het algemeen goed bijgehouden. De meeste winst is te behalen in het reserveren van voldoende onderzoeksbudget.

Het grootste gedeelte van de JOGG-regisseurs geeft aan één of meerdere stappen te hebben gezet op de pijler Verbinding Preventie en Zorg. Zij werken bijna allemaal op enige manier aan de totstandkoming van een sluitende ketenaanpak. Ten opzichte van 2015 is met name de structurele borging van de ketenaanpak voor kinderen met overgewicht toegenomen.

4. Gezonde Omgeving

De Gezonde Omgeving is naast de JOGG-aanpak een belangrijk programma van Jongeren Op Gezond Gewicht. Binnen dit programma wordt aandacht besteed aan drie specifieke omgevingen waar kinderen én de volwassenen die hen omringen veel komen - de sportvereniging, de school en de werkvloer. Jongeren Op Gezond Gewicht zet binnen deze omgevingen de projecten *Team:Fit samen voor een gezonde sportkantine* (paragraaf 4.1), *Gezonde School(omgeving)* (paragraaf 4.2) en de *Gezonde Werkvloer* (paragraaf 4.3) in.

4.1 Team:Fit

De twee doelen voor dit initiatief zijn:

- in 2020 participeren 1.750 sportverenigingen in Team:Fit, waarvan 1.250 in JOGG-gemeenten en 500 in niet-JOGG-gemeenten;
- in 2020 heeft minimaal 40 procent van de aangesloten kantines een voedingsaanbod dat voldoet aan niveau 'brons' volgens de Richtlijnen Gezonde Kantines van het Voedingscentrum³⁹.

In 2017 is gekozen om de doelstelling voor Team:Fit aan te passen. Het doel om te werken naar minimaal 20 procent van de aangesloten kantines dat aan het niveau zilver voldoet is verwijderd. Dit is gedaan nadat bleek dat de het niveau brons voor kantines in de sportverenigingen al een behoorlijke stap bleek. De sportverenigingen blijken een andere doelgroep te zijn dan scholen. Op sportverenigingen blijkt het lastiger om het aanbod van de kantine te veranderen. Daarom is gekozen om de focus te leggen op het behalen van het niveau brons binnen sportverenigingen.

2017 stond in het teken van de verdere professionalisering van Team:Fit. Samen met Zwolle Gezonde Stad⁴⁰ is een sociaal marketingonderzoek uitgevoerd dat inzicht in de doelgroep sportverenigingen met een kantine heeft gegeven. Door middel van diepte-interviews zijn bij sportverenigingen en sporthallen drijfveren, motivaties en barrières om met een de gezonde sportkantine aan de slag te gaan inzichtelijk gemaakt. Op basis van de resultaten zijn de Team:Fit-aanpak en de website doorontwikkeld. Ook is op basis van de resultaten een training ontwikkeld om Team:Fit-adviseurs en JOGG-regisseurs betere vaardigheden mee te geven zodat zij verenigingen en gesprekspartners beter kunnen enthousiasmeren en inspireren om met Team:Fit aan de slag te gaan.

Daarnaast is in 2017, in samenwerking met Le Credit Sportif, bij vier verenigingen een onderzoek uitgevoerd naar de omzetcijfers na het toevoegen van een gezond assortiment. Uit dit onderzoek is gebleken dat het toevoegen van gezonde producten in het assortiment niet tot verlies van omzet hoeft te

³⁹ De Richtlijnen Gezondere Kantines zijn in 2014 door het Voedingscentrum ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De richtlijnen bevatten twee kernelementen (aanbod en uitstraling) en er zijn drie ambitieniveaus gedefinieerd: brons, zilver en goud. Hoe edeler het metaal, hoe gezonder de uitstraling is van het zichtbare aanbod. Voor meer informatie, zie <http://gezondeschoolkantine.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/de-gezonde-kantine/Documents/Richtlijnen%20Gezondere%20Kantines/Factsheet%20Richtlijnen%20Gezondere%20Kantines.pdf>.

⁴⁰ Zwolle Gezonde Stad is een beweging waarin professionals van publieke- en private partijen zich, samen met inwoners en de gemeente Zwolle, inzetten om de gezonde leefstijl aantrekkelijk en gemakkelijk te maken. Zie <https://www.zwolle.nl/zwollegezondestad>.

leiden⁴¹. In 2018 wordt gekeken of op basis van de gegevens een uitgebreidere analyse kan worden uitgevoerd.

Verder is Jongeren Op Gezond Gewicht er samen met de gemeente Amsterdam in geslaagd om Greenco als gezonde sportsponsor te verbinden aan het EK 3x3 Basketbal. Tevens is in 2017, met een subsidie van het ministerie van VWS, in dertien JOGG-gemeenten een Teambox aangeboden. Deze Teambox⁴², gevuld met fruit, is samengesteld door de KNVB en Sligro, partners van Jongeren Op Gezond Gewicht, en onderdeel van de campagne Lekker Bezig!. Na afloop van de wedstrijd staat gedurende het seizoen 2017/2018 zowel voor het jeugdteam als voor de tegenstander een box klaar. In totaal nemen 41 verenigingen en 346 jeugdteams deel aan deze campagne. Dat betekent dat wekelijks ongeveer 3.500 kinderen een stuk fruit krijgen.

Om bewustwording bij sportverenigingen te creëren, is het thema gezonde sportkantine ook dit jaar bij congressen⁴³ onder de aandacht gebracht. In samenwerking met de KNVB en Vullen of Voeden⁴⁴ is een inspiratiesessie georganiseerd voor voetbalverenigingen. In verschillende tijdschriften⁴⁵ is aandacht geweest voor dit thema en zijn verschillende advertenties⁴⁶ geplaatst. Tot slot is in de media aandacht geweest voor Team:Fit. Marjon Bachra, directeur van Jongeren Op Gezond Gewicht, is bijvoorbeeld door Omroep Brabant (televisie en radio) geïnterviewd over een gezond aanbod op de sportvereniging. Uit onderzoek van de NOS en lokale omroepen onder 2.000 sportverenigingen bleek namelijk dat het promoten van een gezonde leefstijl bij de meeste sportverenigingen geen belangrijk thema is⁴⁷.

Bereik Team:Fit

In 2016 waren 992 sportverenigingen aangesloten bij Team:Fit. In 2017 is dit aantal gegroeid naar in totaal 1.271 sportverenigingen die werken aan een gezonde sportkantine (figuur 4.1). Dit aantal betreft zowel de sportverenigingen die deelnemen aan Team:Fit, als de verenigingen die aangesloten zijn bij het programma 'Lekker Bezig!' en is ongeveer 5 procent van het totaal aantal sportverenigingen in Nederland⁴⁸. 'Lekker Bezig!' is een initiatief van de KNVB⁴⁹ en Sligro dat hetzelfde doel nastreeft als Team:Fit en waar Jongeren Op Gezond Gewicht mee samenwerkt. Van de 1.271 zijn 750 sportverenigingen in een JOGG-gemeente gevestigd (59%). Ongeveer 40 verenigingen zijn tussen 2014-2016 (tijdelijk) gestopt met Team:Fit. Als reden geven zij bijvoorbeeld aan dat de kantine te klein is voor een dergelijk programma of dat tijdelijk prioriteit wordt gegeven aan andere thema's. Mede door de samenwerking van Team:Fit met 'Lekker Bezig!' wordt twee derde van het totale aantal voetbalverenigingen bereikt. De hockey- en tennisverenigingen komen op een tweede plek waarbij 8 en 6 procent van het totale aantal verenigingen wordt bereikt (Zie bijlage VI).

⁴¹ https://jongerenopgezondgewicht.nl/pers/persberichten/onderzoek-toont-aan-gezonder-aanbod-bij-sportclubs-loont?utm_source=Nieuwsflits+Jongeren+Op+Gezond+Gewicht&utm_campaign=909fab7930-EMAIL_CAMPAIGN_2017_09_28&utm_medium=email&utm_term=0_dbbc987bf2-909fab7930-157627453

⁴² De Teambox is de eerste helft van het seizoen kosteloos (100% gesubsidieerd door VWS). De tweede helft van het seizoen wordt 50 procent van de box gesubsidieerd.

⁴³ Dag van de Atletiek, Team:Fit bijeenkomst tijdens het Ricoh Open en EK-Hockey, Congres Sport & Voeding, VSU-Congres, Alles is Gezondheid.

⁴⁴ <https://www.vullenofvoeden.nl/>.

⁴⁵ Sport, Bestuur & Management, Magazine Sport & Gemeenten, ZwembadenBranche.

⁴⁶ SBM, Sportaccom, Vereniging Sport & Gemeenten.

⁴⁷ <https://nos.nl/artikel/2194707-sporten-is-gezond-maar-sportclubs-zijn-dat-vaak-iets-minder.html>.

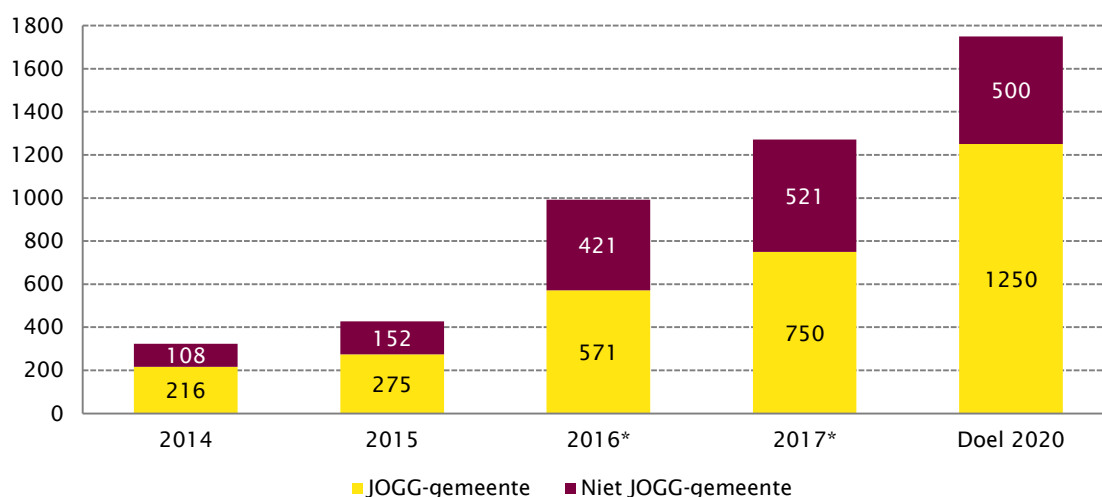
⁴⁸ Berekend op basis van NOC*NSF Ledentalstatistiek 2016.

⁴⁹ In maart 2016 is een samenwerking tussen het programma Lekker Bezig! van de KNVB en Team:Fit van Jongeren Op Gezond Gewicht tot stand gekomen. Lekker Bezig! is speciaal gericht op voetbalverenigingen en beoogt voetbalkantines gezonder te maken. Zie samenlekkerbezig.nl.

Het doel is dat 1.250 sportverenigingen in JOGG-gemeenten aan de slag zijn met het thema gezonde sportkantine. Om dit doel te behalen, is in de aankomende jaren nog inzet nodig. Gemiddeld zijn zeven verenigingen in JOGG-gemeenten actief en drie verenigingen in niet JOGG-gemeenten. De JOGG-gemeenten Den Haag, Delft en Amsterdam hebben de meeste deelnemende verenigingen, respectievelijk 27, 19 en 17.

Figuur 4.1 Deelnemende verenigingen aan Team:Fit naar jaartal en JOGG-gemeente (in absolute aantallen)

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

* In de figuur zijn de sportverenigingen die zijn aangesloten bij Team:Fit (peildatum: 01-12-2017) en 'Lekker Bezig!' (peildatum: 11-10-2017) samengenomen.

Op basis van ledentalstatistieken van NOC*NSF is het potentiële bereik dat Jongeren Op Gezond Gewicht met Team:Fit en 'Lekker Bezig!' heeft behaald, geschat op ongeveer 232.000 jeugdleden van sportverenigingen⁵⁰ (tabel 4.1). Voor 2017 is dat een geschatte toename van het potentieel bereik met zo'n 50.000 jeugdleden ten opzichte van 2016.

Tabel 4.1 Schatting van het potentieel bereik van jeugdleden van verenigingen die aan Team:Fit en 'Lekker Bezig!' deelnemen naar jaartal (in aantallen)

	2014	2015	2016	2017
Team:Fit in JOGG-gemeenten	36.609	49.169	64.651	77.216
Team:Fit in niet-JOGG-gemeenten	22.323	31.826	33.509	33.118
'Lekker Bezig!' (KNVB en Sligro)	-	-	82.576	122.204
Team:Fit totaal*	58.932	80.995	180.660	232.537

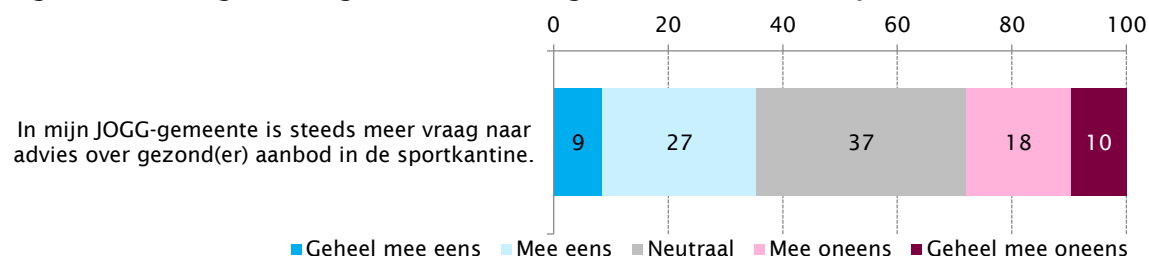
Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht, NOC*NSF Ledentalstatistiek 2016. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

* Het aantal kantines dat is aangesloten bij 'Lekker Bezig!' is hierbij opgeteld.

⁵⁰ Het werkelijk aantal jeugdleden van verenigingen die deelnemen aan Team:Fit is niet bekend op basis van registraties. Daarom is een berekening gemaakt van het geschatte bereik van het aantal jeugdleden op basis van de ledentalstatistieken van NOC*NSF over het jaar 2015. De berekening is gemaakt op basis van een gemiddeld aantal jeugdleden bij voetbal-, hockey-, tennis-, en korfbalverenigingen en een algemeen gemiddelde van jeugdleden bij sportverenigingen van NOC*NSF voor de 'omniverenigingen' bij de Gezonde Sportkantine.

Om de doelen te bereiken, is het van belang om sportverenigingen eerst te laten inzien wat het belang is van een gezond aanbod in de kantine. Op dit moment is volgens JOGG-regisseurs in ruim een kwart van de JOGG-gemeenten geen vraag naar advies over gezond(er) aanbod in de sportkantine (28%, figuur 4.2).

Figuur 4.2 Mening JOGG-regisseurs over vraag naar advies (n=82, in procenten)

Bron: Slot-Heijs & Collard (2018).

Metingen onder Team:Fit-verenigingen

Om de ontwikkelingen van Team:Fit te volgen, worden sportverenigingen die aangemeld zijn bij Team:Fit gemonitord op het thema gezonde sportkantine. Vóór 2017 vulden sportverenigingen bij aanmelding een vragenlijst in (0-meting). Na een jaar vulden zij een tweede vragenlijst in (1-meting). Hieruit bleek dat de eerste stappen richting een gezondere sportkantine zijn gemaakt, maar ongezonde producten nog steeds tot de meest verkochte producten behoren (Jongeren Op Gezond Gewicht, 2016a).

Om de ontwikkelingen in het kader van een gezonde kantine bij sportverenigingen te blijven monitoren, is in 2017 door het Mulier Instituut een Team:Fit beleidsmonitor ontwikkeld. Dit is een online vragenlijst die jaarlijks uitgezet wordt bij alle aangesloten sportverenigingen van Team:Fit. In de Team:Fit beleidsmonitor komen met name de ambities, ervaringen in de uitvoering, het beleid en de ondersteuningsbehoefte ten aanzien van een gezonder aanbod in de sportkantine aan de orde. Door jaarlijks deze vragenlijst uit te zetten, worden de algemene ontwikkelingen van sportverenigingen gevolgd, evenals de individuele ontwikkeling van een sportvereniging. De Team:Fit beleidsmonitor vervangt de eerdere vragenlijsten, zodat systematischer en op langere termijn ontwikkelingen kunnen worden gevolgd. Eind 2017 is de Team:Fit beleidsmonitor voor het eerst onder alle aangesloten verenigingen uitgezet. Resultaten worden in de loop van 2018 verwacht.

Het Voedingscentrum heeft de Kantinescan⁵¹ ontwikkeld om te monitoren in hoeverre het voedings- en drankenaanbod van een (sport)kantine voldoet aan het niveau brons, zilver of goud volgens de Richtlijnen Gezondere Kantines⁵². In 2017 zijn bij sportverenigingen 23 Kantinescans afgenomen. Hieruit blijkt dat één sportvereniging voldoet aan 'goud', twee aan 'zilver' en één aan 'brons'. Acht Kantinescans zijn nog in behandeling bij het Voedingscentrum op het moment van schrijven. Verder zijn in de Kantinescan van 2017 drie verenigingen meegenomen die ook in 2016 zijn gescand. Eén van deze verenigingen is van het niveau 'voldoet niet aan brons' naar 'zilver' gegaan. De overige twee verenigingen bevinden zich nog steeds op het niveau 'voldoet niet aan brons'.

⁵¹ <http://kantine.voedingscentrum.nl/nl/aan-de-slag/check-je-kantine-met-de-kantinescan.aspx>.

⁵² De Richtlijnen Gezondere Kantines zijn in 2014 door het Voedingscentrum ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De Richtlijnen bevatten twee kernelementen (aanbod en uitstraling) en er zijn drie ambitieniveaus gedefinieerd: brons, zilver en goud. zie gezondeschoolkantine.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/de-gezonde-kantine/Documents/Richtlijnen%20Gezondere%20Kantines/Factsheet%20Richtlijnen%20Gezondere%20Kantines.pdf.

Tabel 4.2 Uitkomst Kantinescan in 2016 (n=25) en 2017 (n=23, in aantallen)

	2016	2017
Voldoet nog niet aan brons	20	11
Brons	-	1
Zilver	4	2
Goud	1	1
In behandeling bij het Voedingscentrum	-	8
Kantinescans totaal	25	23

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht, Voedingscentrum Kantinescan. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

4.2 Gezonde School(omgeving)

Met aandacht voor de Gezonde School(omgeving) wil Jongeren Op Gezond Gewicht bijdragen aan een gezonde omgeving op scholen. Het doel is dat met name in JOGG-gemeenten meer Gezonde Scholen komen. Om dit doel te behalen, stimuleert Jongeren Op Gezond Gewicht de Gezonde School-aanpak en ondernemen zij samen met partners initiatieven om de gezonde keuze te stimuleren. Door middel van het Akkoord Gezonde Voeding op School worden cateraars, leveranciers en producenten gestimuleerd om gezondere producten aan scholen te leveren. Jongeren Op Gezond Gewicht is daarnaast verantwoordelijk voor het Akkoord. In 2017 is gewerkt aan het verstevigen en verbinden van de JOGG-aanpak met de Gezonde School-aanpak (RIVM/GGD-GHOR).

Akkoord Gezonde Voeding op School

Om cateraars, leveranciers en producenten binnen het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs te stimuleren om aan scholen gezondere producten te leveren, heeft Jongeren Op Gezond Gewicht het 'Akkoord Gezonde Voeding Op Scholen (2016-2020)'⁵³ opgesteld. Het Akkoord is een aangescherpt vervolg van het Handvest Gezonder Voedingsaanbod op Scholen (looptijd 2011-2015). Bijna drie op de vijf JOGG-regisseurs zijn bekend met het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen. Vorig jaar was dit ongeveer de helft. Met name JOGG-regisseurs die 16 uur per week of meer werken, zijn bekend met het akkoord (driekwart). In 2017 hebben 30 bedrijven het Akkoord ondertekend⁵⁴. Afgelopen jaar zijn zeven nieuwe bedrijven bij het Akkoord aangesloten, waarmee het doel voor 2017 is behaald (zie tabel 4.3).

Voor de zichtbaarheid en de bekendheid van het Akkoord, heeft Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 via bestaande communicatiekanalen en bijeenkomsten op lokaal niveau het Akkoord onder de aandacht gebracht en kennis op het gebied van gezond aanbod vergroot. Daarnaast is afgelopen jaar de pilot 'Doe Fit!' Gestart, in samenwerking met FrieslandCampina, met als belangrijkste gedachte om via de scholen bewegen en gezonde voeding onder basisschooljeugd te stimuleren en bewustwording daarvan te vergroten. Het doel was het testen van een gecombineerd aanbod voor basisscholen, inzicht verkrijgen in de inhoud van het aanbod, de behoefte van scholen en de kaders voor landelijke verspreiding. Tot slot is

⁵³ jongerenopgezondgewicht.nl/userfiles/Wat%20we%20doen/Akkoord%20Gezonde%20Voeding%20op%20Scholen%2020162020.pdf.

⁵⁴ Het gaat hierbij om partijen uit de catering- en automatenbranche, producenten en leveranciers. Deze worden gezien als primaire leveranciers. Groothandels, producenten en watertappunten zijn secundaire leveranciers.

inzicht verkregen in hoe en op welke manier JOGG-regisseurs ondersteund kunnen worden om gezond aanbod op scholen te stimuleren (documenten, hulpmiddelen en trainingen) (2Basics, 2017).

Tabel 4.3 Overzicht Ondertekenaars ‘Akkoord Gezonde Voeding op Scholen 2016-2020’ (peildatum december 2017)

Primaire leveranciers	Secundaire leveranciers
Cater Concept	Coca-Cola Enterprises Nederland
Catermaat	FrieslandCampina
Markies Catering	HealthyQ
Vice Versa Onderwijs catering	Join the Pipe
Van Leeuwen ‘Catering op maat’	Mars Nederland
Vital4Skool (FHC Formulebeheer)	MERKKwater (MERKK)
WDM	Ological B.V.
Vending@work	Koninklijke Peijnenburg
Xcellence Food Group	Spadel Nederland
Zo-vital	TENQ (CS Digital Media)
Sligro/Breakpoint (nieuw in 2017)	365 SOUP (Vendinova Group)
Mensa (nieuw in 2017)	Waterlogical (Watercompany)
	KRNWTR
	Bidfood (nieuw in 2017)
	Greenco (nieuw in 2017)
	Horesca (nieuw in 2017)
	Oranka Juice Solutions (nieuw in 2017)
	SoPure (nieuw in 2017)

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

De primaire leveranciers van het ‘Akkoord Gezonde Voeding op Scholen 2016-2020’ voldoen voor de scholen die zij bedienen aan het niveau ‘zilver’ en commiteren zich aan de ambitie om in 2020 op 25 procent van deze scholen het niveau ‘goud’ gerealiseerd te hebben. Om dit te monitoren heeft het Voedingscentrum, net als in 2016, steekproefsgewijs en onaangekondigd het aanbod op scholen gemeten met behulp van de Kantinescan⁵⁵. Op basis van deze kantinescan wordt een rapport gemaakt en dit rapport wordt besproken met de betrokken (primaire) bedrijven. Als op basis van de uitkomsten van de kantinescan en de beoordeling van Jongeren Op Gezond Gewicht blijkt dat het aanbod op één of meerder scholen niet voldoet aan het criterium ‘zilver’ vindt na drie maanden een nieuwe onaangekondigde monitor plaats.

Met de secundaire partners is een aantal inspanningsverplichtingen afgesproken met betrekking tot de inzet voor het realiseren van een gezonder aanbod, het realiseren van een gezondere uitstraling, kennisdelen en verspreiden, en het bereik van het desbetreffende bedrijf in het voorgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. Dit is vastgelegd in een addendum dat is toegevoegd aan het Akkoord.

⁵⁵ In de monitor worden balie (inclusief menukaart) en de automaten apart beoordeeld op het voldoen aan de Richtlijnen Gezondere Kantines. Daarnaast wordt gekeken naar de uitstraling van de kantine en de mate waarin deze gezondheid uitstraalt. De monitor vindt plaats op 10 procent van de scholen die de betreffende ondertekenaar bedient, met een minimum van vijf scholen.

Bij ondertekenaars van het Akkoord die niet voldoen, wordt de samenwerkingsovereenkomst ontbonden en mag de ondertekenaar zich niet langer associëren met het akkoord. Toetreding is in het volgende jaar pas weer mogelijk als de kantinescans hebben uitgewezen dat aan de afspraken wordt voldaan (primaire leveranciers) of als blijkt dat aan de afspraken uit het addendum is voldaan (secundaire leveranciers). Met twee partijen was in 2016 de samenwerking binnen het Akkoord tijdelijk opgeschort (Mars Nederland en Schoolcompany). Inmiddels is Mars Nederland, nu aan de afspraken van het Akkoord wordt voldaan, weer aangesloten. In 2017 is FrieslandCampina, als productleverancier, tijdelijk geschorst omdat niet is voldaan aan de afspraken die zijn gemaakt in het addendum. In 2018 wordt een vervolgesprek gevoerd over hoe de tijdelijke schorsing opgeheven kan worden. Daarnaast is HealthyQ als akkoordpartij in 2017 uit het akkoord gestapt. Tot slot in 365Soup in 2017 failliet gegaan waardoor deze partij automatisch niet meer aan het Akkoord deelneemt.

Naast de gemaakte afspraken is in 2017, in samenwerking met Spadel en de ondertekenaars van het Akkoord, de '#7dagenwaterchallenge' uitgezet om het drinken van water te promoten (zie paragraaf 5.4).

Ten opzichte van 2016 is een positieve trend te zien in het aantal VO-scholen met Akkoordpartijen (614 scholen) dat een Gezonde Schoolkantine schaal heeft aangevraagd bij het Voedingscentrum en aan het niveau zilver of goud voldeden: van 6 procent naar 22 procent. Van de 614 scholen met Akkoordpartijen hebben 64 schoolkantines het niveau zilver behaald en 73 schoolkantines goud (peildatum 31 december 2017). Scholen moeten de zilveren en gouden schalen zelf aanvragen bij het Voedingscentrum⁵⁶. Hierdoor is het niet mogelijk om uitspraken te doen over of het doel waaraan de primaire ondertekenaars zich hebben gecommitteerd (25% van de scholen op niveau goud) behaald is.

Gezonde School-aanpak

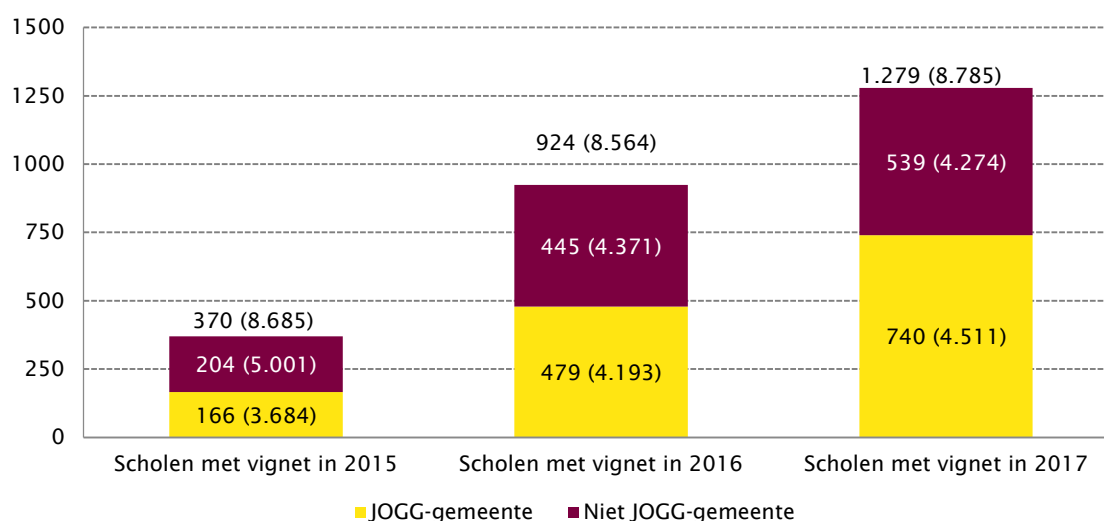
Jongeren Op Gezond Gewicht bevordert dat met name in JOGG-gemeenten meer Gezonde Scholen komen. Alle JOGG-regisseurs brengen de Gezonde School-aanpak in de gemeente op enige manier onder de aandacht. Veelal attendeert de JOGG-regisseur scholen (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo) op de aanpak met betrekking tot de thema's voeding, bewegen en sport (89%). Ook heeft ruim drie kwart van de JOGG-regisseurs contact met de Gezonde School-adviseur (78%) en/of attendeert hij/zij op het ondersteuningsaanbod van Gezonde School (78%) (Slot-Heijs & Collard, 2018).

Als waardering voor een structureel en integraal beleid, kunnen scholen een 'Vignet Gezonde School' behalen. In totaal hadden in 2017 1.279 scholen in het primair- en voortgezet onderwijs en op het mbo een 'Vignet Gezonde School'⁵⁷. Dit zijn ruim 300 scholen meer dan in 2016 (zie figuur 4.3). In 2017 hadden 740 scholen die in een JOGG-gemeente zijn gelokaliseerd en 539 scholen die dat niet zijn een 'Vignet Gezonde School'. Het aandeel scholen met een vignet in JOGG-gemeenten ligt enigszins hoger dan in niet JOGG-gemeenten, namelijk 16 tegenover 12 procent. In 2016 was dit nog 11 tegenover 10 procent. We zien dat in JOGG-gemeenten het aantal scholen met een 'Vignet Gezonde School' harder is gegroeid dan in niet JOGG-gemeenten.

⁵⁶ <https://gezondeschoolkantine.voedingscentrum.nl/nl/stap-voor-stap/vraag-een-schoolkantine-schaal-aan.aspx>

⁵⁷ Hierbij gaat het voornamelijk om de vignetten 'bewegen & sport', maar gedeeltelijk ook over andere vignetten zoals voeding en 'welbevinden & sociale veiligheid'.

Figuur 4.3 Ontwikkeling van scholen⁵⁸ in JOGG-gemeenten⁵⁹ en niet JOGG-gemeenten met een Vignet Gezonde School⁶⁰ in 2015, 2016 en 2017 (peildatum januari 2018, in aantallen, van het totaal aantal scholen)

Bron: Gezonde School. Bewerking Mulier Instituut, 2018.

The Daily Mile

Met *The Daily Mile* rennen alle kinderen van de klas iedere dag tijdens schooltijd vijftien minuten rondjes om de school. Het doel is om kinderen een uitlaatklep te geven, het langdurig zitten te doorbreken, concentratie en fitheid te verbeteren en overgewicht te voorkomen. In september 2016 bracht Jongeren Op Gezond Gewicht *The Daily Mile* vanuit Schotland over naar Nederland met Erben Wennemars als ambassadeur⁶¹. Inmiddels hebben 191 basisscholen (3% van het totaal aantal scholen in Nederland⁶²) zich ingeschreven op de website van *The Daily Mile*. In 2016 was dit aantal 122.

Uit onderzoek onder basisscholen blijkt dat de bekendheid van *The Daily Mile* is toegenomen. Waar in 2016 bijna twee derde (63%) van de basisschooldirecteuren weleens over *The Daily Mile* had gehoord of gelezen, is dit aantal in 2017 gestegen naar 71 procent. In 2017 voert 8 procent *The Daily Mile* uit en overweegt 5 procent om *The Daily Mile* in te voeren. Als deze resultaten worden doorberekend naar alle basisscholen in Nederland, betekent dit dat tussen de 440 en 690 basisscholen aan *The Daily Mile* meedoen (Collard & Scholten, 2017). In 2017 is ook de impact van *The Daily Mile* geëvalueerd⁶³ waaruit blijkt dat *The Daily Mile* met name in de bovenbouw van het basisonderwijs wordt ingezet. De meeste leerkrachten op deze scholen zijn positief over *The Daily Mile* (rapportcijfer 7,5) maar het succes is vaak wel afhankelijk van het enthousiasme en initiatief van de leerkracht. Gemiddeld lopen de leerlingen drie keer per week. De leerkrachten zien de grootste effecten van *The Daily Mile* terug op fysiek gebied.

⁵⁸ Gebaseerd op het aantal schoolvestigingen volgens DUO per januari 2018.

⁵⁹ Berekend over 123 JOGG-gemeenten per september 2017.

⁶⁰ Gebaseerd op aantal scholen met een vignet per januari 2018 opgevraagd van <https://mijngezondeschool.nl/zoektool>.

⁶¹ thedailymile.nl.

⁶² Voor de berekening is het aantal basisscholen in Nederland uit 2016 gebruikt. Cijfers over het aantal basisscholen in 2017 in Nederland zijn (nog) niet bekend.

⁶³ <http://www.mulierinstituut.nl/actueel/nieuws/docenten-merken-positieve-effecten-van-daily-mile-bij-leerlingen/>.

Leerlingen zelf geven aan dat ze *The Daily Mile* steeds beter kunnen volhouden en zich er fitter door voelen. Enkele succesfactoren van *The Daily Mile* zijn gemotiveerde kinderen, de creativiteit van de leerkracht en het tijdstip van inzet. Belemmeringen zijn onder andere het gebrek aan motivatie bij kinderen en de drukte op scholen (tevens de reden dat scholen stoppen). De fysieke omgeving, zoals veiligheid en weersomstandigheden, worden ook als belemmering gezien.

Woogie Boogie

Net als in 2016 is in 2017 vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht ook geprobeerd om jongere kinderen te stimuleren meer te bewegen, als onderbreking van het zitgedrag, door middel van de *Woogie Boogie*⁶⁴. Mickey Mouse, Donald Duck, Sofia het prinsesje en andere Disneypersonages stimuleren kinderen (4 tot 7 jaar) in een serie filmpjes op Disney Channel en YouTube om te bewegen. De filmpjes zijn door Disney Benelux ontwikkeld. Het is niet bekend hoeveel scholen participeren en hoe vaak de *Woogie Boogie* wordt ingezet. In het begin van 2017 heeft Jongeren Op Gezond Gewicht vijf dagen op de NOT-beurs in Utrecht gestaan om *The Daily Mile* en de *Woogie Boogie* bij leerkrachten te promoten. In de *Woogie Boogie*-pakketten zitten stickervellen en een poster waar stickers op kunnen worden geplakt. Het is de bedoeling dat klassen een sticker plakken nadat ze een 'Woogie Boogie-move' gedaan hebben en het zo een aantal weken volhouden.

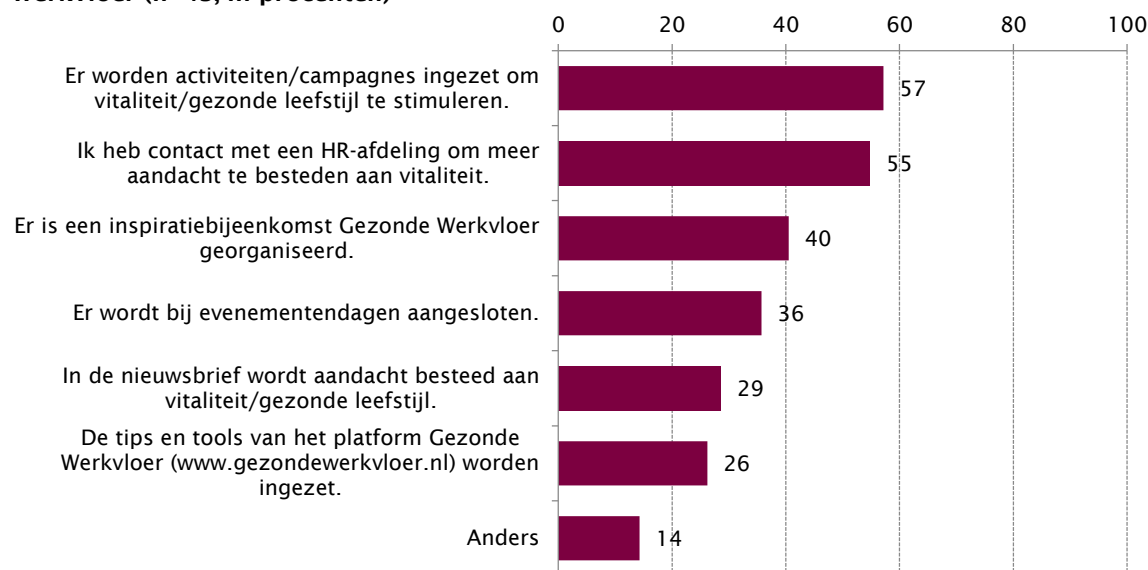
4.3 Gezonde Werkvloer

Het project 'De Gezonde Werkvloer' beoogt werkgevers een gezonde werkomgeving te realiseren waarin (toekomstige) werknemers bewust worden gemaakt van hun gezondheid en duurzame inzetbaarheid. Jongeren Op Gezond Gewicht wil met het project jongeren die (bijna) tot de arbeidsmarkt toetreden bereiken en de volwassenen die de jongeren omringen (zoals ouders, werknemers en docenten) bewust maken van het belang van een gezonde leefstijl. Voor een periode van drie jaar (2015-2017) is door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SWZ) een bedrag van € 30.000,- inclusief BTW per jaar ter beschikking gesteld. Dit wordt ingezet voor lokale inspiratiebijeenkomsten voor werkgevers en werknemers in JOGG-gemeenten, één bijeenkomst per jaar op het mbo, en voor communicatieve ondersteuning. Deze financiële ondersteuning stopt per 2018, maar gezien hetgeen in de afgelopen drie jaar is bereikt, gaat Jongeren Op Gezond Gewicht door met 'De Gezonde Werkvloer', omdat zij vinden dat het past om werkgevers te betrekken bij de integrale aanpak om een gezonde omgeving te creëren. Samen met bedrijfspartners voor de Gezonde Werkvloer, Holland Fit en Zilveren Kruis, blijft Jongeren Op Gezond Gewicht gemeenten en het lokale bedrijfsleven stimuleren om te investeren in vitaliteit op de werkvloer.

De helft van de JOGG-regisseurs geeft aan dat in 2017 in de gemeente activiteiten in het kader van de Gezonde Werkvloer zijn ondernomen. Meestal betreft dit activiteiten/campagnes om vitaliteit/gezonde leefstijl te stimuleren en/of contact te hebben met een HR-afdeling om meer aandacht aan vitaliteit te besteden (figuur 4.4). Redenen om activiteiten te ondernemen in het kader van de Gezonde Werkvloer is voornamelijk om het goede voorbeeld te geven (niet in figuur).

⁶⁴ <https://woogieboogie.nl/>.

Figuur 4.4 Ondernomen activiteiten door JOGG-regisseurs in het kader van de Gezonde Werkvloer (n=43, in procenten)

Bron: Slot-Heijs & Collard (2018).

Inspiratiebijeenkomsten voor bedrijven

In 2017 zijn door Jongeren Op Gezond Gewicht zes inspiratiebijeenkomsten georganiseerd⁶⁵ voor bedrijven en organisaties in JOGG-gemeenten (tabel 4.4). Dit is één meer dan de afgesproken vijf inspiratiebijeenkomsten per jaar, en dit was mogelijk door extra vrijgemaakte middelen. Tijdens een inspiratiebijeenkomst worden goede voorbeelden van lokale bedrijven en organisaties gegeven, wordt een specifiek thema (zoals bewegen, slaap, werkdruk/stress, energiebalans) met een expert uitgediept, gaan deelnemers met elkaar in gesprek aan de hand van stellingen of thema's en worden ervaringen uitgewisseld. Uit de evaluatie blijkt dat de inhoud van de inspiratiebijeenkomsten over het algemeen als goed wordt beoordeeld. De meeste bedrijven willen aan de slag met het vormgeven van een vitaliteitsbeleid/duurzaam inzetbaarheidsbeleid en willen daar ondersteuning bij. Ook willen bedrijven aan de slag met het stimuleren van fruit eten, water drinken en samen sporten. Een aantal goede voorbeelden van bedrijven die al met een vitaliteitsbeleid zijn gestart, zijn terug te vinden op de website van Jongeren Op Gezond Gewicht⁶⁶.

Tabel 4.4 Bereik inspiratiebijeenkomsten in JOGG-gemeenten in 2015, 2016 en 2017

	2015	2016	2017
Aantal inspiratiebijeenkomsten in JOGG-gemeenten	5	5	6
Totaal aantal deelgenomen bedrijven/organisaties	250	230	425

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut 2017.

⁶⁵ Heemskerk, Lochem, Dongen, Den Bosch, Weststellingwerf en Helmond.

⁶⁶ <http://www.gezondewerkvloer.nl/>

Bijeenkomst op het mbo

Op verzoek van het ministerie van SWZ, de MBO Raad en TNO is in 2017 door Jongeren Op Gezond Gewicht een bijdrage (workshops⁶⁷ en opening⁶⁸) aan de kick-off van het keuzedeel 'Blijvend fit, veilig en gezond werken' geleverd op Landstede in Zwolle. Tijdens dit keuzedeel leren mbo-studenten (van de opleiding schoonheids- en haarverzorging) over het belang van investeren in persoonlijke vitaliteit. De inbreng van Jongeren Op Gezond Gewicht is door de aanwezige studenten en docenten in een gespreksevaluatie positief geëvalueerd. Zij vonden de inhoud van het keuzedeel aansprekend en herkenbaar. Door de kick-off zijn 85 studenten bereikt. Hoeveel hiervan uiteindelijk het keuzedeel zullen kiezen, is nog niet bekend.

Platform Gezonde Werkvloer

In maart 2017 is tijdens het Kennisfestival (zie paragraaf 5.1) het online platform gezondewerkvloer.nl gelanceerd. Het platform biedt laagdrempelige tips en tools over gezonde leefstijl en vitaliteit en op maat te maken downloadbare posters voor specifieke thema's (bijvoorbeeld Mobiel Momentje en Meer Slaap Minder Stress). Ook biedt het platform toegang tot mijngezondewerkvloer.nl, waar medewerkers een persoonlijke account kunnen aanmaken. Zij krijgen op maat tips en tools over aanbiedingen vanuit lokaal/regionaal sportaanbod, bewegen en gezonde voeding aangeboden. In de samenwerking met bedrijfspartner Holland Fit experimenteren drie JOGG-gemeenten met het deel mijngezondewerkvloer.nl. Met behulp van deze pilots wordt gekeken hoe dit deel van het platform wordt ervaren en in hoeverre dit toegevoegde waarde heeft om aandacht voor vitaliteit op de werkvloer te borgen op lokaal niveau. Resultaten hiervan zijn nog niet bekend. In 2018 wordt verder in het platform geïnvesteerd in samenwerking met bedrijfspartner Holland Fit en zal voor content op specifieke thema's worden samengewerkt met Zilveren Kruis. Van de JOGG-regisseurs is drie kwart bekend met het platform Gezonde Werkvloer. Van de regisseurs die aangeven dat in de gemeente activiteiten worden ondernomen in het kader van de Gezonde Werkvloer, zet ongeveer een vierde de tips en tools in van het platform Gezonde Werkvloer (Slot-Heijs & Collard, 2018).

4.4 Samenvatting

Team:Fit

1271 sportverenigingen zijn aangesloten bij Team:Fit, waarin ook de verenigingen die zijn aangesloten bij het programma 'Lekker Bezig!' van maatschappelijke partner KNVB/Sligro zijn opgenomen. Het doel voor 2020 is om 1750 sportverenigingen aan Team:Fit te hebben verbonden. Van de 1271 sportverenigingen zijn 750 sportverenigingen in JOGG-gemeenten gevestigd. Het potentiële bereik van de programma's Team:Fit en 'Lekker Bezig!' wordt op ongeveer 232.000 jeugdleden van sportverenigingen geschat.

Om Team:Fit verder te professionaliseren, is in 2017 een sociaal marketingonderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten wordt Team:Fit doorontwikkeld en is een training ontwikkeld voor Team:Fit-adviseurs en JOGG-regisseurs over het benaderen en stimuleren van sportverenigingen voor Team:Fit. Hiernaast zijn nieuwe samenwerkingen aangegaan met de Atletiekunie en Sportfondsen Nederland en is een Teambox, gevuld met fruit, beschikbaar gesteld voor sportverenigingen.

⁶⁷ Door ambassadeur Juvat Westendorp en Healthy Sisters.

⁶⁸ Openingswoord door ambassadeur Erben Wennemars.

Gezonde School(omgeving)

Jongeren Op Gezond Gewicht is verantwoordelijk voor het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen. In 2017 hebben 30 bedrijven het Akkoord Gezonde Voeding op School ondertekend. Daarnaast stimuleert Jongeren Op Gezond Gewicht scholen een 'Vignet Gezonde School' te behalen. Het grootste gedeelte van de JOGG-regisseurs attendeert scholen op de Gezonde School-aanpak en/of staat in contact met de Gezonde School-adviseur. In totaal hadden in 2017 1279 scholen in het primair- en voortgezet onderwijs en op het mbo een 'Vignet Gezonde School'. Het aandeel scholen met een vignet in JOGG-gemeenten ligt enigszins hoger dan in niet JOGG-gemeenten, namelijk 16 tegenover 12 procent.

In 2017 zijn 190 basisscholen (3% van het totaal aantal scholen in Nederland) ingeschreven op de website van *The Daily Mile*. Dit is een beweeginitiatief waarbij klassen elke dag tijdens schooltijd vijftien minuten een rondje om de school (hard)lopen. De bekendheid van *The Daily Mile* is toegenomen ten opzichte van 2016. Uit een evaluatie blijkt dat leerlingen gemiddeld drie dagen in de week *The Daily Mile* lopen en dat de uitvoering vaak afhankelijk is van het enthousiasme en initiatief van de leerkracht. Leerkrachten zien de grootste effecten bij de leerlingen op fysiek gebied en de meeste zijn positief over *The Daily Mile*. Voor jonge kinderen (4 tot 7 jaar) is het initiatief *Woogie Boogie* ontwikkeld; dit zijn filmpjes waarin bekende Disney-figuren stimuleren om te gaan bewegen. Het is onbekend hoeveel scholen participeren en hoe vaak de *Woogie Boogie* wordt ingezet.

Gezonde Werkvloer

In het kader van de Gezonde Werkvloer zijn in 2017 zes inspiratiebijeenkomsten voor bedrijven georganiseerd, met als doel om werkgevers en werknemers bewust te maken van het belang om te investeren in duurzame inzetbaarheid. Hieraan hebben 425 bedrijven deelgenomen. Tevens is door het verzorgen van workshops door Jongeren Op Gezond Gewicht een bijdrage geleverd aan de kick-off van een keuzedeel 'Blijvend fit, veilig en gezond werken' in het mbo. In 2017 is verder het platform Gezonde Werkvloer gelanceerd. Het platform biedt laagdrempelige tips en tools over gezonde leefstijl en vitaliteit, evenals een gedeelte waarin medewerkers een persoonlijk account kunnen aanmaken voor tips en tools op maat. Op dit moment wordt een pilot uitgevoerd om de ervaring en toegevoegde waarde van het platform vast te stellen.

5. Communicatie en marketing

Naast de programma's JOGG-aanpak en Gezonde Omgeving zet Jongeren Op Gezond Gewicht ook in op Communicatie en Marketing. De communicatieactiviteiten zijn op corporate⁶⁹ niveau erop gericht het thema overgewicht op de agenda te houden van politiek, maatschappelijke partners, bedrijfsleven, beleid en media. Hiernaast richten zij zich, in samenwerking met lokale JOGG-professionals, op het bewust maken van ouders, leraren en sportcoaches van hun voorbeeldfunctie. De marketingactiviteiten zijn gericht op de einddoelgroep (kinderen, jongeren en ouders) en hebben betrekking op de ontwikkeling en implementatie van campagnes op de drie kernthema's: het drinken van kraanwater, bewegen en het eten van groenten. Hiernaast speelt het programma Communicatie en Marketing een belangrijke rol in de ondersteuning van andere programma's en projecten.

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de corporate communicatieactiviteiten van de organisatie Jongeren Op Gezond Gewicht (paragraaf 5.1), communicatie ondersteunend aan en rondom de JOGG-aanpak (paragraaf 5.2) en de Gezonde Omgeving (paragraaf 5.3) en de marketingactiviteiten passend bij de themacampagnes (paragraaf 5.4).

5.1 Corporate communicatie

De corporate communicatiedoelstelling voor Jongeren Op Gezond Gewicht is dat verschillende doelgroepen bekend zijn met Jongeren Op Gezond Gewicht en dat zij positief staan tegenover het werk van Jongeren Op Gezond Gewicht. Hieraan wordt gewerkt met behulp van gerichte communicatieactiviteiten zoals bijeenkomsten, persberichten en *statements* (bijvoorbeeld over kindermarketing). Maar ook door middel van websites, nieuwsbrieven en de inzet van sociale media. De drie corporate communicatiedoelstellingen zijn:

1. Het vergroten van de (naams)bekendheid en betekenis van activiteiten en samenwerkingsvormen van Jongeren Op Gezond Gewicht bij verschillende doelgroepen (het algemene publiek en partners, landelijke en lokale politiek en co-creators (professionals in de praktijk);
2. Agendasetting en het vergroten van bewustwording rondom gezond gewicht, als gevolg van een gezonde omgeving onder het algemene publiek, bij partners en met name bij politici en beleidsmakers;
3. Het vergroten van de betrokkenheid van partners, bedrijfspartners, kennispartners, stakeholders en zorgprofessionals door het communiceren van een eenduidige kernboodschap met de samenwerkende partijen.

1. Vergroten van (naams)bekendheid

Net als vorig jaar is de website het voornaamste communicatiekanaal van Jongeren Op Gezond Gewicht. In 2017 is de keuze gemaakt om op de corporate website van Jongeren Op Gezond Gewicht voornamelijk corporate nieuws te delen. Hieronder vallen onder andere statements, persberichten, belangrijke landelijke en lokale resultaten en voortgang van de activiteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht. Hiernaast is in 2017 gestart met het verbeteren van de corporate website van Jongeren Op Gezond

⁶⁹ Met corporate wordt bedoeld de communicatie over de organisatie Jongeren Op Gezond Gewicht zelf. Projecten en activiteiten die hieronder vallen hebben impact op Jongeren Op Gezond Gewicht als geheel, in plaats van alleen binnen het kader van een project of programma zelf.

Gewicht om te zorgen voor een transparantere, persoonlijker en krachtigere website. Verwachting is dat de eerste resultaten van deze wijziging begin 2018 openbaar zijn.

Het gemiddeld aantal unieke bezoekers op de JOGG-website in 2017 is 3.982 per maand (tabel 5.1). Het doel om in 2017 gemiddeld 4.000 unieke bezoekers per maand op de website van Jongeren Op Gezond Gewicht te behalen is hiermee net niet gehaald. Naast het gebruik van de corporate website vergroot Jongeren Op Gezond Gewicht ook via sociale media haar bekendheid en betekenis. Het Twitteraccount @JOGGNL heeft iets meer dan 6.000 volgers en 1.2 miljoen impressies⁷⁰. Waar voorheen Twitter het voornaamste sociale medium was, heeft in 2017 een verschuiving plaatsgevonden richting Facebook. Het Facebookaccount van Jongeren Op Gezond Gewicht telt 4,6 miljoen impressies⁷¹ en in 2017 stond het aantal *likes* van de pagina op 996. Het aantal impressies is veel hoger dan verwacht door een geslaagde actie rond de Avondvierdaagse. Het doel om in 2017 via het persbeleid van Jongeren Op Gezond Gewicht 6 miljoen mensen te bereiken is ruimschoots gelukt met een potentieel persbereik van 11 miljoen mensen in 2017 (Jongeren Op Gezond Gewicht, 2017).

Tabel 5.1 Statistieken website en sociale media Jongeren Op Gezond Gewicht in 2015, 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	2015	2016	2017	Doelstelling 2017
Website Jongerenopgezondgewicht.nl				
Gemiddeld aantal unieke bezoekers per maand ⁷²	3.609	3.452	3.982	4.000
Twittervolgers @JOGGNL	4.064	5.198	6.020	6.700
Facebook <i>likes</i> Jongeren Op Gezond Gewicht	217	583	996	850
Potentieel persbereik Jongeren Op Gezond Gewicht	-	-	11.305.280	6.000.000
Impressies Twitteraccount @JOGGNL	-	1.262.305	1.201.192	1.500.000
Impressies Facebook Jongeren Op Gezond Gewicht	-	302.580	4.604.133	400.000

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Naast het vergroten van bekendheid bij het algemene publiek, heeft Jongeren Op Gezond Gewicht ook tot doel om bij (potentiële) partners, politici en beleidsmakers en co-creators⁷³ haar bekendheid te vergroten. Onderdeel van de strategie om hier invulling aan te geven, is het versturen van nieuwsbrieven, het organiseren van NL Vitaal voor wethouders en het jaarlijkse ‘Kennissfestival’. In 2017 zijn tevens twee webinars georganiseerd met de thema’s: ‘Samenwerking met het bedrijfsleven’ en ‘Gezonde Schoolomgeving’. In 2017 zijn 11 nieuwsflitsen verstuurd. De nieuwsflits is bedoeld voor het algemene publiek, pers en politiek. Het aantal abonnees voor de nieuwsflits is in 2017 gegroeid van 917 naar 1088.

⁷⁰ Het aantal keer dat gebruikers de tweet op Twitter hebben gezien.

⁷¹ Het aantal keer dat een statusupdate van de JOGG Facebookpagina is vertoond in het nieuwsoverzicht of ticker.

⁷² Het aantal unieke bezoekers per maand is in deze monitor bepaald door middel van het totaal aantal unieke bezoekers te delen door 11 maanden (1 januari – 1 december).

⁷³ JOGG-gemeenten, partners, bedrijfspartners, kennispartners, stakeholders en zorgprofessionals.

Tabel 5.2 Aantal nieuwsflitsen en abonnees van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2015, 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	2015	2016	2017
Nieuwsflits (aantal)	14	17	11
Nieuwsflits (aantal abonnees)	4.844*	917	1088

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

* De daling in het aantal abonnees van de nieuwsflits tussen 2015 en 2016 wordt veroorzaakt doordat Jongeren Op Gezond Gewicht het abonneebestand heeft opgeschoond door abonnees te vragen of ze de nieuwsflits nog willen ontvangen.

NL Vitaal-Samen voor een gezonde jeugd

In navolging op het JOGG-symposium voor wethouders in 2016, zijn door Jongeren Op Gezond Gewicht, in samenwerking met wethouders van de betreffende gastgemeenten, het ministerie van VWS en NL2025⁷⁴, in 2017 verschillende bijeenkomsten van NL Vitaal georganiseerd in diverse JOGG-regio's. De bijeenkomsten NL Vitaal zijn gehouden in de regio Limburg, Gooi- en Vechtstreek, regio Noord (provincies Friesland, Groningen en Drenthe) en Overijssel (Zwolle). NL Vitaal is een regionale bijeenkomst voor wethouders, lokale beleidsmakers en het bedrijfsleven die een gezonde leefomgeving voor de jeugd in Nederland willen realiseren. Tijdens de bijeenkomst staat een integrale aanpak en de preventie van overgewicht en obesitas onder jongeren centraal. Samenwerking tussen publieke en private organisaties is de basis voor het creëren van een gezonde omgeving in één of meerdere regio's. De bijeenkomst is gericht op het bieden van handvatten voor de rol als gemeentebestuurder. Daarbij worden goede voorbeelden aangereikt en gezamenlijke ambities uitgesproken om samen te werken om de jeugd in de regio gezond te laten opgroeien.

Kennisfestival 2017

Om het thema gezond gewicht te agenderen en bekendheid en betekenis te vergroten, wordt ieder jaar een Kennisfestival georganiseerd. Het doel van het festival is het uitwisselen van ervaringen en het delen van successen. Tijdens het Kennisfestival worden verschillende sessies georganiseerd waar de deelnemers geïnformeerd en geïnspireerd worden. In 2017 vond het Kennisfestival op 29 maart plaats in Maarssen. Hierbij waren 395 bezoekers aanwezig. Op het Kennisfestival waren met name JOGG-professionals, (bedrijfs- en kennis)partners en akkoordpartijen aanwezig. Daarnaast waren ook onderzoekers, stakeholders en interventie-eigenaren aanwezig. De meeste deelnemers lieten weten aan het Kennisfestival deel te nemen om inspiratie en ideeën op te doen en te netwerken.

2. Agendasetting en het vergroten van bewustwording

De tweede corporate communicatiedoestelling is agendasetting en het vergroten van bewustwording rondom gezond gewicht. Hiervoor is in 2017 een aantal activiteiten ondernomen. Een aantal voorbeelden van deze activiteiten wordt hier beschreven. Jongeren Op Gezond Gewicht was tijdens de Week van de Opvoeding in oktober 2017 partner en stimuleerde JOGG-gemeenten meer in te zetten op het onderwerp ouderpartnerschap. Om aandacht te vragen voor het recht van jongeren op een gezond gewicht, hebben medewerkers van Jongeren Op Gezond Gewicht, Marjon Bachra en Erben Wennemars in september samen met Tweede Kamerleden *The Daily Mile* gelopen door het centrum van Den Haag. Daarnaast behaalde Jongeren Op Gezond Gewicht de tweede plaats in de nominatie voor de Kinderrechten Award 2017 in

⁷⁴ NL2025 is een platform waarin bestuurders en leiders uit de culturele en wetenschappelijke wereld, kunstenaars, CEO's en sporters zich hebben verenigd om zich in te zetten op de thema's onderwijs, duurzame groei en vitale samenleving.

Middelburg. Ook in 2017 heeft Marjon Bachra verschillende blogs (n=12) geschreven om aandacht te vragen voor onder andere het thema gezonde leefstijl, de integrale aanpak en publiek-private samenwerking. Om specifiek bewustwording omtrent gezond gewicht onder jonge vrouwen te vergroten, is Jongeren Op Gezond Gewicht de samenwerking aangegaan met Lead Your Future. Lead Your Future stimuleert jongere vrouwen van het mbo, hbo en voortgezet onderwijs kansen te herkennen en te pakken op het gebied van leefstijl, studie en carrière. Ambassadeurs Juvat Westendorp, Samira El Idrissi en The Healthy Sisters hebben meegewerkt aan een eerste kick-off van het initiatief. Tot slot heeft Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 in Nederlands Congres Volksgezondheid en het Congres van de Vereniging Nederlandse Gemeenten geparticipeerd.

3. Vergroten betrokkenheid partners

Om betrokkenheid van partners, bedrijfspartners, kennispartners, stakeholders en zorgprofessionals te vergroten, is het belangrijk om op verschillende manieren de kernboodschap van Jongeren Op Gezond Gewicht te verspreiden. Daarom is in 2017 door het communicatieteam van Jongeren Op Gezond Gewicht, samen met Speech Republic, een presentatietraining voor medewerkers van Jongeren Op Gezond Gewicht verzorgd om te leren hoe de organisatie persoonlijk, sprekend en als een geheel naar buiten kan treden. Daarnaast hebben bestuursleden, leden van de raad van toezicht en de ambassadeurs (werk)bezoeken afgelegd om de betrokkenheid van partners te vergroten. In 2017 zijn, vergelijkbaar met 2016, de ambassadeurs van Jongeren Op Gezond Gewicht⁷⁵ in totaal 31 keer ingezet. Zij hebben bijvoorbeeld bijgedragen aan workshops in JOGG-gemeenten en zijn aanwezigheid geweest bij evenementen. Directeur Marjon Bachra was in 2017 onder andere zichtbaar bij het NOS 8-uur journaal in een item over de preventie van overgewicht en interventies rondom overgewicht.

5.2 JOGG-aanpak

Naast de corporate communicatiedoelstelling is er voor de JOGG-aanpak ook een communicatiedoel. Het doel is dat alle JOGG-regisseurs bekend zijn met de activiteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht, de meerwaarde ervan inzien en deze gebruiken voor de uitvoering van hun lokale JOGG-aanpak. Om alle JOGG-regisseurs te ondersteunen bij het implementeren van de aanpak, kunnen de regisseurs gebruikmaken van een informatieplatform: de JOGG-wiki⁷⁶. Het unieke aantal bezoekers per maand bedraagt 284 (zie tabel 5.3). Hiermee is het doel van 250 unieke bezoekers per maand behaald. Daarnaast is ook in 2017 ondersteuning geboden aan JOGG-gemeenten als zij communicatievraagstukken hadden. Hierbij werd vanuit het vaste communicatieteam een expert ingezet, of een externe communicatie-expert ingehuurd.

Tabel 5.3 Gebruik van het informatieplatform (JOGG-wiki) van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	2016	2017
Gebruikers	445	682
Aantal unieke bezoeken per maand	260	284
Gemiddeld aantal minuten per bezoek	00:01:12	00:01:32

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

⁷⁵ Erben Wennemars, Juvat Westendorp, Prins Pieter-Christiaan, Ingrid Janssen en Samira El Idrissi.

⁷⁶ Op de JOGG-wiki is inhoudelijke informatie te vinden over de JOGG-aanpak, de vijf JOGG-pijlers, Gezonde Omgeving en de themacampagnes. Ook is op de JOGG-wiki ondersteuningsaanbod te vinden in de vorm van materialen, *tools* en kwalitatieve voorbeelden. Tevens staan de trainingsagenda, nieuwsupdates en de eventkalender op de wiki.

Ook interne projecten ontvingen ondersteuning op het gebied van communicatie. Voor de pijler Verbinding Preventie en Zorg is een start gemaakt met een nieuwe positionering van de pijler in het JOGG-netwerk, is een nieuwe brochure ontwikkeld en zijn meerdere miniconferenties georganiseerd. Voor de pijler Sociale Marketing is intensief gesproken over een herdefiniëring van de pijlers door het samenvoegen van de dossiers ouderpartnerschap, lager sociaaleconomische groepen, positieve gezondheid en sociale marketing. Voor het dossier ouderpartnerschap is de samenwerking opgezocht met de Week van de Opvoeding om het onderwerp extra onder de aandacht te brengen.

Om de bekendheid met activiteiten te verhogen en kennis te delen zijn tot slot 20 JOGG-updates verstuurd (zie tabel 5.4), vergelijkbaar met de voorgaande jaren. De JOGG-update is speciaal bedoeld voor de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers binnen de JOGG-gemeente. Het aantal abonnees voor de JOGG-update is in 2017 gegroeid. In 2017 is gewerkt aan de verbetering van de JOGG-update. Door middel van verdiepende interviews is getracht meer diepgang te bieden in goede voorbeelden vanuit JOGG-gemeenten.

Tabel 5.4 Aantal JOGG-updates en abonnees van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2015, 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	2015	2016	2017
JOGG-update (aantal)	22	21	20
JOGG-update (aantal abonnees)	402	442	505

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

5.3 Gezonde Omgeving

Gezonde Omgeving omvat drie projecten: Team:Fit, Gezonde School(omgeving) en Gezonde Werkvloer. Net als vorig jaar is in 2017 ook over deze projecten gecommuniceerd via de JOGG-wiki, nieuwsbrieven en updates.

De website van Team:Fit had in 2017 1.156 unieke bezoekers per maand. Het doel van 1.000 bezoekers is daarmee gehaald. Afgelopen jaar zijn de voorbereidingen begonnen om de website van Team:Fit te verbeteren. In 2017 zijn 10 van de 12 geplande Team:Fit nieuwsbrieven verschenen (zie tabel 5.5). De nieuwsbrieven zijn bedoeld voor sportverenigingen die werken aan een gezonde kantine en andere geïnteresseerden. Ook via sociale media is Team:Fit onder de aandacht gebracht. Het Twitteraccount heeft in 2017 1.991 volgers en ongeveer 300.000 impressies⁷⁷. De Facebookpagina van Team:Fit is door 510 mensen *geliked* en heeft 125.000 impressies⁷⁸ (zie tabel 5.5). In 2017 is tevens via inspiratiesessies tijdens het Ricoh Open tennistoernooi en het EK Hockey kennis verspreid over Team:Fit en het inrichten van een gezonde sportkantine.

⁷⁷ Impressies: het aantal keer dat gebruikers de tweet op Twitter hebben gezien.

⁷⁸ Impressie: het aantal keer dat gebruikers het bericht in het nieuwsoverzicht hebben gezien.

Tabel 5.5 Communicatiekanalen Team:Fit in 2015, 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	2015	2016	2017	Doelstelling 2017
Website Teamfit.nl (aantal bezoekers per maand)	980	1.000	1.156	1.000
Team:Fit nieuwsbrieven (aantal)	5	8	10	12
Team:Fit nieuwsbrieven (aantal abonnees)	503	555	603	-
Volgers @GezondeSkantine	1.403	1.796		2.200
			1.991	
Facebook <i>likes</i> Team:Fit	263	429	510	600
Impressies Twitteraccount @GezondeSkantine	-	222.026	296.541	300.000
Impressies Facebook Team:Fit	-	56.604	125.891	70.000

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

In het kader van het Akkoord Gezonde voeding op Scholen zijn in 2017 vier nieuwsbrieven verstuurd aan de ondertekenaars van het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen. Daarnaast is een award en schoolkantinedienblad ontwikkeld als bedankje voor de inzet van de ondertekenaars van het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen. Deze zijn uitgereikt tijdens een bijeenkomst met de ondertekenaars van het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen.

In 2017 is het platform gezondewerkvloer.nl gelanceerd (zie voor meer informatie paragraaf 4.3). In de eerste maanden had het online platform 1.099 unieke bezoekers per maand. Vervolgens is gekozen voor betaalde advertenties en dit resulteerde in 2.246 unieke bezoekers per maand. Het gemiddeld aantal minuten per bezoek is 1:43.

5.4 Themacampagnes

Jongeren Op Gezond Gewicht kent drie themacampagnes: DrinkWater stimuleert jongeren en hun omgeving om vaker water te drinken in plaats van zoete dranken. Gratis bewegen, gewoon doen! stimuleert bewegen door jongeren te laten zien dat bewegen leuk is en altijd overal kan. Groente... zet je tanden erin! is in 2016 gelanceerd. Met deze themacampagne worden kinderen én hun ouders gestimuleerd om dagelijks meer groente te eten. Voor het promoten van de themacampagnes stelt Jongeren Op Gezond Gewicht verschillende materialen beschikbaar. Er wordt naar gestreefd dat JOGG-gemeenten op termijn zelf hun materialen verschaffen, bijvoorbeeld in samenwerking met een lokale partner, zodat lokaal het eigenaarschap wordt belegd. Daarnaast zijn veel materialen digitaal beschikbaar zodat gemeenten die zelf kunnen bestellen. Tevens kunnen JOGG-gemeenten alleen aanspraak maken op promotiematerialen als zij een gedegen plan rondom de desbetreffende themacampagne hebben geschreven.

Themacampagne DrinkWater

Uit gegevens van Jongeren Op Gezond Gewicht blijkt dat 88 procent van de JOGG-gemeenten de themacampagne DrinkWater in meerdere omgevingen inzet en stimuleert om het thema op te nemen in het beleid van organisaties (bijvoorbeeld beleid van scholen, kinderdagverblijven enzovoorts). Het overgrote deel maakt hierbij gebruik van de materialen en uitingen van de campagne die door Jongeren Op Gezond Gewicht zijn ontwikkeld (92%). De Drinkwatercampagne wordt met name ingezet bij kinderen en ouders van kinderen tussen 4-12 jaar en kinderen van 0 tot 4 jaar (Slot-Heijs & Collard, 2018). Gemiddeld zijn in een JOGG-gemeente zes scholen overgestapt op DrinkWater, dat wil zeggen: drinken van water is aantrekkelijk gemaakt op school, is opgenomen in het beleid en een aantal drinkmomenten is ingevuld met water of thee. Het aantal overgestapte scholen neemt toe naarmate een gemeente langer

met de JOGG-aanpak werkt (2016-2017 3 scholen; 2014-2015 6 scholen; 2010-2013: 9 scholen) (Slot-Heijs & Collard, 2018).

JOGG-gemeenten krijgen ondersteuning bij het inzetten van de themacampagne DrinkWater via de website overopdrinkwater.nl. In 2017 had deze website gemiddeld 221 unieke bezoekers per maand, waarmee het doel van gemiddeld 200 bezoekers is bereikt. Naast de website is ook op het themagedeelte DrinkWater van de JOGG-wiki informatie te vinden over de themacampagne DrinkWater. Dit is door JOGG-regisseurs het meest gewaardeerde onderdeel van de JOGG-wiki (Slot-Heijs & Collard, 2017). 20 procent van de JOGG-regisseurs geeft aan dit themagedeelte één van de drie meest gewaardeerde onderdelen van de JOGG-wiki te vinden (Slot-Heijs & Collard, 2017)

Om gemeenten te ondersteunen, zijn verschillende materialen over DrinkWater ontwikkeld die JOGG-gemeenten kunnen gebruiken als zij starten met een gedegen plan rondom de themacampagne DrinkWater. De materialen, zoals DrinkWaterpakketten, waterbidons en DrinkWaterstickers, worden door Jongeren Op Gezond Gewicht steeds minder verspreid. Alleen het aantal kleine DrinkWaterbidons dat is verspreid is vergelijkbaar met voorgaande jaren. In 2017 zijn alleen meer kleine DrinkWaterstickers verspreid in vergelijking met 2016 (zie tabel B7.1 in bijlage VII).

#7dagenwaterchallenge

'#7dagenwaterchallenge' is een initiatief dat past binnen de themacampagne DrinkWater. Het doel van dit initiatief is dat jongeren (12-16 jaar) meer water gaan drinken. De aanloop van deze campagne vond plaats in 2016. In samenwerking met Spadel heeft bekende vlogger Teske de Schepper eind 2016 jongeren, met name meisjes, via een muziekvideo opgeroepen om samen met haar zeven dagen lang water te drinken in plaats van zoete dranken en dit avontuur te delen via sociale media. Met het delen van foto's waarbij water werd gedronken, maakten de deelnemers kans op een ontmoeting met Teske de Schepper. Halverwege 2017 was het bereik van '#7dagenwaterchallenge' ruim 200.000 jongeren. Hoeveel jongeren daadwerkelijk mee hebben gedaan aan de waterchallenge is onbekend. De waterchallenge is in 2017 voortgezet samen met de ondertekenaars van het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen. Scholen ontvingen, via deze ondertekenaars van het Akkoord, stickers en posters met daarop uitspraken van rolmodellen (zoals Lionel Messi en Lara Stone) om mee te doen aan de waterchallenge. Ook aan dit initiatief was een sociale winactie gekoppeld. Scholieren konden op Instagram een foto plaatsen met een tip over hoe zij de challenge volhielden. De waterchallenge heeft geleid tot meer dan 4.000 likes en bijna 400 reacties op sociale media. In 2018 zal de #7dagenwaterchallenge voortgezet worden.

Themacampagne Gratis Bewegen, gewoon doen!

De themacampagne Gratis Bewegen, gewoon doen! wordt in mindere mate in JOGG-gemeenten ingezet dan de themacampagne Drinkwater. Uit gegevens van Jongeren Op Gezond Gewicht blijkt dat 44 procent van de JOGG-gemeenten deze themacampagne in meerdere omgevingen inzet en stimuleert om het thema op te nemen in het beleid van organisaties (bijvoorbeeld beleid van scholen, kinderdagverblijven enzovoort). Een groot deel van de gemeenten maakt hierbij gebruik van de materialen en uitingen van de campagne (80%). De themacampagne Gratis Bewegen, gewoon doen! wordt met name ingezet bij kinderen en ouders van kinderen tussen 4-12 jaar en bij professionals (Slot-Heijs & Collard, 2018).

De website gratisbewegen.nl geeft tips en tools om meer en vaker te gaan bewegen. Per maand wordt de website bezocht door gemiddeld 214 unieke bezoekers, meer dan het doel van gemiddeld 200 bezoekers per maand. Het themagedeelte Gratis Bewegen, gewoon doen! wordt door 12 procent van de JOGG-regisseurs als één van de drie meest gewaardeerde onderdelen van de JOGG-wiki benoemd (Slot-Heijs et al., 2017). Er zijn in 2017 minder materialen verspreid ten opzichte van voorgaande jaren. In 2017 zijn 518 beweegtellers verspreid, wat meer is dan in 2016 (n=61, zie tabel B7.2 in bijlage VII). 20 procent van

de JOGG-regisseurs geeft aan de materialen van de themacampagne één van de drie meest gewaardeerde ondersteuningsmaterialen van Jongeren Op Gezond Gewicht te vinden (Slot-Heijs et al, 2017).

The Daily Mile

The Daily Mile is een beweeginitiatief om kinderen meer te laten bewegen. Op school lopen of rennen de kinderen dagelijks een mijl/vijftien minuten om het zitgedrag gedurende de schooldag te doorbreken. *The Daily Mile* wordt door ambassadeur Erben Wennemars bij scholen onder de aandacht gebracht. In 2017 is in samenwerking met een school in JOGG-gemeente Leiden een promotiefilm gemaakt voor een online campagne voor *The Daily Mile*. Ook heeft Jongeren Op Gezond Gewicht op de Nationale Onderwijs Tentoonstelling, een beurs voor professionals werkzaam in het primair onderwijs, *The Daily Mile* als beweeginitiatief onder de aandacht gebracht. De website thedailymile.nl had in 2017 1.204 unieke bezoekers per maand (in 2016 was dit 1.933). In 2017 onderhoudt Jongeren Op Gezond Gewicht ook het Twitteraccount en de Facebookpagina van *The Daily Mile*. Het Twitteraccount had in 2017 621 volgers en de Facebookpagina is in 2017 door 1.194 mensen *geliket*. Hiernaast heeft de directeur van Jongeren Op Gezond Gewicht samen met Erben Wennemars en Tweede Kamerleden een Daily Mile gelopen in het centrum van Den Haag tijdens de sportieve opening van het parlementaire jaar.

Themacampagne Groente... zet je tanden erin!

De themacampagne Groente... zet je tanden erin! wordt door een kwart van de JOGG-gemeenten ingezet in meerdere omgevingen. De campagne stimuleert het thema op te nemen in het beleid van organisaties (bijvoorbeeld beleid van scholen, kinderdagverblijven, enzovoorts) (26%). De helft van de gemeenten dat de campagne inzet, maakt gebruik van de materialen en uitingen van de themacampagne die Jongeren Op Gezond Gewicht heeft ontwikkeld. De themacampagne wordt met name ingezet bij kinderen en ouders van kinderen tussen 4-12 jaar en kinderen van 0 tot 4 jaar (Slot-Heijs & Collard, 2018).

De website eetgroente.nl ondersteunt gemeenten, scholen en ouders met tips en trucs om kinderen dagelijks meer groente te laten eten en ideeën op te doen voor gezonde traktaties met groente. De website, dat eind juni 2017 is uitgebreid met een speciale rubriek over baby's, had in 2017 gemiddeld 313 unieke bezoekers per maand. Het doel van gemiddeld 250 bezoekers is daarmee behaald (in 2016 was het aantal bezoekers 221). Op de website is in 2017 via sociale media een maandelijks winactie gehouden. Ouders konden een prijs winnen door via Instagram foto's te delen van hun groente-etende baby. Ook voor de themacampagne 'Groente... zet je tanden erin' kunnen JOGG-gemeenten gebruikmaken van een themagedeelte over groenten op de JOGG-wiki. 20 procent van de JOGG-regisseurs geeft aan dit themagedeelte één van de drie meest gewaardeerde onderdelen van de JOGG-wiki te vinden (Slot-Heijs & Collard, 2017). Verschillende materialen zijn ontwikkeld, zoals spandoeken en banners, die vanaf de JOGG-wiki kunnen worden gedownload.

Groentehapjes in 10 stapjes

In 2017 is in achttien gemeenten een pilot uitgevoerd met Groentehapjes in 10 stapjes, een onderdeel van de themacampagne Groente... zet je tanden erin!. Groentehapjes in 10 stapjes is ontwikkeld door Jongeren Op Gezond Gewicht. Ouders worden geholpen om op een leuke en praktische wijze hun baby vanaf vier maanden tot één jaar oud groente te leren eten en dit ook vol te houden. Bij de ontwikkeling heeft het Voedingscentrum meegekeken. In samenwerking met de GGD Noord-Limburg is tevens een pakket geschreven specifiek voor ouders en verzorgers die laaggeletterd zijn. Voor de pilot Groentehapjes in 10 stapjes zijn 9200 groentepakketten in 22 gemeenten uitgedeeld. In de pakketten zitten verschillende materialen om ouders te ondersteunen, zoals een stappenkaart, magneten, ijsblokjeshouder om groentehapjes in te maken, een *milestone*-kaart om mijlpalen bij te houden en een begeleidende brochure. De pakketten worden verspreid via verschillende consultatiebureaus.

Groenteboxjes voor kinderen uit lage SES-gezinnen

Om gezonde voeding beter bereikbaar te maken voor kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status (SES), hebben het Ministerie van Sociale Zaken, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Albert Heijn en Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 samengewerkt om kinderen in Den Haag op de voorschool een groentebox te geven voor thuis. Dit naar voorbeeld van een geslaagde aanpak door JOGG-gemeente Rotterdam in 2016. Naast een groentebox met daarin inspiratierecepten en uitsteekvormpjes, leverde JOGG-partner Albert Heijn producten. Zo kunnen kinderen en hun ouders ervaren dat groente eten zowel op school als thuis makkelijk en leuk is.

Verkenning themacampagne slaap

In 2017 zijn de eerste stappen gezet voor het ontwikkelen van een vierde themacampagne over het thema 'slaap'. Slaap is essentieel voor de groei en ontwikkeling van het kind. Steeds meer publicaties verschijnen over de effecten van slaap in relatie tot overgewicht en obesitas. Wetenschappers zijn echter nog met elkaar in debat over de precieze werking van deze relatie. Jongeren Op Gezond Gewicht heeft in samenwerking met een studente Toegepaste Gezondheidswetenschappen een factsheet⁷⁹ ontwikkeld over slaap dat te vinden is op de JOGG-wiki. In dit factsheet staat verschillende informatie over slaap waaronder tips over *do's en don'ts* voor een goede slaap en dient als input om in 2018 het onderwerp samen met partners verder als vierde campagne te ontwikkelen. Op de website van de Gezonde Werkvloer is aandacht besteed aan het thema slaap. Uitgangspunt is dat goed slapen de kans op stress vermindert. Werkgevers zijn opgeroepen om, met behulp van een *toolkit*⁸⁰ een slaapexperiment binnen hun organisatie te houden waarbij medewerkers in 21 dagen met een aantal tips aan de slag gaan om de (nacht)rust te verbeteren.

5.5 Samenvatting

Om de bekendheid van Jongeren Op Gezond Gewicht onder het algemene publiek te vergroten, wordt informatie via verschillende communicatiekanalen verspreid, zoals websites, sociale media en nieuwsbrieven. Verschillende activiteiten zijn ondernomen om een gezond gewicht als thema op de agenda te zetten en bewustwording over dit thema te vergroten. Zo zijn verschillende blogs geschreven, was Jongeren Op Gezond Gewicht aanwezig bij evenementen en hebben onder andere Tweede Kamerleden The Daily Mile gelopen. Daarnaast behaalde Jongeren Op Gezond Gewicht de tweede plaats in de nominatie voor de Kinderrechten Award 2017 in Middelburg. In 2017 zijn meerdere nieuwsflitsen verstuurd. Ook is het jaarlijkse Kennisfestival georganiseerd voor alle betrokken professionals. Daarnaast zijn een symposium NL Vitaal en twee webinars georganiseerd.

Om betrokkenheid te vergroten van onder andere partners, stakeholders en zorgprofessionals zijn een training en workshops verzorgd. Ook zijn bestuursleden, leden van de raad van toezicht en de ambassadeurs op verschillende (werk)bezoeken geweest. Om JOGG-gemeenten te ondersteunen bij de lokale implementatie van de JOGG-aanpak, is ondersteuning aan hen geboden wanneer zij communicatievraagstukken hadden. Ook zijn JOGG-updates verstuurd. Voor de pijler Verbinding Preventie en Zorg zijn meerdere miniconferenties georganiseerd. Betreffende de pijler Sociale Marketing en het dossier lagere sociaaleconomische groepen, zijn stappen ondernomen om deze groepen zo goed mogelijk te doen aansluiten bij de JOGG-aanpak.

⁷⁹ <https://jongerenopgezondgewicht.nl/wiki/themas/slapen>.

⁸⁰ <http://www.gezondewerkvloer.nl/uploads/download/2017-11/toolkit-het-slaapexperiment.pdf>.

Over de projecten binnen het programma Gezonde Omgeving is gecommuniceerd via de JOGG-wiki, nieuwsbrieven en JOGG-updates. Als bedankje voor de inzet van de ondertekenaars van het Akkoord Gezonde Voeding op Scholen zijn een award en een schoolkantedienblad ontwikkeld. In het kader van Team:Fit zijn inspiratiesessies gehouden rondom het inrichten van een gezonde sportkantine. Verder is het platform gezondewerkvloer.nl gelanceerd dat laagdrempelige tips en tools over gezonde leefstijl en vitaliteit biedt.

De marketingactiviteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht omvatten drie themacampagnes: DrinkWater, Gratis bewegen, gewoon doen! en Groente... zet je tanden erin!. De themacampagne DrinkWater wordt beduidend vaker ingezet dan de overige campagnes. Binnen de themacampagne van DrinkWater is in 2017 het initiatief '#7dagenwaterchallenge' opgezet met als doel jongeren (12-16 jaar) te stimuleren meer water te drinken. Binnen de themacampagne Groente... zet je tanden erin! is de pilot Groentehapjes in 10 stapjes uitgevoerd, om ouders te helpen op een leuke en praktische wijze hun baby groente te leren eten en dit vol te houden. Tot slot zijn in 2017 de eerste stappen gezet voor het ontwikkelen van een vierde themacampagne over 'slaap'.

6. Inzet en tevredenheid ondersteuning

In dit hoofdstuk wordt de inzet van JOGG-regisseurs en betrokken beleidsmedewerkers uiteengezet (paragraaf 6.1). Vervolgens wordt de ondersteuning van Jongeren Op Gezond Gewicht (paragraaf 6.2) en de tevredenheid van JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers over deze ondersteuning (paragraaf 6.3) beschreven. De informatie omtrent de tevredenheid is gebaseerd op (tevredenheids)onderzoeken onder JOGG-regisseurs in 2015, 2016 en 2017 (Bosman & Vink, 2014; Bosman & Vink, 2015; Scholten et al., 2016; Scholten et al., 2017; Slot-Heijs et al., 2017). De tevredenheid van beleidsmedewerkers is in 2017 voor het eerst in kaart gebracht (Slot-Heijs et al., 2017). Hiernaast zijn gegevens van Jongeren Op Gezond Gewicht gebruikt om inzicht te geven in de inzet van JOGG-adviseurs, -coaches, -experts, regiocoördinatoren, team relatiemanagement en trainingen en bijeenkomsten.

6.1 Inzet JOGG-regisseur en -beleidsmedewerker

Inzet JOGG-regisseurs

Voor de uitvoering van de JOGG-aanpak is in een samenwerkingsovereenkomst met gemeenten afgesproken dat de JOGG-regisseur voor minimaal 16 uur per week wordt aangesteld. In 2017 geeft 69 procent van de JOGG-regisseurs aan dat zij voor minimaal 16 uur per week zijn aangesteld (tabel 6.1). Ten opzichte van 2016 en 2015 is daarin een stijging zichtbaar: het aandeel JOGG-regisseurs dat voor minimaal 16 uur per week is aangesteld is van 41 procent in 2015 naar 69 procent 2017 toegenomen. Van de JOGG-regisseurs die niet voor minimaal 16 uur per week zijn aangesteld, geldt dat 16 procent voor 9 tot 15 uur per week is aangesteld en 15 procent voor maximaal 8 uur per week (niet in tabel).

Tabel 6.1 Ureninzet van de JOGG-regisseur voor de lokale JOGG-aanpak volgens de JOGG-regisseur in 2015 (n=57), 2016 (n=59⁸¹) en 2017 (n=85, in procenten)

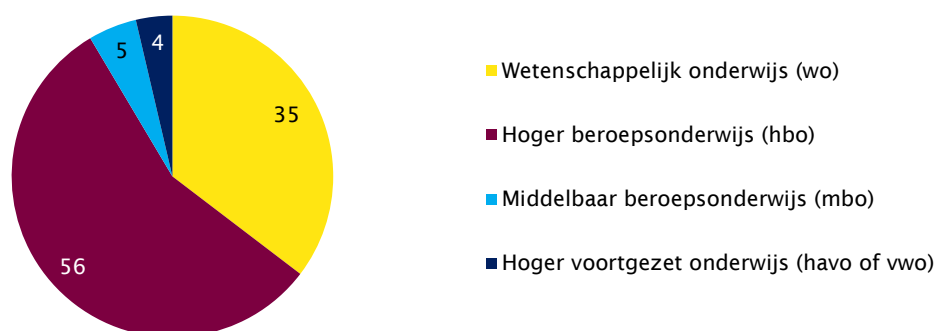
	2015	2016	2017
1 tot 16 uur per week	59	48	31
16 uur per week en meer	41	52	69

Bronnen: Bosman & Vink (2015); Scholten et al. (2017); Slot-Heijs et al. (2017).

De JOGG-regisseurs zijn gemiddeld 27 maanden (ruim twee jaar) werkzaam als JOGG-regisseur (niet in figuur, Slot-Heijs & Collard, 2018). De totale gemiddelde werkervaring van JOGG-regisseurs is 15 jaar. Hierin zijn geen verschillen tussen JOGG-regisseurs uit verschillende startjaren.

⁸¹ In 2016 ontbrak bij vijftien van de 74 JOGG-regisseurs gegevens over de ureninzet, door het ontbreken van de juiste indeling van de categorieën.

Figuur 6.1 Hoogst voltooide opleiding van JOGG-regisseurs (n=82, in procenten)

Bron: Slot-Heijs & Collard (2018).

Een ruime meerderheid van de JOGG-regisseurs heeft een opleiding binnen het hoger beroepsonderwijs afgerond (figuur 6.1). Ruim een derde heeft een opleiding aan de universiteit afgerond. Een klein deel heeft een opleiding binnen het middelbaar beroepsonderwijs of hoger voortgezet onderwijs afgerond.

Ruim een derde van de JOGG-regisseurs is in dienst bij de gemeente (38%; Slot-Heijs et al., 2017). Hierna volgt een sportorganisatie/-bedrijf (24%). Overige werkgevers zijn een GGD (16%), welzijnsorganisatie (11%) of andere organisatie (12%). Bijna de helft van de JOGG-regisseurs was al werkzaam bij de werkgever en is JOGG-regisseur geworden door wijziging van bestaand takenpakket (44%; Slot-Heijs & Collard, 2018). Een kwart is via een formele sollicitatieprocedure JOGG-regisseur geworden (26%). De helft van de JOGG-regisseurs geeft aan dat het competentieprofiel van Jongeren Op Gezond Gewicht heeft meegespeeld in de keuze om hem/haar aan te nemen (51%).

Inzet beleidsmedewerker

Per april 2015 is in de samenwerkingsovereenkomst met gemeenten opgenomen dat een beleidsmedewerker voor de JOGG-aanpak dient te worden aangesteld, voor minimaal 4 uur per week. In 2017 is bij 91 procent van de JOGG-gemeenten een beleidsmedewerker aangesteld (tabel 6.2). Bij een klein deel van de gemeenten waar een beleidsmedewerker is aangesteld, is deze persoon tevens de JOGG-regisseur (14%, niet in figuur). In 64 procent van de gemeenten waar een beleidsmedewerker is aangesteld, is deze voor minimaal 4 uur per week aangesteld⁸².

Tabel 6.2 Aanstelling en ureninzet van de betrokken beleidsmedewerker voor de lokale JOGG-aanpak volgens de JOGG-regisseur in 2016 (n=74) en 2017 (n=85, in procenten)

	2016	2017
Aanstelling beleidsmedewerker		
Beleidsmedewerker aangesteld	90	91
Geen beleidsmedewerker aangesteld	10	9
Ureninzet beleidsmedewerker		
1 tot 4 uur per week	-	36
4 uur per week en meer	-	64

Bronnen: Scholten et al. (2016); Slot-Heijs et al. (2017).

⁸² Met de vraagstelling in 2016 kon toen niet worden vastgesteld hoeveel van de gemeenten een beleidsmedewerker voor minimaal 4 uur hebben aangesteld.

Beleidsmedewerkers zien het leggen van verbindingen met beleidsterreinen en relevante partners, het zorgen voor Politiek-Bestuurlijk Draagvlak en het ondersteunen van de JOGG-regisseurs als hun belangrijkste taken. Hun grootste uitdagingen vinden zij het enthousiast houden van partijen en het bereiken dat iedereen zich onderdeel van de JOGG-aanpak voelt. De meeste JOGG-regisseurs geven aan dat zij nauw samenwerken met de beleidsmedewerker(s) (85%) en dat zij elkaar aanvullen qua taken en competenties (72%; Slot-Heijs & Collard, 2018).

Kwaliteit van de JOGG-professional

In de eerste helft van 2017 is door Jongeren Op Gezond Gewicht de kwaliteit van de lokale JOGG-professionals nader bekeken. Volgens Jongeren Op Gezond Gewicht blijven JOGG-gemeenten soms te lang en te vaak hangen op activiteitsniveau en daardoor blijft procesniveau en aandacht voor integraliteit/borging achterwege. Om de doelen van de JOGG-aanpak te halen, is meer nodig dan alleen het organiseren van activiteiten. Bij JOGG-adviseurs, -coaches, -experts en regiocoördinatoren is door middel van vragenlijsten en interviews nagegaan hoe zij de kwaliteit van de JOGG-professionals zien. Ook is via JOGG-adviseurs input verkregen van JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers uit zestien verschillende JOGG-gemeenten. Op basis van de input kan in de lokale ondersteuning een verbeterplan worden gemaakt, zodat de doelen van de JOGG-aanpak worden gehaald. De verzamelde informatie is onder drie thema's ondergebracht, te weten vaardigheden/competenties, motivatie/enthousiasme en mogelijkheden/kansen. Uitkomsten zijn gedeeld en besproken met JOGG-adviseurs, management en coaches. Vervolgens is een projectgroep aan de slag gegaan met mogelijke oplossingsscenario's en bijbehorende activiteiten om de ondersteuning te verbeteren. Middels de verbeterde ondersteuning wordt de kwaliteit van de JOGG-professional ook verbeterd. De scenario's worden opgenomen in het werkplan 2018 en geïmplementeerd.

Klankbordgroep JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers

Begin 2017 is een klankbordgroep opgezet die bestaat uit een wisselende afvaardiging van JOGG-regisseurs die met elkaar (en met o.a. JOGG-adviseurs) in gesprek gaan over thema's die bijdragen aan de ontwikkeling van de JOGG-aanpak. Door samen op te trekken, ontstaan mogelijkheden voor Jongeren Op Gezond Gewicht om inzicht te krijgen in ideeën en opvattingen, nieuwe ideeën te genereren, kennis en ervaring te benutten, feedback te vragen op specifieke thema's en meer betrokkenheid te creëren.

In het afgelopen jaar hebben drie sessies plaatsgevonden. De thema's hiervan waren: een ondersteuningsaanbod voor scholen en de opzet van een klankbordgroep, het stimuleren van de campagne DrinkWater en ervaringen met Daily Mile en Woogie Boogie, en het bereiken van kwetsbare groepen. JOGG-regisseurs werden voor de sessies via de JOGG-update en via de JOGG-adviseurs uitgenodigd, maar voldoende deelname was lastig te realiseren. De voornaamste reden hiervoor is de tijd die JOGG-regisseurs, naast de trainingen en bijeenkomsten, ervoor moeten vrijmaken. Eén sessie kon om deze reden niet doorgaan. Ook in 2017 is geprobeerd om een klankbordgroep met betrokken beleidsmedewerkers op te richten. Door te weinig animo, is het in 2017 tot twee keer toe niet gelukt om een aantal beleidsmedewerkers voor een overleg bij elkaar te krijgen. In 2018 zal worden bekeken op welke manier de klankbordgroep voor JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers georganiseerd kan worden.

6.2 Inzet ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht

Inzet JOGG-adviseur

In 2017 waren in totaal elf JOGG-adviseurs werkzaam om JOGG-gemeenten te ondersteunen (tabel 6.3), dit is nagenoeg evenveel als in 2016. Zij ondersteunden in totaal 127 gemeenten en hadden daarbij 3.583 contactmomenten. Deze contactmomenten gingen met name over de voortgang van de JOGG-aanpak, met name de pijler Politiek-Bestuurlijk Draagvlak en de lokale organisatie.

Tabel 6.3 Inzet JOGG-adviseur, regiocoördinator, JOGG-coach en JOGG-expert in 2016 en 2017 (in aantallen, peildatum 1 november 2017)

	JOGG-adviseur		Regiocoördinator		JOGG-coach		JOGG-expert	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Ingezette personen	10	11	-	5	14	12	15	12
Ingezette uren	2.412	2.675	-	1.513	1.850	1.188	921	770
Contactmomenten	3.246	3.683	-	589	1.349	717	554	213
Gemeenten	116	127	-	52	26	33	28	75

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Inzet regiocoördinatoren

De JOGG-regiocoördinatoren werken samen met de JOGG-adviseurs om gemeenten in een bepaalde regio te ondersteunen. De regiocoördinator die bekend is met de lokale situatie biedt JOGG-gemeenten binnen een regio extra ondersteuning bij het implementeren van de JOGG-aanpak. In totaal hebben vijf regiocoördinatoren in vijf regio's (in totaal 52 gemeenten) ondersteuning geboden. Na de JOGG-adviseur zijn de regiocoördinatoren van alle professionals de meeste uren ingezet om gemeenten te ondersteunen.

Inzet JOGG-coach

De JOGG-coach is gedurende de eerste zes maanden vanaf de start met de JOGG-aanpak een dag in de week inzetbaar bij JOGG-gemeenten. Ook kan een JOGG-coach tijdelijk worden ingezet in gemeenten waar de implementatie van de JOGG-aanpak extra ondersteuning vereist. In 2017 zijn twaalf van de veertien coaches ingezet (zie tabel 6.3). De JOGG-coaches zijn ingezet in 21 (beginnende) gemeenten en in twaalf gemeenten voor tijdelijke ondersteuning. De ondersteuning van JOGG-coaches in startende JOGG-gemeenten is met name gericht op het opstellen van een plan van aanpak voor het uitvoeren van de JOGG-aanpak, de lokale organisatie om de aanpak vorm te geven en de voortgang bij het uitvoeren van de aanpak. De extra ondersteuning voor gemeenten die al langer JOGG-gemeenten zijn betreft vaak procesmatige ondersteuning rondom onder andere de hercontractering en het opstellen van een nieuw plan van aanpak voor de uitvoering van de JOGG-aanpak.

Inzet JOGG-expert

De inzet van een JOGG-expert in de vorm van advies op maat, gebeurt in samenspraak met de JOGG-adviseur en de lokale JOGG-regisseur. Een experttraject bij een JOGG-gemeente kan variëren van enkele uren op een bepaalde dag tot een maximale omvang van vijf dagdelen voor een bepaalde periode. In 2017 zijn twaalf experts ingezet (zie tabel 6.3). Dit zijn er drie minder dan in 2016. Dit heeft met name te maken door de vermindering van het aantal experts Verbinding Preventie en Zorg. In 2017 zijn meer dan twee keer zoveel gemeenten ondersteund ten opzichte van 2016, namelijk 75 tegenover 28. Afgelopen jaar is het aantal ingezette uren en het aantal contactmomenten ten opzichte van 2016 gedaald.

In totaal zijn in 2017 151 experttrajecten uitgevoerd (zie tabel 6.4). Dit zijn 17 minder ten opzichte van 2016. De ondersteuning op Politiek-Bestuurlijk Draagvlak, Publiek-Private Samenwerking en Monitoring en Evaluatie was voornamelijk gericht op strategische ondersteuning. De ondersteuning op Sociale Marketing en Communicatie was met name van praktische aard. De meeste trajecten hadden in 2017 betrekking op de pijlers Publiek- Private Samenwerking en Monitoring en Evaluatie, welke ongeveer gelijk zijn gebleven

als in 2016. De experttrajecten op de pijlers Verbinding Preventie en Zorg⁸³, Sociale Marketing en Communicatie zijn aanzienlijk minder geworden.

Tabel 6.4 Aantal experttrajecten in JOGG-gemeenten 2015/2016 naar pijler/onderwerp (peildatum 1 november 2017)

	2015	2016	2017
Publiek-Private Samenwerking	29	53	56
Monitoring en Evaluatie	39	36	39
Verbinding Preventie en Zorg	27	20	15
Sociale Marketing	6	22	15
Communicatie	7	23	11
Politiek-Bestuurlijk Draagvlak	3	14	11
Team:Fit	-	-	4
Totaal	111	168	151

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Inzet Team:Fit

De uitvoering van Team:Fit is, net als vorig jaar, bij MVV Nederland⁸⁴ belegd. MVV Nederland zet in 2017 voor het project zeven Team:Fit-adviseurs en één Team:Fit-coördinator in om een gezonder voedingsaanbod in sportkantines te bewerkstelligen. Tevens is vanuit MVV een programmamanager betrokken. Zij vormen gezamenlijk de ondersteuningsstructuur voor sportverenigingen. De adviseurs en de coördinator zijn in 2017, net als in 2016, voor ongeveer 2 fte ingezet voor het adviseren en ondersteunen van deelnemende sportverenigingen. Om gemeenten te adviseren bij de implementatie van Team:Fit, is in 2017 daarnaast een expert Team:Fit ingezet.

Inzet Team Relatiemanagement

Om de relatie op bestuurlijk niveau (wethouder) te versterken en om het politieke draagvlak voor de JOGG-aanpak binnen een gemeente te bevorderen, zet Jongeren Op Gezond Gewicht in op relatiemanagement met JOGG-gemeenten. In 2017 zijn drie relatiemanagers ingezet (bijna 2,0 fte) die in 2017 in totaal 50 JOGG-gemeenten hebben bezocht (tabel 6.5, in 2016 zijn in totaal 67 gemeenten bezocht). In 2017 zijn in het kader van relatiemanagement met name gemeenten bezocht die halverwege de contractovereenkomst waren (n=39). Veel aandacht ging in 2017 uit naar acquisitie, met presentaties bij individuele gemeenten, maar ook naar bijeenkomsten met meerdere gemeenten, onder andere in Zeeland, Flevoland en de Achterhoek. De relatiemanagers waren aanwezig bij verschillende bijeenkomsten om informatie te geven over de JOGG-aanpak, zoals bij het jaarlijkse VNG-congres, enkele regionale seminars, en het landelijk congres Gezond In De Stad (GIDS). Tot slot zijn vier regionale bijeenkomsten⁸⁵ georganiseerd in samenwerking met NL Vitaal. Hiervoor zijn meerdere wethouders, ambtenaren, personen uit het bedrijfsleven en professionals uitgenodigd.

⁸³ De verklaring hiervoor is het ontbreken van een expert Verbinding Preventie en Zorg in 2017.

⁸⁴ MVV Nederland is een private adviesorganisatie met 'maatschappelijk verantwoord verenigingen' als expertise. Zie www.mvvnederland.nl.

⁸⁵ In Venlo, Hilversum, Groningen en Zwolle.

Tabel 6.5 Aantal bezoeken aan JOGG-gemeenten in het kader van relatiemanagement in 2015, 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	2015	2016	2017
JOGG-gemeenten halverwege samenwerkingsovereenkomst	6	21	39
JOGG-gemeenten die beslissen over verlenging	8	38	1
JOGG-gemeenten waar een probleem speelt*	2	1	5
JOGG-gemeenten die al 6 jaar JOGG-aanpak inzetten	-	6	1
JOGG-gemeenten die net gestart zijn	-	1	4
Totaal	16	67	50

*Bijvoorbeeld het vertrek van een JOGG-regisseur dat niet door de JOGG-gemeente wordt opgelost.

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Inzet trainingen en regionale bijeenkomsten

Binnen de JOGG-aanpak wordt op kennisdeling ingezet in de vorm van (verdiepings)trainingen en regionale bijeenkomsten. In totaal zijn in 2017 voor JOGG-gemeenten 47 bijeenkomsten georganiseerd met in totaal 531 deelnemers. Naast twee introductietrainingen zijn zeventien basistrainingen georganiseerd: Communicatie en Sociale Media (2x), Monitoring en Evaluatie (2x), Publiek-Private Samenwerking (2x), Sociale Marketing (3x), Verbinding Preventie en Zorg (4x) en Politiek-Bestuurlijk Draagvlak (4x). De basistrainingen worden voornamelijk voor startende JOGG-gemeenten georganiseerd. Er zijn in 2017 twaalf verdiepingstrainingen georganiseerd, dit aantal is flink gestegen ten opzichte van 2016. Het betreft trainingen over: Overwinnen weerstand (2x), Publiek-Private Samenwerking (3x), Monitoring en evaluatie (3x), Gemeenteraadsverkiezingen 2018 (2x), Sociale marketing en Team:Fit (1x) en een intervisiebijeenkomst Publiek-Private samenwerking (1x). In 2017 zijn, vergelijkbaar met 2016, zestien provinciale (voorheen: regionale) bijeenkomsten georganiseerd. Tijdens de provinciale bijeenkomsten staat kennisuitwisseling centraal en deze bijeenkomsten worden in samenspraak met de betreffende JOGG-regisseurs op de lokale behoefte afgestemd. De inhoud van de provinciale bijeenkomsten kan daarom per regio verschillen.

Tabel 6.6 Aantal bijeenkomsten en deelnemers aan bijeenkomsten in het kader van kennisdeling in 2015, 2016 en 2017 (peildatum 01-12-2017)

	Aantal bijeenkomsten			Aantal deelnemers		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Introductie- en basistraining	12	18	19	187	215	210
Verdiepingstraining	4	4	12	90	80	156
Regionale/provinciale bijeenkomsten	14	14	16	185	171	165
Totaal	30	36	47	462	466	531

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

6.3 Tevredenheid ondersteuning

Tevredenheid dienstverlening en ondersteuning

De JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening en ondersteuning van Jongeren Op Gezond Gewicht, zo blijkt uit het tevredenheidonderzoek (Slot-Heijs et al., 2017). De JOGG-regisseurs geven voor de algemene dienstverlening en ondersteuning het rapportcijfer 7,5, een nagenoeg gelijke beoordeling als vorig jaar (rapportcijfer 7,4, tabel 6.7). Ook de beleidsmedewerkers geven een ruime voldoende voor de algemene dienstverlening en ondersteuning (rapportcijfer 7,1), hoewel lager dan de beoordeling van JOGG-regisseurs. Een groot deel van de JOGG-

regisseurs en beleidsmedewerkers vindt dat Jongeren Op Gezond Gewicht weet wat er landelijk speelt en vindt dat zij professionele dienstverlening biedt (niet in figuur).

Tabel 6.7 Beoordeling dienstverlening en ondersteuning Jongeren Op Gezond Gewicht in 2014-2017 volgens JOGG-regisseurs en in 2017 volgens beleidsmedewerkers (gemiddeld rapportcijfer 1-10)⁸⁶

	JOGG-regisseur				Beleidsmedewerker
	2014	2015	2016	2017	2017
Dienstverlening en ondersteuning	7,1	7,4	7,4	7,5	7,1
Ondersteuning JOGG-adviseur	7,2	7,5	7,5	7,5	7,3
Ondersteuning JOGG-coach	7,4	8,6 ⁸⁷	8,0	7,8	7,6
Ondersteuning regiocoördinator	-	-	7,4	6,4	6,9

Bron: Bosman & Vink (2014); Bosman & Vink (2015); Scholten et al. (2016); Slot-Heijs et al. (2017).

Tevredenheid over JOGG-adviseur, JOGG-coach en regiocoördinator

JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers worden door Jongeren Op Gezond Gewicht op verschillende terreinen door JOGG-adviseurs, JOGG-coaches en regiocoördinatoren ondersteund. De beoordelingen van de ondersteuning van JOGG-adviseur, JOGG-coach en regiocoördinatoren zijn allemaal ruim voldoende (tabel 6.7). Ten opzichte van vorige jaren blijven de beoordelingen van de JOGG-adviseur stabiel, is een lichte daling in het rapportcijfer van de JOGG-coach zichtbaar en is de beoordeling van de regiocoördinator aanzienlijk lager dan vorig jaar. Hierbij moet worden opgemerkt dat slechts een deel van de JOGG-regisseurs een rapportcijfer aan de JOGG-coach en regiocoördinator gaf, omdat niet iedereen ondersteuning heeft gehad (zie bijlage VIII voor exacte aantallen).

Een groot gedeelte van de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers vindt dat de JOGG-adviseur en -coach op een heldere en enthousiaste manier kennis overbrengen (gemiddeld 86%) en voldoende praktische handvatten aanreiken om lokaal mee aan de slag te gaan (gemiddeld 76%).

In de helft van de ondervraagde JOGG-gemeenten zijn regiocoördinatoren actief. In vergelijking met vorig jaar is dit aandeel aanzienlijk hoger (2016: 40%). De ondersteuning van de regiocoördinator wordt door JOGG-regisseurs met een voldoende (6,4)⁸⁸ beoordeeld, maar is aanzienlijk lager dan vorig jaar (7,4; tabel 6.7). Ten opzichte van vorig jaar zijn minder JOGG-regisseurs tevreden over de bijdrage van de regiocoördinator aan een betere samenwerking tussen gemeenten (2016: 78%; 2017: 58%) en over de kansen/mogelijkheden die de regiocoördinator signaleert die de lokale en/of regionale aanpak kunnen versterken (2016: 78%; 2017: 50%).

Tevredenheid over JOGG-experts en Team:Fit

In het afgelopen jaar hebben met name JOGG-regisseurs ondersteuning van experts en Team:Fit⁸⁹ gehad, vooral van Team:Fit (40 van de 85) en van de expert Publiek-Private Samenwerking (38 van de 85, figuur 6.2). Beleidsmedewerkers hebben in het afgelopen jaar nauwelijks ondersteuning van experts gehad. De JOGG-regisseurs zijn tevreden over de verkregen ondersteuning, wat blijkt uit de ruime voldoende voor alle experts (rapportcijfer 6,8-7,8). De beleidsmedewerkers die ondersteuning van experts hebben gehad,

⁸⁶ Zie bijlage VIII voor de aantallen waarop de gemiddelde cijfers zijn gebaseerd.

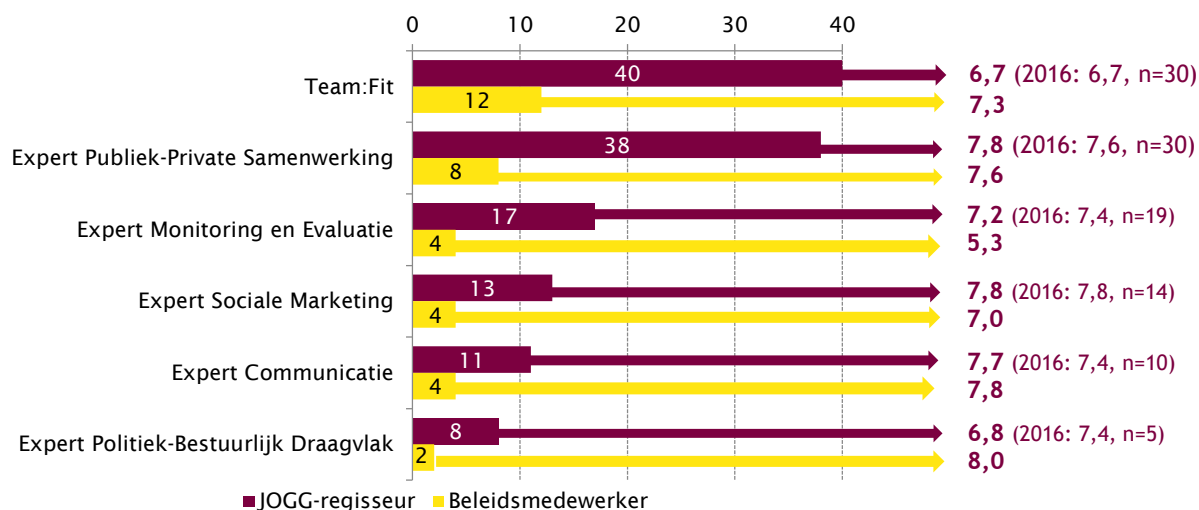
⁸⁷ Deze vraag is alleen beantwoord door twaalf JOGG-regisseurs van gemeenten die op dat moment korter dan één jaar JOGG-gemeente waren.

⁸⁸ Reikwijdte cijfer: 1-9.

⁸⁹ De tevredenheid gaat over alle ondersteuning van Team:Fit (dus adviseurs, coördinator en expert).

geven ook ruime voldoende, behalve voor de expert Monitoring en Evaluatie (rapportcijfer 5,3). Die ondersteuning werd te algemeen bevonden. Bij de rapportcijfers van met name de beleidsmedewerkers moet worden opgemerkt dat deze cijfers op zeer kleine aantallen zijn gebaseerd. In vergelijking met vorig jaar, hebben de JOGG-regisseurs in het afgelopen jaar meer ondersteuning ontvangen van Team:Fit, de expert Publiek-Private Samenwerking en de expert Politiek-Bestuurlijk Draagvlak. De rapportcijfers voor experts verschillen tussen 2016 en 2017 niet veel.

Figuur 6.2 Aantal JOGG-regisseurs (n=85) en beleidsmedewerkers (n=52) dat in 2017 van expert(s) ondersteuning kreeg (absolute aantallen) en hun beoordelingen (rapportcijfer 1-10)⁹⁰

Bron: Scholten et al. (2016); Slot-Heijs et al. (2017).

Tevredenheid trainingen en regionale JOGG-bijeenkomsten

De trainingen en bijeenkomsten van Jongeren Op Gezond Gewicht worden door JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers met ruime voldoende beoordeeld (tabel 6.8)⁹¹. De beoordelingen van JOGG-regisseurs zijn iets hoger dan vorig jaar. Beleidsmedewerkers waren dit jaar aanzienlijk minder aanwezig bij trainingen en bijeenkomsten dan JOGG-regisseurs. De aanwezige beleidsmedewerkers beoordelen de basistraining hoger dan JOGG-regisseurs en beoordelen de regionale bijeenkomst(en) lager.

De aanwezigheid van JOGG-regisseurs bij verschillende trainingen en bijeenkomsten verschilt aanzienlijk. Het grootste gedeelte van de JOGG-regisseurs was in het afgelopen jaar aanwezig bij de regionale bijeenkomst(en). Bijna de helft van de JOGG-regisseurs was aanwezig bij basistrainingen. Het aandeel JOGG-regisseurs dat aanwezig was bij de basistraining en regionale bijeenkomst(en) is gelijk aan vorig jaar, bij verdiepingstrainingen was dit jaar een groter deel JOGG-regisseurs aanwezig (55%) dan vorig jaar (32%).

⁹⁰ Expert Verbinding Preventie en Zorg is niet gevraagd, omdat daarvoor op moment van vragen geen expert beschikbaar was.

⁹¹ Jongeren Op Gezond Gewicht heeft zelf ook een evaluatie uitgevoerd naar de trainingen en bijeenkomsten. De resultaten hiervan zijn doorgaans wat positiever (0,5 punt, zie bijlage IV, tabel B4.1).

Tabel 6.8 Tevredenheid met trainingen en bijeenkomsten volgens de JOGG-regisseurs in 2016 en 2017 en beleidsmedewerkers in 2017 (gemiddeld rapportcijfer 1-10)

	JOGG-regisseurs		Beleidsmedewerkers
	2016	2017	2017
Basistraining	7,0 (n=36)	7,3 (n=39)	7,6 (n=10)
Verdiepingstraining	7,1 (n=24)	7,2 (n=47)	7,1 (n=14)
Regionale bijeenkomst	7,1 (n=62)	7,3 (n=71)	6,9 (n=23)

Bronnen: Scholten et al. (2016); Slot-Heijs et al. (2017).

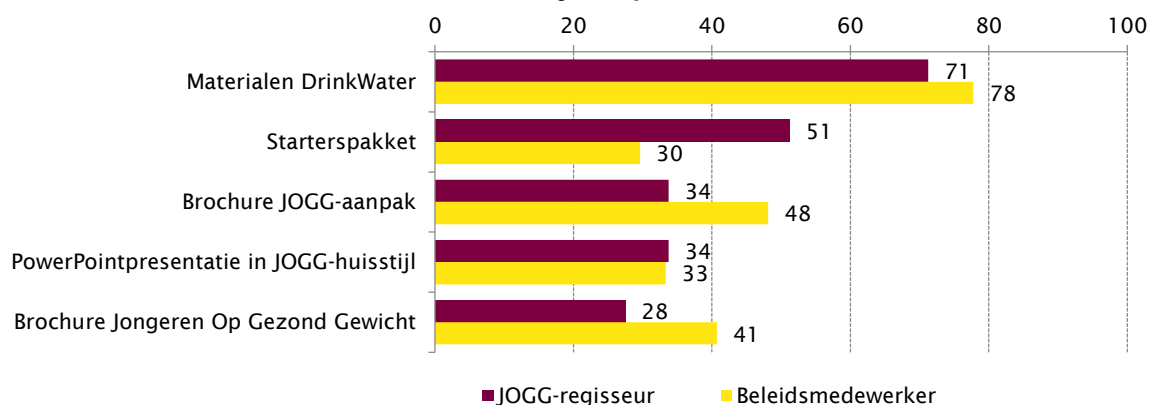
Zowel JOGG-regisseurs als beleidsmedewerkers willen met name extra kennis aangeboden krijgen over de onderwerpen: het verbinden van Jongeren Op Gezond Gewicht aan andere programma's, borging en de Omgevingswet. Wat betreft vaardigheden willen JOGG-regisseurs zich met name ontwikkelen in ondernemerschap (36%), regie voeren (34%) en draagvlak creëren (33%). Beleidsmedewerkers willen zich met name ontwikkelen in het creëren van draagvlak (30%), (intersectoraal) samenwerken (29%) en regie voeren (25%). Dit is, gezien de taken van JOGG-regisseur en beleidsmedewerker, voor beide zeer relevant.

Tevredenheid ondersteuningsmaterialen

JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers zijn van alle ondersteuningsmaterialen (flyers/brochures, promotiematerialen en templates/formats) duidelijk het meest tevreden over de materialen van de themacampagne DrinkWater (bidon, drinkwaterpakket, drankenbord, enzovoort). Zij geven aan dat de materialen van DrinkWater praktisch, tastbaar en aansprekend voor de doelgroep zijn. Bij de JOGG-regisseurs komt het starterspakket op de tweede plek (51%), terwijl beleidsmedewerkers meer tevreden zijn over de brochure JOGG-aanpak (48%).

Een derde van de JOGG-regisseurs (36%) en 15 procent van de beleidsmedewerkers is ontevreden over één of meer ondersteuningsmaterialen (niet in figuur). Elf JOGG-regisseurs zijn ontevreden over de JOGG-activiteitenmonitor, omdat zij deze te ingewikkeld, tijdrovend en complex vinden.

Figuur 6.3 Top 5 ondersteuningsmaterialen waar JOGG-regisseurs (n=80) en beleidsmedewerkers (n=27) tevreden over zijn (in procenten)

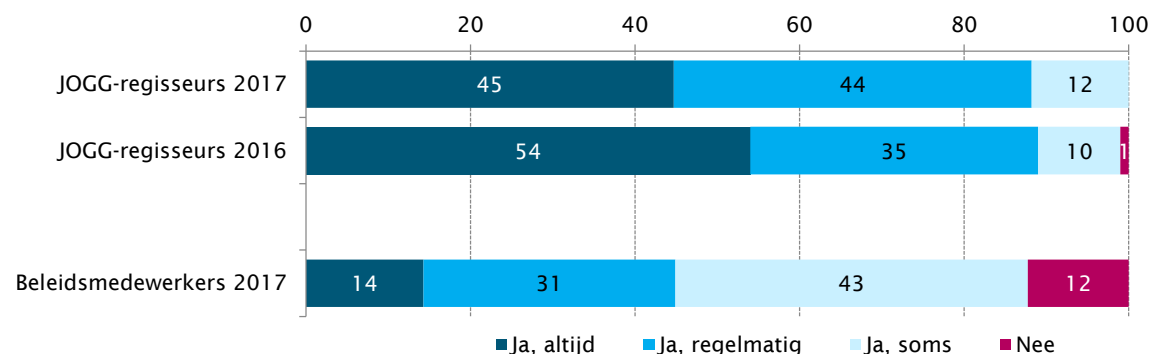
Bron: Slot-Heijs et al. (2017).

Tevredenheid JOGG-update en berichtgeving Jongeren Op Gezond Gewicht

Eén van de hoofdactiviteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht is landelijke communicatie over relevante onderwerpen rondom het thema overgewicht. Hiernaast wordt ook lokale ondersteuning op het gebied

van communicatie gegeven. Aan JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers is gevraagd hoe tevreden zij zijn met de communicatie van Jongeren Op Gezond Gewicht. De JOGG-update, het belangrijkste communicatiemiddel voor de JOGG-professionals, wordt door alle JOGG-regisseurs gelezen, maar minder JOGG-regisseurs lezen de JOGG-update altijd (45%) dan vorig jaar (54%, figuur 6.4). Ook beleidsmedewerkers lezen bijna allemaal de JOGG-update (88%), waarvan een klein deel altijd (7%).

Figuur 6.4 Aandeel JOGG-regisseurs in 2017 (n=85) en 2016 (n=73) en beleidsmedewerkers in 2017 (n=49) dat de JOGG-update leest (in procenten)

Bron: Slot-Heijs et al. (2017).

JOGG-regisseurs beoordelen de JOGG-update gemiddeld met het rapportcijfer 7,5 (niet in figuur). Dit is vergelijkbaar met vorig jaar (rapportcijfer 7,3). JOGG-regisseurs die de JOGG-update altijd lezen, geven de hoogste beoordeling (rapportcijfer 7,9) en JOGG-regisseurs die de JOGG-update soms lezen het laagst (rapportcijfer 6,8). Beleidsmedewerkers beoordelen de JOGG-update met het rapportcijfer 7,2.

Op het gebied van communicatie wil één op de vijf JOGG-regisseurs extra ondersteuning ontvangen (22%, niet in figuur). De meest genoemde onderwerpen zijn: advies over lokale communicatie-uitingen, gebruik van sociale media en het opstellen van een communicatieplan.

6.4 Samenvatting

Het aantal JOGG-regisseurs dat meer dan zestien uur per week wordt ingezet is in 2017 vergeleken met 2016 aanzienlijk gestegen. Waar in 2016 bijna de helft van de gemeenten de JOGG-regisseur niet voor minimaal zestien uur per week had aangesteld, geldt dit in 2017 nog voor één derde van de gemeenten. Hetzelfde geldt voor de inzet van de beleidsmedewerker, welke tevens in één derde van de gemeente minder dan vier uur wordt ingezet.

Van de professionals is het aantal contactmomenten en het aantal uren inzet van de JOGG-adviseurs het hoogst. Gevolgd door de JOGG-coach in het aantal contactmomenten en de regiocoördinator in het aantal ingezette uren. Vergeleken met 2016 is het totaal aantal experttrajecten gedaald. Met name binnen de pijlers Verbinding Preventie en Zorg, Sociale Marketing en Communicatie zijn dit jaar minder experttrajecten uitgevoerd. De JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers zijn over het algemeen tevreden over de verschillende experts die ondersteuning bieden en beoordelen deze met een ruime voldoende.

Om kennisdeling te stimuleren en JOGG-regisseurs te ondersteunen bij de JOGG-aanpak heeft Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 verschillende trainingen en regionale bijeenkomsten georganiseerd. In vergelijking met 2016 zijn nagenoeg evenveel basistrainingen georganiseerd. Het aantal verdiepingstrainingen is verdriedubbeld. De trainingen en bijeenkomsten worden door de JOGG-regisseurs

en -beleidsmedewerkers met ruime voldoendes beoordeeld. Beiden geven aan behoefte te hebben aan extra kennis over de onderwerpen: het verbinden van Jongeren Op Gezond Gewicht aan andere programma's, borging en de omgevingswet.

De JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers zijn tevreden over de dienstverlening en ondersteuning van Jongeren Op Gezond Gewicht. De regisseurs zijn over het algemeen meer tevreden dan de beleidsmedewerkers. De tevredenheid over de algemene dienstverlening en ondersteuning is sinds 2015 relatief stabiel gebleven.

Het meest tevreden zijn de regisseurs en de beleidsmedewerkers over de ondersteuningsmaterialen van de themacampagne DrinkWater, het starterspakket en de brochure JOGG-aanpak. Net als in 2016 heerst er ontevredenheid over de JOGG-activiteitenmonitor. De regisseurs en beleidsmakers beoordelen beiden de JOGG-update met een ruime voldoende. De beleidsmedewerkers lezen de JOGG-update minder vaak dan de regisseurs.

7. Lokale evaluaties

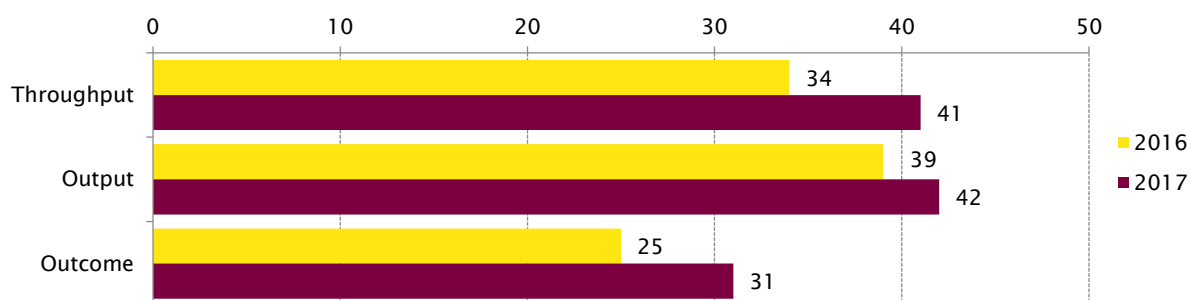
In dit hoofdstuk staan de lokale evaluaties centraal die door JOGG-gemeenten zelf zijn gerapporteerd. Achtereenvolgens wordt beschreven hoeveel lokale evaluaties in 2017 zijn verschenen en wat resultaten zijn van de JOGG-aanpak op de verschillende niveaus van *throughput*, *output* en *outcome*⁹². Een overzicht van de lokale rapportages is opgenomen in bijlage IX. Het is aannemelijk dat JOGG-gemeenten niet alles rapporteren wat zij in het afgelopen jaar hebben gedaan. In dit hoofdstuk wordt alleen gekeken naar de aspecten waarover JOGG-gemeenten hebben gerapporteerd.

Gepubliceerde rapportages

In totaal zijn in 2017 (1-11-2016 tot 1-11-2017) 46 lokale rapportages gepubliceerd. Dit zijn evenveel rapportages als vorig jaar (n=49, Collard et al., 2017). De rapportages van 2017 zijn afkomstig uit 38 verschillende JOGG-gemeenten of -regio's.

JOGG-gemeenten worden aangemoedigd om in de lokale evaluaties over alle niveaus van de JOGG-aanpak te rapporteren. In 2017 bevatten de meeste lokale rapportages informatie over het niveau *output* (n=41, 89%) en/of het niveau *throughput* (n=42, 91%) van de JOGG-aanpak (figuur 7.1). In 27 rapportages wordt op alle drie de uitkomstniveaus ingegaan (58%). In de volgende paragrafen wordt achtereenvolgens op elk niveau ingegaan.

Figuur 7.1 Evaluaties over activiteiten binnen de JOGG-aanpak op de verschillende niveaus *throughput*, *output* en *outcome* in 2016 (n=49) en 2017 (n=46) (in aantallen)

7.1 Resultaten niveau *throughput*

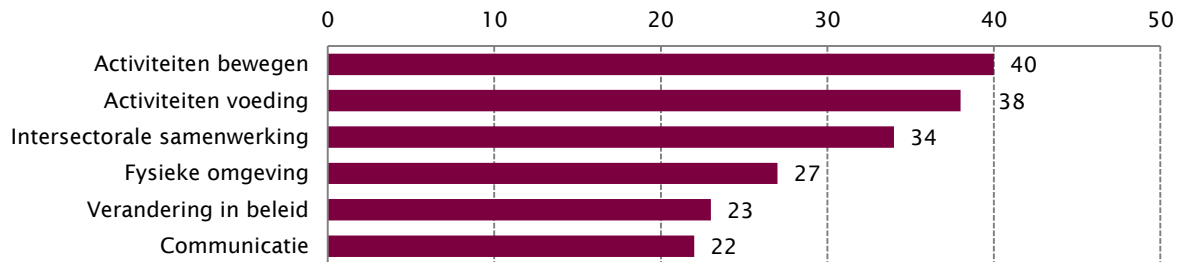
Resultaten op het *throughput*-niveau gaan over de processen op het gebied van de vijf JOGG-pijlers en het bereik. Van de 41 gepubliceerde rapportages die ingaan op het *throughput*-niveau, komt de pijler Monitoring en Evaluatie in bijna alle rapportages concreet naar voren (n=39). Bijna net zoveel rapportages bevatten informatie over de pijler Publiek-Private Samenwerking (n=33). Over de pijler Sociale Marketing wordt weinig gerapporteerd (n=8). In 33 van de 46 rapportages wordt op enige manier het bereik van de JOGG-aanpak in het afgelopen jaar beschreven.

⁹² *Throughput*-niveau beschrijft de JOGG-pijlers en bereik; het *output*-niveau beschrijft de communicatie, samenwerking/netwerk, fysieke omgeving, activiteiten eten/drinken, activiteiten sport en bewegen en verandering in beleid; het *outcome*-niveau beschrijft drinkgedrag, eetgedrag, beweeggedrag en overgewicht.

7.2 Resultaten niveau *output*

Resultaten op het *output*-niveau gaan in op de intersectorale samenwerking, versterken van de *community* en georganiseerde activiteiten. Opvallend vaak wordt in de evaluaties geschreven over georganiseerde activiteiten in het afgelopen jaar (figuur 7.2). Hierbij worden zowel beweegactiviteiten (zoals naschoolse sportactiviteiten en avondvierdaagse) als activiteiten die gaan over voeding (zoals drinkwatercampagnes, kookworkshops en voorlichtingen) beschreven. Waar over veranderingen in de fysieke omgeving wordt gerapporteerd, gaat dit veelal over de plaatsing van watertappunten.

Figuur 7.2 Lokale rapportages met informatie over output (n=42, in aantallen)

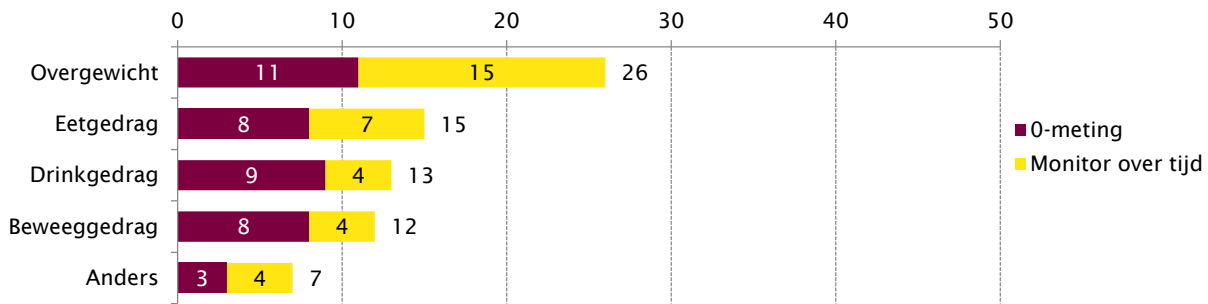
7.3 Resultaten niveau *outcome*

Resultaten op het niveau van *outcome* gaan over uitkomsten van de lokale JOGG-aanpak op gedragsverandering (eet-, drink- of beweeggedrag) en/of op het percentage kinderen met overgewicht. De *outcome* van de JOGG-aanpak kan in monitors op verschillende manieren worden beschreven. In een 0-meting wordt de stand van zaken op een bepaald moment van één of meer uitkomstmaten (zoals percentage kinderen met overgewicht) beschreven, zodat een start kan worden gemaakt met het monitoren van veranderingen over tijd. Monitors met ontwikkeling over tijd, zijn monitors waarin de uitkomstmaten na de 0-meting vaker zijn gemeten. Indien de ontwikkelingen binnen JOGG-regio's wordt vergeleken met de ontwikkeling van een controlegroep (zoals een regio zonder JOGG-aanpak), is de monitor een effectmeting. In het afgelopen jaar zijn zestien 0-metingen, twintig monitors met ontwikkeling over tijd en vijf effectmetingen gerapporteerd.

Resultaten

In 26 van de 31 monitors worden cijfers over het percentage kinderen met overgewicht (en/of obesitas) gepresenteerd (figuur 7.3). Andere gemonitorde uitkomstmaten zijn bijvoorbeeld slaapgedrag of motorische vaardigheden. Er dient rekening gehouden te worden met het feit dat de kwaliteit van evaluaties verschilt, bijvoorbeeld door een te kleine steekproef. Ook vanwege verschillen in gemeten leeftijdsgroepen, meetmomenten en meetwijzen zijn resultaten van de monitors niet direct met elkaar te vergelijken en is voorzichtigheid geboden in het trekken van conclusies over veranderingen in gedrag en/of overgewicht.

Figuur 7.3 Uitkomstmaten waar JOGG-gemeenten lokaal op monitoren en rapporteren (n=31, in aantallen)

Overgewicht

De cijfers over het percentage kinderen met overgewicht (en/of obesitas) zijn in de meeste gevallen via de lokale GGD verkregen. Hoewel rekening moet worden gehouden met de methodologische beperkingen, wordt over het algemeen in de vijftien monitoren over tijd een afname van het percentage kinderen met overgewicht (en/of obesitas) over de tijd gerapporteerd. De gerapporteerde dalingen variëren van 0,5 procent (over 3 jaar) tot 11,3 procent (over 5 jaar). In acht van de vijftien monitors worden resultaten van meerdere leeftijdsgroepen apart beschreven, waarbij verschillende conclusies worden getrokken (bijvoorbeeld bij 5-/6-jarigen een stijging van 2 procent en bij 12-/13-jarigen een daling van 6 procent). In drie monitors over tijd wordt geconcludeerd dat het percentage overgewicht over tijd stabiel is gebleven. In monitors met meer dan twee meetmomenten of een controlegroep wordt vaak een fluctuerende trend geconstateerd. Dit kan worden verklaard door het feit dat elk jaar dezelfde leeftijdsgroepen worden gemeten en vergeleken, dus dat niet feitelijk dezelfde kinderen door de tijd heen worden gevolgd. In de vijf monitors waarbij een controlegroep is betrokken, worden geen eenduidige conclusies getrokken.

Of de aanpak ook landelijk leidt tot de gewenste stijging in het aantal kinderen met een gezond gewicht, kan worden waargenomen door middel van een landelijke trendanalyse. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt tussen trends in overgewicht en beweeggedrag bij kinderen in JOGG-gemeenten en -buurten, en de trends bij kinderen in een gemeente of buurt zonder JOGG-aanpak. In het najaar 2018 wordt door het RIVM een trendanalyse uitgevoerd op basis van gegevens tot en met 2017 uit de Gezondheidsenquête van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Beweeg-, eet- en drinkgedrag

Vanwege methodologische beperkingen kunnen op basis van de lokale evaluaties ook geen conclusies worden getrokken voor de determinanten van gedrag.

In alle vier de monitors waarin beweeggedrag over een periode van 3 tot 4 jaar is gemeten, wordt een (voorzichtige) toename in bewegen geconstateerd (0-15% toename). In geen van deze vier monitors is een controlegroep opgenomen, dus een effect van de JOGG-aanpak is niet aan te tonen. Drinkgedrag is bij vier monitors over een periode van 3 tot 4 jaar gemeten. Bij die vier monitors is een verbetering in drinkgedrag zichtbaar⁹³. Wat betreft eetgedrag is over het algemeen het percentage kinderen gemeten dat een bepaald aantal dagen per week groente eet, fruit eet en/of ontbijt. Daarvan zijn de resultaten niet eenduidig.

⁹³ Meer water drinken of minder zoete dranken per dag.

7.4 Samenvatting

In 2017 zijn circa 46 lokale rapportages verschenen, nagenoeg evenveel als in 2016 (n=49). Op het niveau *throughput* wordt met name over de pijler Monitoring en Evaluatie geschreven. Op het niveau *output* rapporteren nagenoeg alle JOGG-gemeenten de georganiseerde activiteiten op de gebieden bewegen en voeding. Van de 46 gepubliceerde rapportages bevatten 31 een monitor waarin uitkomsten van de lokale JOGG-aanpak op gedragsverandering worden gerapporteerd (*outcome*-niveau). Veelal worden de uitkomstmaten overgewicht en eet-, drink- en beweeggedrag gerapporteerd. Vanwege verschillende meetintervallen, leeftijdsgroepen, manieren van meten en tijdsperiode is voorzichtigheid geboden in het trekken van conclusies over de effectiviteit van de JOGG-aanpak. Of de aanpak landelijk leidt tot de gewenste stijging in het aantal kinderen met een gezond gewicht, wordt in het najaar van 2018 gerapporteerd naar aanleiding van analyses op de gezondheidsenquête (CBS), uitgevoerd door het RIVM.

8. Tot slot

8.1 Samenvatting

Jongeren Op Gezond Gewicht is sinds 2015 een zelfstandige stichting met de volgende centrale doelstellingen:

- werken aan een gezonde omgeving met structureel aandacht voor gezonde leefstijl voor tenminste 1 miljoen kinderen en jongeren in 2020;
- een stijging van het aantal kinderen en jongeren op gezond gewicht in 75 JOGG-gemeenten.

In deze monitor zijn de activiteiten en prestaties van Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 in beeld gebracht. Hiervoor is gebruikgemaakt van gegevens van Jongeren Op Gezond Gewicht, door het Mulier Instituut verzamelde gegevens onder JOGG-regisseurs en JOGG-beleidsmedewerkers en gegevens van derden (zoals CBS en RIVM).

Jongeren Op Gezond Gewicht

De activiteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht worden financieel ondersteund door het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport met een jaarbudget van 5,4 miljoen euro (jaarbudget in 2016 was 4,7 miljoen euro). Om de doelstellingen te bereiken, werkt Jongeren Op Gezond Gewicht samen met publieke en private partijen en wordt aangesloten bij bestaande samenwerkingsverbanden.

De werkwijze van Jongeren Op Gezond Gewicht bestaat uit drie programma's:

- de JOGG-aanpak;
- Gezonde Omgeving, gericht op de sportvereniging, school en werkvloer;
- Communicatie en Marketing, zowel corporate, als ondersteunend aan JOGG-gemeenten.

Jongeren Op Gezond Gewicht zet landelijk in op publiek-private samenwerking, internationaal kennisdelen en monitoren van de aanpak. In 2017 kent Jongeren Op Gezond Gewicht negentien landelijke maatschappelijke partners, veertien bedrijfspartners en drie kennispartners. Zeven partners hebben de samenwerkingsovereenkomst in 2017 verlengd. Sinds 2017 is ervoor gekozen dat alle bedrijfspartners dienen bij te dragen aan één of meerdere onderdelen van de JOGG-aanpak, Gezonde Omgeving of de themacampagnes⁹⁴. De doelen van de samenwerking worden zo concreet mogelijk vastgelegd en jaarlijks geëvalueerd. Internationaal is Jongeren op Gezond Gewicht lid van het EPODE International Network (EIN). Omdat Jongeren Op Gezond Gewicht een koploper is op het gebied van overgewichtpreventie werkt zij, op basis van haar ervaringen, met het netwerk samen om een trainings- en ondersteuningspakket voor leden van het netwerk te ontwikkelen. Tot slot ondersteunt een Wetenschappelijke Adviescommissie Jongeren Op Gezond Gewicht met advies over de verbeteringen van de huidige inspanningen en aanpak. De ontwikkelingen binnen Jongeren Op Gezond Gewicht worden door het Mulier Instituut jaarlijks onafhankelijk gemonitord. De organisatie kan op basis van deze monitor het gevoerde beleid zo nodig bijstellen.

Bereik

In 2017 werken 123 gemeenten⁹⁵ in Nederland met de JOGG-aanpak. Dit vertaalt zich naar één op de drie gemeenten in Nederland. Vijftig gemeenten hebben in 2017 de overeenkomst (opnieuw) met drie jaar verlengd, zeven nieuwe gemeenten zijn aangesloten. Het potentiële bereik van de JOGG-aanpak is in

⁹⁴ De themacampagnes zijn onderdeel van het programma Communicatie en Marketing.

⁹⁵ Peildatum: 30 september 2017.

2017 circa 860.000 kinderen en jongeren tot en met 19 jaar, dit is 23 procent van het totaal aantal kinderen en jongeren in Nederland. Via het project Team:Fit worden nog eens 33.000 potentiële kinderen en jongeren bereikt die niet in JOGG-gemeenten wonen. Daarmee komt in 2017 het totale potentiële bereik van Jongeren Op Gezond Gewicht via de JOGG-aanpak en Team:Fit op ongeveer 893.000 kinderen en jongeren tot en met 19 jaar (doel in 2020: 1 miljoen).

JOGG-aanpak

Landelijk

In 2017 is gekozen om met name in te zetten op de thema's regionaliseren en lokale borging. Daarnaast was in 2017 extra aandacht voor de thema's positieve gezondheid, fasen in de JOGG-aanpak, ouderpartnerschap en samenwerken met onderwijsinstellingen. Om onder andere JOGG-regisseurs te ondersteunen, zijn op de thema's verschillende materialen en goede voorbeelden ontwikkeld, zoals een scorelijst om de mate van borging te kunnen bepalen en materialen om ouderpartnerschap binnen de gemeente beter vorm te geven. Voor de thema's positieve gezondheid en fasen in de JOGG-aanpak is een notitie geschreven om meer helderheid over een thema te krijgen en uitleg te geven hoe dit thema past binnen de JOGG-aanpak. Ook is in een notitie beschreven wat de kansen en de mogelijkheden zijn om een gezonde leefstijl een plek te geven binnen hbo- en mbo-opleidingen.

Lokaal

Om de JOGG-aanpak vorm te geven, worden JOGG-regisseurs gestimuleerd om aan de vijf pijlers⁹⁶ van de JOGG-aanpak te werken. Deze vijf pijlers vormen, volgens het principe van het JOGG-model, de fundering voor een integrale aanpak. Op basis van een vragenlijst en voortgangstools, ingevuld door JOGG-regisseurs, is per pijler nagegaan wat de stand van zaken is.

Op het gebied van Politiek-Bestuurlijk Draagvlak blijkt dat wethouders en beleidsmedewerkers goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen van de JOGG-aanpak. De aanpak wordt in 2017 aanzienlijk vaker in de beleidsnota's sport, gezondheid en/of welzijn benoemd. Binnen de aanpak wordt met name samengewerkt met de beleidsterreinen gezondheid, onderwijs en welzijn. In 2017 is ten opzichte van 2016 aanzienlijk vaker samengewerkt met de twee beleidsterreinen ruimtelijke ordening en armoedebeleid, sociale zekerheid en integratie.

Binnen de pijler Publiek-Private Samenwerking blijkt in drie kwart van de gemeenten sprake is van publiek-private samenwerking, iets meer dan vorig jaar. Het aandeel JOGG-gemeenten dat samenwerkt met private partners is toegenomen. JOGG-gemeenten werken gemiddeld met vijf private partners samen. Van de gemeenten met een visie op Publiek-Private Samenwerking heeft drie kwart van de gemeenten de landelijke visie gebruikt. In 2017 zien we ten opzichte van 2016 iets vaker een samenwerking met retail/supermarkten en iets minder vaak een samenwerking met organisaties uit de sector welzijn en zorg.

Binnen de pijler Sociale Marketing is het belangrijk om inzicht te verkrijgen in de belevingswereld van de doelgroep en de mate waarop de uitgevoerde activiteiten bij de doelgroep aansluiten. Meer dan drie kwart van de gemeenten dat zich richt op professionals en/of kinderen van 4 tot 12 jaar heeft inzicht in de doelgroep verkregen. Het minste inzicht is verkregen in de belevingswereld van (aanstaande) ouders.

⁹⁶ Politiek-Bestuurlijk Draagvlak, Publiek Private Samenwerking, Sociale Marketing, Monitoring en Evaluatie, Verbinding Preventie en Zorg.

De JOGG-wiki is voor de JOGG-regisseurs de belangrijkste vindplaats voor informatie over de doelgroepen. Vergeleken met 2016 is de JOGG-wiki door meer regisseurs gebruikt om informatie over de doelgroep te vinden.

De meeste gemeenten hebben een plan voor de pijler Monitoring en Evaluatie om de resultaten van de aanpak te laten zien. Een derde van alle gemeenten heeft in 2017 geen lokale evaluatie uitgevoerd. Alle andere gemeenten hebben lokaal de aanpak geëvalueerd of zijn daar nog mee bezig. Eén op de vijf gemeenten die een lokale evaluatie heeft uitgevoerd, publiceerde de resultaten in 2017 in een openbaar document. Bij een derde van de gemeenten loopt de evaluatie nog.

Ongeveer vier op de vijf gemeenten geven aan één of meerdere stappen te hebben gezet binnen de pijler Verbinding Preventie en Zorg. Door gemeenten is in 2017 met name ingezet op het in kaart brengen van relevante organisaties en contactpersonen en het samenstellen van een werkgroep. Tevens is door ongeveer de helft van de gemeenten geïnventariseerd welk aanbod beschikbaar is voor kinderen met overgewicht.

De resultaten van de voortgangstool, die door dezelfde gemeenten in 2015 en 2017 is ingevuld, laat zien dat de gemeenten in de afgelopen twee jaar binnen alle vijf de JOGG-pijlers vooruitgang hebben geboekt. Meer gemeenten hebben het thema gezond gewicht een belangrijke plaats in het collegeprogramma gegeven. Ook zijn in 2017 door meer gemeenten samenwerkingen met private partners geformaliseerd. Stakeholders werken vaker volgens de principes van sociale marketing en binnen de pijler monitoring en evaluatie worden doelen vaker SMART geformuleerd. Tot slot hebben meer gemeenten in 2017, in vergelijking met 2015, goede stappen gezet om een quickscan uit te voeren van het aanbod van preventie en zorg (27 procent in 2015 ten opzichte van 59 procent in 2017).

Gezonde Omgeving

Het programma de Gezonde Omgeving bestaat uit de projecten Team:Fit, Gezonde School(omgeving) en de Gezonde Werkvloer. Binnen Team:Fit wordt gewerkt aan een gezonde omgeving binnen de sportvereniging. In 2017 werken 1271 sportverenigingen, ongeveer 5 procent van het totaal aantal sportverenigingen in Nederland, via Team:Fit⁹⁷ aan een gezonde sportkantine (doel 2020: 1750). Hiermee worden bij de verenigingen in totaal ongeveer 232.000 jeugdleden bereikt. Het aantal Team:Fit verenigingen in JOGG-gemeenten is ten opzichte van 2015 meer toegenomen dan het aantal Team:Fit verenigingen in niet JOGG-gemeenten. In 2017 is, net als in 2016, bij 23 sportverenigingen een kantinescan⁹⁸ afgenomen. Van de vijftien verenigingen waarbij de scan is afgerond, voldoet één vereniging aan het niveau brons, twee verenigingen aan zilver en één vereniging aan goud (doel 2020: 40 procent minimaal niveau brons).

Jongeren Op Gezond Gewicht stimuleert een gezonde omgeving niet alleen binnen de sportverenigingen, maar ook in de schoolomgeving. Om dit te bewerkstelligen, wordt de Gezonde School-aanpak onder JOGG-gemeenten gestimuleerd. In 2017 hebben 1279 scholen een Gezonde School Vignet⁹⁹, ruim 300 scholen meer dan in 2016. Het aandeel scholen met een vignet in JOGG-gemeenten is 4 procentpunten

⁹⁷ Dit aantal betreft zowel sportverenigingen die deelnemen aan Team:Fit als de verenigingen die aangesloten zijn bij Lekker Bezig! van de KNVB/Sligro.

⁹⁸ Een kantinescan monitort in hoeverre het voedings- en drankenaanbod van een (sport/school)kantine voldoet aan het niveau brons, zilver of goud volgens de Richtlijnen Gezondere Kantines.

⁹⁹ Het vignet Gezonde School is een kwaliteitskeurmerk voor scholen die werken aan het verbeteren van de gezondheid van leerlingen. Na het behalen van minimaal één themacertificaat mag een school zich gedurende drie jaar een Gezonde School noemen.

hoger dan het aandeel scholen met een vignet in niet JOGG-gemeenten. Om ook cateraars, leveranciers en producenten te stimuleren om aan scholen gezondere producten te leveren, is met 30 partijen een 'Akkoord Gezonde Voeding Op Scholen'¹⁰⁰ getekend (zeven partijen meer dan in 2016). Ondertekenaars werken samen om in 2020 een kwart van de scholen die door de organisaties worden bediend op het niveau goud te krijgen. Van het aantal scholen met Akkoordpartijen (614 scholen) scoren op basis van de kantinescan 64 schoolkantines zilver en 73 schoolkantines goud. Scholen moeten de zilveren en gouden schalen zelf aanvragen bij het Voedingscentrum. Ten opzichte van 2016 is het percentage scholen met een Akkoordpartij dat een zilveren of gouden schaal heeft behaald van 6 naar 21 procent gestegen.

Met het project Gezonde Werkvloer is in 2017 ingezet op het bevorderen van een gezonde werkomgeving via verschillende lokale inspiratiebijeenkomsten voor bedrijven in JOGG-gemeenten, een bijdrage aan het mbo-keuzeonderdeel 'blijvend fit, veilig en gezond werken' en het online platform gezondewerkvloer.nl. Het platform biedt tips en tools over gezonde leefstijl en vitaliteit op de werkvloer. Drie kwart van de JOGG-regisseurs is bekend met het platform. De helft van de JOGG-regisseurs geeft aan dat in 2017 activiteiten in het kader van de Gezonde Werkvloer zijn ondernomen (bijvoorbeeld activiteiten om de vitaliteit onder werknemers te stimuleren). Een kwart van de gemeenten maakt hierbij gebruik van de tips en tools van het platform.

Communicatie en Marketing

Landelijk

De corporate communicatie is erop gericht om (naams)bekendheid en betekenis van de activiteiten en samenwerkingsvormen van Jongeren Op Gezond Gewicht, de agendasetting en bewustwording rondom gezond gewicht en de betrokkenheid van partners te vergroten. Dit doet Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017, vergelijkbaar met 2016, via sociale media (Twitter, Facebook), nieuwsflitsen en de website Jongerenopgezondgewicht.nl. De website is in 2017 verder doorontwikkeld. Om bekendheid te vergroten, organiseerde Jongeren Op Gezond Gewicht in 2017 tevens bijeenkomsten zoals NL Vitaal¹⁰¹, het jaarlijks terugkerende Kennisfestival en twee webinars. Daarnaast zijn de bestuursleden, raad van toezicht, directie en de ambassadeurs bij verschillende activiteiten ingezet om het thema overgewicht meer onder de aandacht te brengen en bekendheid bij partners te vergroten.

Lokaal

Om JOGG-gemeenten te ondersteunen bij de implementatie van de JOGG-aanpak kunnen JOGG-regisseurs, net als in 2016, van de JOGG-wiki gebruikmaken. Daarnaast worden door Jongeren Op Gezond Gewicht verschillende nieuwsbrieven verstuurd (JOGG-update, Team:Fit nieuwsbrief en nieuwsbrief aan Akkoord-partijen). Sociale media worden gebruikt om bekendheid te geven aan de verschillende projecten. Tot slot worden JOGG-gemeenten ook lokaal ondersteund door een communicatie-expert.

Jongeren Op Gezond Gewicht stimuleert JOGG-regisseurs met verschillende themacampagnes aan de slag te gaan. De campagne DrinkWater is in 2017 ingezet door het merendeel van de JOGG-gemeenten (88%). In 2017 zijn in de JOGG-gemeenten gemiddeld zes scholen gestart met de themacampagne DrinkWater. JOGG-regisseurs zetten de campagnes Gratis Bewegen, gewoon doen! en Groente... zet je tanden erin! minder vaak in (respectievelijk 44% en 25%). Alle campagnes worden ondersteund via een website¹⁰² waar

¹⁰⁰ De ondertekenaars van het 'Akkoord Gezonde Voeding op Scholen' werken gezamenlijk aan een gezonde leefomgeving op scholen.

¹⁰¹ Een regionale bijeenkomst voor wethouders, lokale beleidsmakers en het bedrijfsleven die een gezonde leefstijl voor jeugd willen realiseren.

¹⁰² overopdrinkwater.nl; gratisbewegen.nl; eetgroente.nl.

kennis, tips, handvatten en goede voorbeelden te vinden zijn. Dit jaar is tevens een verkenning uitgevoerd voor een vierde themacampagne over slaapgedrag.

Inzet op en tevredenheid over de ondersteuning van Jongeren Op Gezond Gewicht

Het merendeel van de JOGG regisseurs is voor 16 uur of meer per week aangesteld, zoals in de samenwerkingsovereenkomst met de gemeente is vastgesteld. Ten opzichte van 2016 is dit percentage toegenomen van 52 naar 69 procent. Bijna alle JOGG-gemeenten hebben een beleidsmedewerker aangesteld, waarvan bij drie op de vijf de aanstelling voor 4 uur of meer per week is. In 2017 is voor het eerst het profiel van de JOGG-regisseur onderzocht. De JOGG-regisseurs zijn voor het grootste deel hbo- of wo-opgeleid, zijn gemiddeld twee jaar werkzaam als JOGG-regisseur en hebben gemiddeld vijftien jaar werkervaring. Om de lokale ondersteuning te kunnen verbeteren, is in 2017 door Jongeren Op Gezond Gewicht, via navraag bij JOGG-adviseurs, -coaches, -experts, -regisseurs en regiocoördinatoren, de kwaliteit van de JOGG-regisseur nader bekeken.

JOGG-adviseurs, regio-coördinatoren, JOGG-coaches en JOGG-experts zijn, net als in 2016, ingezet om JOGG-gemeenten ondersteuning te bieden. Afgelopen jaar hebben JOGG-coaches minder contactmomenten gehad in een vergelijkbare hoeveelheid JOGG-gemeenten dan in 2016. De JOGG-experts hebben afgelopen jaar in veel meer JOGG-gemeenten ondersteuning geboden, echter wel met minder contactmomenten. Er zijn in 2017 147 experttrajecten ondernomen. Op de pijlers Verbinding Preventie en Zorg, Sociale Marketing en Communicatie zijn in vergelijking met 2016 minder experttrajecten uitgevoerd.

In 2017 is, net als in 2016, navraag gedaan onder JOGG-regisseurs hoe tevreden zij zijn met de ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht. Dit jaar zijn voor het eerst ook beleidsmedewerkers bevroegd. De JOGG-regisseurs en -beleidsmedewerkers zijn tevreden met de algemene en de op maat ondersteuning vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht en de ondersteuning van de verschillende experts. De basis- en verdiepingstrainingen en de regionale bijeenkomsten die Jongeren Op Gezond Gewicht organiseert, zijn door JOGG-regisseurs en -beleidsmedewerkers met een ruime voldoende beoordeeld. De meeste JOGG-regisseurs en -beleidsmedewerkers zijn trots om onderdeel te mogen zijn van de landelijke JOGG-beweging.

Opbrengsten van de JOGG-aanpak

Om de aanpak te evalueren, worden JOGG-regisseurs gestimuleerd om een lokale evaluatie uit te voeren. In 2017 zijn 46 lokale rapportages gepubliceerd, vergelijkbaar met 2016. De meeste lokale evaluaties geven inzicht in de opbrengsten van het proces, de activiteiten en de prestaties. In mindere mate wordt gerapporteerd over de effecten van de aanpak op gedrag of overgewicht. In de rapportages wordt vaak geschreven over de activiteiten ter bevordering van bewegen en gezonde voeding die worden georganiseerd en minder over de activiteiten om een integrale aanpak vorm te geven. Daarnaast worden in mindere mate veranderingen in het beleid en de fysieke omgeving gerapporteerd.

Om de opbrengsten van de JOGG-aanpak op gedrag en overgewicht te meten, is het nodig om op meerdere momenten in de tijd te meten. Enkele lokale rapportages beschrijven een verandering in de tijd waarbij sommige een vergelijking ten opzichte van een controlegroep maken. Over het algemeen wordt op het beweeg- en drinkgedrag en het percentage kinderen met overgewicht een positieve ontwikkeling in de tijd gerapporteerd, enkele rapportages concluderen een stabilisatie. De afname is vaak klein, en mogelijk te verklaren uit de toevallige fluctuaties in de metingen door onder andere een kleine steekproef. Bij verschillende monitors, met name waar een controlegroep is betrokken, kunnen geen eenduidige conclusies worden getrokken. De lokale evaluaties geven over het algemeen een goed beeld van de opbrengsten van het proces, de activiteiten en prestaties, maar de kwaliteit van de lokale

evaluaties is vaak niet voldoende om betrouwbare uitspraken te doen over de opbrengsten op gedragsverandering en veranderingen in overgewicht.

Om na te gaan of de aanpak ook landelijk leidt tot de gewenste stijging van het aantal kinderen met een gezond gewicht, wordt in 2018 door het RIVM een landelijke trendanalyse uitgevoerd op basis van de Gezondheidsenquête (CBS).

8.2 Conclusie

Jongeren Op Gezond Gewicht slaagt erin de thema's overgewicht en gezonde leefstijl onder de aandacht te brengen, te agenderen en partijen te enthousiasmeren om te werken aan een gezonde omgeving voor kinderen en jongeren. De organisatie zorgt ervoor dat meer gemeenten, sportverenigingen, scholen en bedrijven in Nederland geënthousiasmeerd, geïnspireerd en ondersteund worden om aan de slag te gaan met het creëren van een gezonde omgeving en het bevorderen van een gezonde leefstijl. De organisatie ontwikkelt verschillende thema's door (zoals lokale borging en regionaliseren) en werkt aan mogelijkheden om verbindingen te leggen met nieuwe relevante thema's (zoals positieve gezondheid, ouderpartnerschap en slaap). Ook door internationaal kennis te delen en op te halen, en door de input van de Wetenschappelijke Adviescommissie, werkt Jongeren Op Gezond Gewicht aan de (door)ontwikkeling van een wetenschappelijke onderbouwde aanpak.

De JOGG-gemeenten werken lokaal aan een integrale aanpak om gezond gewicht bij jongeren te bevorderen. Geconcludeerd wordt dat gemeenten ten opzichte van twee jaar geleden op de vijf pijlers van de JOGG-aanpak vooruitgang hebben geboekt. Het is essentieel om aan deze pijlers te blijven werken omdat dit de fundering is voor een integrale aanpak. Bij de ene gemeente gaat dit voortvarender dan bij de andere gemeente. Om de aanpak lokaal te implementeren, wordt vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht ondersteuning aan JOGG-gemeenten geboden. JOGG-regisseurs en -beleidsmedewerkers zijn over het algemeen tevreden over deze ondersteuning die Jongeren Op Gezond Gewicht biedt in de vorm van advies en begeleiding door de JOGG-adviseurs, -coaches en -experts, trainingen en bijeenkomsten en ondersteuningsmaterialen.

Het doel van Jongeren Op Gezond Gewicht, om te werken aan een gezonde omgeving met structureel aandacht voor gezonde leefstijl voor tenminste 1 miljoen kinderen en jongeren in 2020, is in zicht. Jongeren Op Gezond Gewicht heeft in 2017 potentieel ongeveer 893.000 kinderen en jongeren bereikt. Of het tweede doel van Jongeren Op Gezond Gewicht - een stijging van het aantal kinderen en jongeren op gezond gewicht in 75 JOGG-gemeenten - in zicht is, moet blijken uit de trendanalyse die RIVM in 2018 uitvoert op basis van de Gezondheidsenquête.

8.3 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van deze monitor worden de volgende aanbevelingen gedaan.

Data overgewicht jeugd per gemeente

- Om gemeenten waar veel jongeren met overgewicht wonen, te stimuleren zich aan te sluiten bij Jongeren Op Gezond Gewicht is het nodig om zicht te krijgen op gemeentelijke overgewichtcijfers van jongeren, gebaseerd op een geharmoniseerde gegevensverzameling.
- Allereerst is het aan te raden middels de kinder- en jeugdmonitor gegevens over gewicht te verzamelen. Gegevens verzamelen over overgewicht middels vragenlijsten is in mindere mate betrouwbaar, maar geeft wel een beeld van hoe de prevalenties zich tussen gemeenten verhouden.

- De verzamelde gegevens van de JGZ van het gemeten BMI op lokaal niveau zijn tot op heden niet gecentraliseerd. Geadviseerd wordt om vanuit Jongeren Op Gezond Gewicht in samenwerking met betrokken partijen (Mulier instituut, RIVM, Jeugd in beeld, GGD, VWS) deze data in een database beschikbaar te stellen om vergelijkingen te kunnen maken.

Gegevens structurele aandacht voor een gezonde omgeving, met focus op gezonde leefstijl

- Deze monitor geeft inzicht in het potentiële bereik van Jongeren Op Gezond Gewicht. Echter in welke mate in de omgeving van de kinderen en jongeren structureel aandacht is voor een gezonde leefstijl wordt hiermee niet aangetoond. Verondersteld kan worden dat doordat JOGG-gemeenten langdurig op het thema gezonde leefstijl en overgewicht inzetten, er structurele aandacht voor deze thema's is. Geadviseerd wordt om een index te ontwikkelen die inzicht geeft in de mate van structurele aandacht. Op basis van deze index kan per gemeente bepaald worden in hoeverre er structurele aandacht is voor een gezonde omgeving, met focus op een gezonde leefstijl. Op basis daarvan kan de doelstelling van Jongeren Op Gezond Gewicht nauwkeuriger worden gemeten.

Lokale data gedrag en overgewicht

- Om lokaal de resultaten van de JOGG-aanpak inzichtelijk te maken, worden JOGG-regisseurs gestimuleerd en ondersteund bij het monitoren en evalueren van de aanpak. Aan JOGG-regisseurs wordt geadviseerd om, naast gegevens op het procesniveau, voor de uitkomstmaten gedrag en overgewicht in elk geval gebruik te maken van beschikbare data van de kindmonitor en het periodiek gezondheidsonderzoek van de GGD in de regio. Binnen sommige regio's worden deze monitoren niet uitgezet of worden de data niet beschikbaar gemaakt of is het onbekend welke data relevant zijn. Geadviseerd wordt dat Jongeren Op Gezond Gewicht samen met GGD-GHOR en de lokale GGD-en afstemt welke data voor lokale de evaluatie van de JOGG-aanpak essentieel zijn en beschikbaar zouden moeten zijn voor de JOGG-regisseurs om de lokale aanpak te evalueren.

Intersectorale samenwerking

- JOGG-gemeenten dienen lokaal (nog) meer in te zetten op intersectorale samenwerking met andere beleidsterreinen dan gezondheid, onderwijs en welzijn. Hoewel in 2017 meer JOGG-gemeenten ook de beleidsterreinen ruimtelijke ordening en armoedebeleid bij de aanpak hebben betrokken, is hier in de toekomst meer winst te behalen. Geadviseerd wordt om intersectorale samenwerking binnen de gemeenten nog meer onder de aandacht brengen. Bijvoorbeeld door alle beleidsterreinen op de hoogte te stellen van en te betrekken bij het verloop van de lokale JOGG-aanpak. Hierdoor krijgen de verschillende beleidsterreinen beter zicht op wat zij kunnen betekenen binnen de lokale JOGG-aanpak en wordt de noodzaak voor intersectorale samenwerking zichtbaar. Jongeren Op Gezond Gewicht kan JOGG-professionals hierbij ondersteunen door hen handvatten te bieden over welk deel van de lokale JOGG-aanpak bij welk beleidsterrein goed aansluit zodat zij gericht de samenwerking kunnen opzoeken.

Landelijke inzet op beweegvriendelijke omgeving

- Jongeren Op Gezond Gewicht zet met het programma Gezonde Omgeving in op het bevorderen van een gezonde leefstijl binnen sportverenigingen, scholen en bedrijven. Met de Omgevingswet, die in 2021 in werking treedt, wordt geadviseerd dat Jongeren Op Gezond Gewicht meer aandacht gaat schenken aan ruimtelijke ontwikkeling en het bevorderen van een beweegvriendelijke omgeving. De omgevingswet biedt een kans voor het beweegvriendelijk maken van de openbare ruimte. JOGG-regisseurs en -beleidsmedewerkers kunnen handvatten geboden worden om deze kansen te benutten. Zij geven ook aan hierover meer kennis te willen. Hiervoor is het nog essentiëler om lokaal intersectorale samenwerking te bevorderen met sectoren zoals ruimtelijke ordening. Het betrekken van de wens van de burgers is hierbij

essentieel. Dit voorkomt dat iets in de omgeving wordt veranderd/gebouwd waar uiteindelijk niet of weinig gebruik van wordt gemaakt.

Lokale activiteiten gericht op veranderingen in de (fysieke) omgeving en het beleid

- Er wordt door JOGG-regisseurs in lokale evaluaties weinig gerapporteerd over activiteiten die zij inzetten gericht op het veranderingen van de (fysieke) omgeving en/of het beleid. Het aanpassen van de (fysieke) omgeving en het beleid zijn kansrijke veranderingen die leiden tot gezonder gedrag. Geadviseerd wordt om JOGG-regisseurs te stimuleren niet alleen in te zetten op het veranderen van kennis, bewustwording, attitude en gedrag middels sport- en beweegaanbod of programma's ter bevordering van de gezonde leefstijl gericht op het individu. Maar er dient daarnaast nog meer geadviseerd te worden over de mogelijkheden tot het veranderen van de (fysieke) omgeving en/of het beleid. Dit kan door het aanreiken van (effectieve) aanpakken en het geven van goede voorbeelden. Het invoeren van het structureel drinken van water op scholen, gezonde traktaties, beweegtussendoortjes en het beweegvriendelijk inrichten van het schoolplein zijn hier goede voorbeelden van.

Effectieve activiteiten

- Naast het werken aan de pijlers, zetten JOGG-gemeenten met name in op het uitvoeren van (kennismaking)activiteiten ter bevordering van sport, bewegen, water drinken en gezonde voeding. De veronderstelling is dat, ondanks het advies van Jongeren Op Gezond Gewicht om gebruik te maken van bewezen effectieve interventies, vaak activiteiten worden ingezet waarvan niet bekend is welke werkzame elementen de activiteit bevat. Daarmee is ook niet bekend of de activiteit effectief is. Geadviseerd wordt om beter inzicht te krijgen in welke (bewezen effectieve) activiteiten binnen JOGG-gemeenten worden ingezet en of hierbij gebruik wordt gemaakt van de interventiedatabase van het Centrum Gezond Leven. Daarnaast kunnen JOGG-regisseurs beter worden geïnformeerd over werkzame combinaties van gedragsveranderingstechnieken. Een aantal lokale en landelijke goede voorbeelden van activiteiten kan onder JOGG-regisseurs worden verspreid. Jongeren Op Gezond Gewicht dient JOGG-regisseurs nadrukkelijker te wijzen op een overzicht met verschillende activiteiten zoals de interventiedatabase van het Centrum Gezond Leven¹⁰³.

Inzet op specifieke doelgroep

- Gemeenten die al langer inzetten op de JOGG-aanpak zijn nu vaak geneigd de focus van de doelgroep te verbreden. Om een doelgroep te bereiken en een gezonde leefstijl te bevorderen, is het belangrijk om de focus op de desbetreffende doelgroep te houden. Geadviseerd wordt om JOGG-regisseurs erop te wijzen dat focus op een specifieke doelgroep de effectiviteit van de aanpak bevordert.

Ondersteuning bij implementeren van de JOGG-pijlers

- Op de pijlers Publiek-Private Samenwerking en Sociale Marketing geeft een derde tot de helft van de JOGG-regisseurs aan op bepaalde items nog geen actie te hebben ondernomen. Geadviseerd wordt om gemeenten extra ondersteuning te bieden om ze te helpen bij het zetten van stappen binnen deze pijlers en zodat gemeenten meer kennis verkrijgen over wat sociale marketing is. Met name over de pijler Sociale Marketing willen JOGG-regisseurs graag meer kennis hebben.

¹⁰³ <https://www.loketgezondleven.nl/leefstijlinterventies/zoeken-en-invoeren>.

Jongeren Op Gezond Gewicht 2020-2025

- Jongeren Op Gezond Gewicht is onderdeel van het Nationaal Programma Preventie en heeft een doorlooptijd tot en met 2019. De organisatie zal aankomende periode na moeten denken over de doelen en de activiteiten voor de periode na 2019. Hierbij dient aangesloten te worden bij de ambities en de doelstellingen van het Nationale Preventieakkoord, dat een focus heeft op overgewicht.
- Geadviseerd wordt om in de volgende periode, naast opschalen, ook in te zetten op het intensiveren van de aanpak binnen de JOGG-gemeenten. In deze periode dient lokale borging van de aanpak verder doorontwikkeld te worden.
- In de periode 2020-2025 werken veel JOGG-gemeenten tien jaar volgens de JOGG-aanpak. Na tien jaar is het mogelijk om uitspraken te doen over de opbrengsten van de aanpak op uitkomstmaten zoals gedrag en overgewicht. Daarnaast is de JOGG-aanpak, eens gebaseerd op de EPODE-aanpak, in Nederland steeds verder doorontwikkeld. Om uitspraken te kunnen doen over de effecten van de doorontwikkelde aanpak wordt geadviseerd na te denken over hoe de effecten van de aanpak op landelijk niveau het beste geëvalueerd kunnen worden in een uitgebreide effectstudie.
- Ander belangrijk aspect voor de periode 2020-2025 is het uitvoeren van een landelijke evaluatie op het procesniveau om inzicht te krijgen waar gemeenten middels de aanpak aan werken. Met behulp van deze gegevens kan de aanpak en de ondersteuning worden verbeterd. Dit kan Jongeren Op Gezond Gewicht bewerkstelligen door kwantitatief en kwalitatief onderzoek uit te voeren onder JOGG-regisseurs en andere betrokkenen bij de aanpak naar de mate waarin aan de elementen van de JOGG-aanpak wordt gewerkt.

Literatuur

Borys, J.M, Graça, P., Gregorio, M.J., Handjiev, S., Moreno, L.A., Plessis, H.R. Du, Seidell, J.C., Vassilopoulos, A. & Visscher, T. (2015). *EPODE for the Promotion of Health Equity*. Cachan: Lavoisier Publishing.

Bosman, A. & Vink, J. (2014). *Onderzoek naar de dienstverlening en ondersteuning door het JOGG-bureau*. Den Haag: Schuttelaar & Partners.

Bosman, A. & Vink, J. (2015). *Onderzoek dienstverlening en ondersteuning JOGG-regisseurs door Jongeren Op Gezond Gewicht*. Den Haag: Schuttelaar & Partners.

CIAO Consortium Integrale Aanpak Overgewicht / ZonMw. (2016). Factsheet resultaten CIAO. Den Haag: ZonMw.

Collard, D.C.M. & Lammertink, N. (2016). *The Daily Mile. Bekendheid & interesse*. Factsheet 2017/3. Utrecht: Mulier Instituut.

Collard, D.C.M., Scholten, V., Reijgersberg, N. & Breedveld, K. (2017). *Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht 2016*. Utrecht: Mulier Instituut.

Glasgow, R.E., Vogt, T. & Boles, S.M. (1999). Evaluating the public health impact of health promotion interventions: the RE-AIM framework. *American Journal of Public Health*, 89(9), p1322-1327.

IBO Gezonde leefstijl (2016). Eindrapportage van de werkgroep "IBO Gezonde leefstijl". Den Haag: IBO Gezonde leefstijl.

Jongeren Op Gezond Gewicht (2016a). *Eén jaar gezonde sportkantine: uitkomsten 1-meting GSK*. Den Haag: Jongeren Op Gezond Gewicht.

Jongeren Op Gezond Gewicht (2016b). *Evaluatie regionale samenwerking in het kader van de JOGG-aanpak in de regio Noord Veluwe*. Den Haag: Jongeren Op Gezond Gewicht.

Kunst, A., Dalstra, J. A., Bos, V., Mackenbach, J. P., Otten, F. W. J. & Geurts, J. J. M. (2005). *Ontwikkeling en toepassing van indicatoren van sociaal-economische status binnen het Gezondheidsstatistisch Bestand*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Lange-Barsukoff, A. de & Heinrich, J. (2016). *Evaluatie JOGG Noord-Veluwe*. Warnsveld: Evaluatiebureau Publieke Gezondheid.

Meijering, J. (2015). *Water drinken: resultaten 1-meting op de CJ's in Zaanstad*. Zaanstad: Gemeente Zaanstad.

Meltwater (2016). *Jongeren Op Gezond Gewicht mediareport 2014/2015/2016*. Amsterdam: Meltwater.

Noordman, W. & Kreuzberg, L. (2016). *Jongeren van 12 tot en met 14 jaar over het thema gezonde leefstijl*. Utrecht: Stichting TeamAlert.

Pulles, I. & Kalmthout, J. van (2015). *De start van de gezonde sportkantine. Uitkomsten 0-meting GSK*. Utrecht: Mulier Instituut.

Reijgersberg, N., Pulles, I., Breedveld, K. & Hollander, E. de (2016). *Monitor Jongeren Op Gezond Gewicht 2015*. Utrecht/Bilthoven: Mulier Instituut/RIVM.

Romon, M., Lommez, A., Tafflet, M., Basdevant, A., Oppert, J.M., Bresson, J.L., Ducimetière, P., Charles, M.A. & Borys, J.M. (2009). Downward trends in the prevalence of childhood overweight in the setting of 12-year school- and community-based programmes. *Public Health Nutrition*, 12(10), p1735-1742.

Scholten, V., Breedveld, K. & Reijgersberg, N. (2017). *Onderzoek voortgang JOGG-programma's. Voortgang van de JOGG-aanpak, Gezonde Omgeving en Communicatie* (intern rapport). Utrecht: Mulier Instituut.

Scholten, V., Reijgersberg, N. & Breedveld, K (2016). *Onderzoek JOGG-aanpak 2016. Tevredenheid van JOGG-regisseurs met de dienstverlening en ondersteuning van de JOGG-aanpak*. Utrecht: Mulier Instituut. (intern rapport)

Slot-Heijs, J.J., Collard, D.C.M. & Post, A. (2017). *Tevredenheidsenquête diensten en ondersteuning Jongeren Op Gezond Gewicht* (intern rapport). *Tevredenheid van JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers*. Utrecht: Mulier Instituut.

Slot-Heijs, J.J. & Collard, D.C.M (2018). *Onderzoek voortgang JOGG-programma's 2017. Voortgang van de JOGG-aanpak, Gezonde Omgeving en Communicatie* (intern rapport). Utrecht: Mulier Instituut. (intern rapport)

Slot-Heijs, J.J. & Collard, D.C.M (2017). *Developing the EPODE Academy. The needs and wishes of the members of the EIN*. Utrecht: Mulier Instituut.

Visscher, T. & Bakker, I. (2016). *Factsheet EPHE Zwolle*. Zwolle: Hogeschool Windesheim.

Bijlage I Gebruikte gegevens Monitor 2017

Vragenlijst onder JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers over de tevredenheid

Om na te gaan hoe tevreden JOGG-regisseurs zijn over de ondersteuning, communicatie en materialen van Jongeren Op Gezond Gewicht is, net als in 2016, door het Mulier Instituut een online vragenlijst uitgezet onder regisseurs. Dit jaar is ervoor gekozen om ook een vergelijkbare online vragenlijst uit te zetten onder de beleidsmedewerkers van alle JOGG-gemeenten. Dit om meer zicht te krijgen op de ervaringen en tevredenheid van de betrokken beleidsmedewerkers over de ondersteuning van Jongeren Op Gezond Gewicht. In het najaar van 2017 zijn beide vragenlijsten uitgezet. De vragenlijst is per e-mail 123 keer uitgezet onder 122 JOGG-regisseurs uit 110 verschillende gemeenten¹⁰⁴. De vragenlijst is ook onder 110 beleidsmedewerkers verspreid, want niet elke JOGG-gemeente heeft een beleidsmedewerker aangesteld. In totaal hebben 85 JOGG-regisseurs (70%) en 57 JOGG-beleidsmedewerkers (52%) de vragenlijst ingevuld. Beide responsgroepen (JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers) zijn representatief met betrekking tot het startjaar en stedelijkheid van de JOGG-gemeenten. De resultaten zijn gerapporteerd in een uitgebreide (interne) rapportage (Slot-Heijs e.a., 2017). De belangrijkste resultaten zijn meegenomen in deze monitor.

Vragenlijst onder JOGG-regisseurs over de JOGG-programma's

Naast de online vragenlijst over tevredenheid, hebben de JOGG-regisseurs in 2017 ook een vragenlijst ontvangen met betrekking tot de voortgang van de JOGG-aanpak, Gezonde Omgeving en Communicatie. De vragenlijst is grotendeels vergelijkbaar met de online vragenlijst die door het Mulier Instituut in 2016 is afgenomen. De vragenlijst is per e-mail 123 keer uitgezet: onder 117 JOGG-regisseurs en vijf beleidsmedewerkers uit 114 verschillende gemeenten⁴. Vijf beleidsmedewerkers in plaats van regisseurs zijn uitgenodigd, omdat op dat moment geen JOGG-regisseur werkzaam was binnen de desbetreffende JOGG-gemeente. In totaal hebben 82 van de benaderde JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers de vragenlijst ingevuld (70%). De responsgroep is representatief met betrekking tot het startjaar en stedelijkheid van de JOGG-gemeenten. De resultaten zijn gerapporteerd in een uitgebreide (interne) rapportage (Slot-Heijs e.a., 2017). De belangrijkste resultaten zijn meegenomen in deze monitor.

JOGG-voortgangstool

JOGG-gemeenten (regisseur en beleidsmedewerker) dienen samen met de JOGG-adviseur de 'JOGG-voortgangstool' in te vullen¹⁰⁵. De tool bestaat uit zeven onderwerpen, waarvan vijf onderwerpen de JOGG-pijlers betreffen. Elke pijler kent vijf items waarop aangegeven wordt in hoeverre deze zijn voltooid. De vijf items zijn per pijler bepaald en niet voor iedere pijler vergelijkbaar. In 2017 waren van 66 gemeenten voortgangstools beschikbaar (54%). In 2017 is de voortgangstool met name ingevuld door gemeenten die in 2014, 2015 of 2016 met de JOGG-aanpak zijn gestart. De responsgroep, gemeenten die de voortgangstools hebben ingevuld, blijkt representatief voor de hele populatie JOGG-gemeenten wat betreft stedelijkheid. Wat betreft startjaar blijken gemeenten die in 2014 en 2016 zijn gestart

¹⁰⁴ De vier grootste JOGG-gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) en de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn uitgesloten omdat met hen een andersoortige samenwerkingsovereenkomst is afgesloten.

¹⁰⁵ De voortgangstool is ontwikkeld door de Vrije Universiteit Amsterdam in samenwerking met Jongeren Op Gezond Gewicht. Deze tool bestaat uit zeven onderwerpen: Lokale organisatie, Politiek-Bestuurlijk draagvlak, Publiek-Private Samenwerking, Sociale Marketing, Monitoring en Evaluatie, Verbinding Preventie en Zorg en Communicatie en Marketing. Elk onderwerp bevat vijf items waarop aangegeven wordt in hoeverre deze is voltooid. Per item kan worden ingevuld: 1 (geen actie), 2 (eerste stappen gezet), 3 (behoorlijk op weg) en 4 (resultaat behaald).

oververtegenwoordigd ten opzichte van alle JOGG-gemeenten¹⁰⁶. Om de voortgang in de tijd te vergelijken, zijn voor 35 gemeenten de voortgangstools van 2015 en 2017 met elkaar vergeleken (28%). In de vergelijking van de resultaten van de voortgangstools tussen 2015 en 2017 is het grootste gedeelte van de gemeenten in 2014 gestart met de JOGG-aanpak (n=25).

Procesvoortgang met betrekking tot ondersteuning van JOGG-gemeenten

Jongeren Op Gezond Gewicht vraagt JOGG-adviseurs, -experts en -coaches, en regiocoördinatoren alle activiteiten op het gebied van ondersteuning aan JOGG-gemeenten in een procesformat bij te houden. Dit gebeurt sinds juni 2017 via een online format. De gegevens worden verwerkt in een interne rapportage over de voortgang van de ondersteuning in JOGG-gemeenten. De kern daarvan is opgenomen in deze monitor.

Lokaal onderzoek

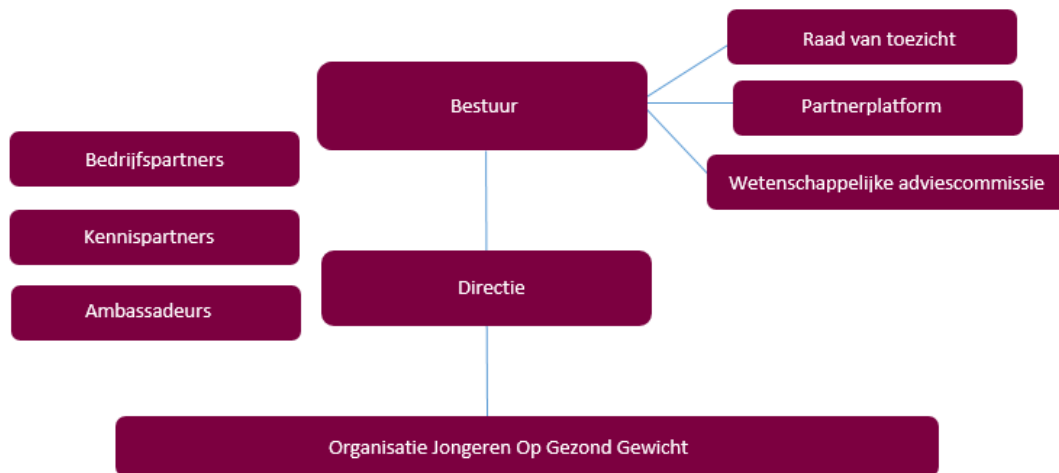
Voor de evaluatie van lokale rapportages zijn de rapportages meegenomen die verschenen zijn tussen 1 november 2016 en 1 november 2017. De lokale rapportages zijn door Jongeren Op Gezond Gewicht gedurende het jaar verzameld¹⁰⁷. Alle verzamelde lokale rapportages zijn op een systematische wijze door twee onafhankelijke onderzoekers aan de hand van een checklist beoordeeld, gebaseerd op het JOGG-model. Door de onderzoekers is beoordeeld welke informatie in de lokale rapportages beschikbaar is op *throughput*-niveau (JOGG-pijlers en bereik); het *output*-niveau (communicatie, samenwerking/netwerk, fysieke omgeving, activiteiten eten/drinken, activiteiten sport en bewegen, verandering in beleid); en het *outcome*-niveau (drinkgedrag, eetgedrag, beweeggedrag en overgewicht). Voor de aspecten is een score (ja/nee) gegeven indien het aspect concreet in de rapportage wordt beschreven.

¹⁰⁶ Het valt niet uit te sluiten dat alleen gemeenten waar de JOGG-aanpak meer op het vizier staat de voortgangstool ingevuld hebben. Echter, gegevens hierover ontbreken. Het is onbekend in hoeverre dit de resultaten heeft beïnvloed.

¹⁰⁷ <https://jongerenopgezondgewicht.nl/meten/lokaal>

Bijlage II Governance Jongeren Op Gezond Gewicht

Figuur B2.1 Organisatiestructuur en samenwerkingsverbanden Jongeren Op Gezond Gewicht

De Stichting Jongeren Op Gezond Gewicht kent statutair de volgende organen:

- Bestuur
- Raad van toezicht
- Bureau en directeur
- Partnerplatform
- Wetenschappelijke commissie

Het bestuur bestaat uit vijf leden. Het bestuur stelt de beleidskaders vast en is intensief betrokken bij het werk van de stichting. Leden van het bestuur (natuurlijke personen) zijn afkomstig uit en/of werkzaam in voor de doelstelling van de stichting relevante werkterreinen: onderwijs, sport en bewegen, maatschappelijke organisaties/gezondheidsfondsen en gemeenten en/of lokale politiek. De voorzitter van het bestuur is tevens het boegbeeld van de stichting en verantwoordelijke voor de externe vertegenwoordiging van de stichting. De raad van toezicht bestaat uit drie leden: één namens de publieke sector, één namens de private sector, en één namens het ministerie van VWS. De raad van toezicht ziet toe op het beleid van het bestuur en op de algemene zaken. De door het bestuur vastgestelde jaarlijkse begroting behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht. Bestuur en raad van toezicht bekleden geen fulltime functies en ontvangen voor hun taken geen beloning (hooguit een onkostenvergoeding). De bestuursvoorzitter heeft voor zijn (deeltijd)inzet recht op een vergoeding.

Naast het bestuur en de raad van toezicht is er een Wetenschappelijke Advies Commissie (WAC) ingesteld. Het doel van de commissie is het adviseren over landelijke en lokale monitor- en evaluatievraagstukken en over de JOGG-aanpak/-methodiek en effectiviteit van Jongeren Op Gezond Gewicht. De leden zijn benoemd voor een periode van drie jaar (2017-2020) met de mogelijkheid van één herbenoeming voor een zelfde periode. De leden van de adviescommissie hebben een wetenschappelijke achtergrond en expertise op het terrein van obesitas en overgewicht, integrale aanpak, gezondheidsbevordering en beleid.

Tabel B2.1 Leden van bestuur, raad van toezicht en WAC van Jongeren Op Gezond Gewicht

Bestuur	Organisatie
Paul Depla (voorzitter)	Burgemeester Breda
Rinda den Besten	Voorzitter PO-Raad - onderwijs
Erik Lenselink	Manager NOC*NSF - sport en bewegen
Tom Oostrom	Directeur Nierstichting/voorzitter Samenwerkende Gezondheidsfondsen - maatschappelijke organisaties/gezondheidsfondsen
Rinette Reynvaan	Wethouder gemeente Dordrecht - gemeenten en/of lokale politiek
Raad van toezicht	Organisatie
Mirjam Sterk (voorzitter)	Directeur Mee NL
Joan De Zwart-Bloch	Burgemeester Blaricum/voorzitter GGD Gooi & Vechtstreek
Theo Roos	Oud-directeur CBL
Wetenschappelijke Advies Commissie (WAC)	Organisatie
Prof. Dr. J. Schuit	Decaan Tilburg School of Social and Behavioral Sciences
Prof. Dr. S. Kremers	Professor Prevention of Obesity, School of Nutrition and Translational Research in Metabolism, Universiteit Maastricht
Dr. Tommy Visscher	Associate lector De Gezonde Stad bij Windesheim, onderzoekscoördinator bij Onderzoekscentrum Preventie Overgewicht Zwolle

Jongeren Op Gezond Gewicht kent statutair een bureau dat onder leiding staat van een directeur (Marjon Bachra) en managementteam. Er zijn drie programmamanagers voor de programma's Gezonde Omgeving, Communicatie en marketing en Publiek-Private Samenwerking. Voor de JOGG-aanpak is geen programmamanager, maar een programmateam JOGG-aanpak. Hiernaast heeft Jongeren Op Gezond Gewicht drie ambassadeurs, namelijk Prins Pieter-Christiaan van Oranje, Juvat Westendorp en Erben Wennemars. Zij zijn ambassadeurs van respectievelijk Jongeren Op Gezond Gewicht, de themacampagnes DrinkWater en Gratis Bewegen, gewoon doen! en Team:Fit - samen voor een gezonde sportkantine. Partners van de stichting zijn verenigd in een partnerplatform met een adviesrecht richting het bestuur. Conform het Reglement Partnerschap van de stichting dienen alle partners afkomstig te zijn uit een voor de doelstelling van Jongeren Op Gezond Gewicht relevant werkterrein, intrinsiek gemotiveerd te zijn en bereid om deskundigheid en het eigen netwerk ter beschikking te stellen.¹⁰⁸ Partners adviseren het bestuur gevraagd en ongevraagd. Het advies van de partners is niet bindend.

¹⁰⁸ Reglement partnerschap van stichting Jongeren Op Gezond Gewicht.

Bijlage III Ondersteuning initiatieven door partners

Tabel B3.1 Overzicht van looptijd van contract, ondersteuning en doelstellingen (per partner)

Bedrijfspartners (looptijd contract)	Ondersteuning initiatieven	Doel(en) van samenwerking
Albert Heijn (01-07-2017 tot 01-07-2019)	JOGG- themacampagnes/ Gezonde voeding	Ouders en kinderen aanmoedigen een gezonde keuze te maken door in te zetten op een gezondere invulling van de Avond4daagse.
FrieslandCampina (1 juli 2015 tot en met 1 juli 2018)	Gezonde School(omgeving)/ Team:Fit	Agenderen van gezonde voeding en verspreiden van kennis en educatief materiaal over gezonde voeding binnen school- en sportomgeving. Via (basis)scholen bewegen en gezonde voeding stimuleren onder kinderen en ouders en bewustwording hierover vergroten. Beter zichtbaar maken van het aanbod op het gebied van gezonde voeding, bewegen en educatie voor scholen, gemeenten en andere onderwijsorganisaties. Gezonder maken van schoolomgeving in het voortgezet onderwijs en mbo door het voedingsaanbod en de uitstraling van automaten te verbeteren. Ondertekenaar 'Akkoord Gezonde Voeding op Scholen'.
Greenco (01-06-2017 tot 01-06-2020)	Team:Fit	Het gezonder maken van aanbod in sportkantines. Stimuleren van het eten van groente, met name op andere momenten dan de hoofdmaaltijd, middels snackgroenten. Ondertekenaar 'Akkoord Gezonde Voeding op Scholen'
Holland Fit (01-01-2017 tot 01-01-2020)	Gezonde Werkvloer	Werkgevers in JOGG-gemeenten inspireren en adviseren om aan de slag te gaan met vitaliteit en aandacht voor gezondheid en duurzame inzetbaarheid op de werkvloer, door middel van het online platform Gezonde Werkvloer.
KOMPAN (01-09-2015 tot 01-09-2018)	Beweegvriendelijke omgeving	Adviseren van JOGG-gemeenten op het inrichten van de openbare ruimte met als doel deze beweegvriendelijker te maken, zodat deze uitdaagt tot spelen en bewegen. Bekendheid aanbod van KOPMAN, om bewegen te stimuleren in buitenruimte, onder JOGG-gemeenten vergroten, o.a. door het aanbieden van een stimuleringsfonds.
Le Credit Sportif (01-06-2016 tot 01-06-2019)	Team:Fit	Inzicht krijgen in het verdienmodel van gezond aanbod in een sportkantine, zodat sportclubs inzicht krijgen door welke - gezondere - producten omzet wordt bewerkstelligd.
Nutricia (01-10-2017 tot 01-01-2019)	JOGG themacampagnes/ Gezonde voeding	Stimuleren van het leren eten van groente bij kinderen in de eerste duizend levensdagen, o.a. door bewustwording creëren bij ouders en professionals, en middels het project 'Smakelijke Moestuinen Peuterproef'.

Tabel B3.1 Vervolg – Overzicht van looptijd van contract, ondersteuning en doelstellingen (per partner)

Bedrijfspartners (looptijd contract)	Ondersteuning initiatieven	Doel(en) van samenwerking
Sligro (01-05-2017 tot 01-05-2020)	Gezonde School(omgeving)/Team:Fit	Gezonder voedings- en drankenaanbod in sport- en schoolkantines stimuleren door middel van concrete oplossingen, inspiratie en adviezen. Ondertekenaar 'Akkoord Gezonde Voeding op Scholen'.
Spadel (15-11-2016 tot 14-11-2019)	JOGG themacampagnes	Stimuleren van water drinken bij jongeren zodat dit een gewoonte wordt (in het bijzonder meisjes van 12-15 jaar), door online communicatie en campagnes (zoals #7dagenwaterchallenge). Ondertekenaar 'Akkoord Gezonde Voeding op Scholen'.
The Walt Disney Company Benelux (01-09-2017 tot 01-09-2019)	Gezonde School(omgeving)/Gezonde leefstijl	Agenderen belang bewegen kinderen op (basis)scholen en kinderdagverblijven door middel van de door Disney ontwikkelde Woogie Boogie (dans- en beweegfilmpjes) te implementeren in het JOGG-netwerk.
Unilever (01-11-2017 tot 01-01-2019)	JOGG themacampagnes/ Gezonde voeding	Stimuleren van gezond ontbijten door kinderen, o.a. door een interventie voor scholen te ontwikkelen en op scholen aan te bieden.
Zilveren Kruis (01-05-2017 tot 01-05-2020)	JOGG-aanpak pijler VPZ/Gezonde werkvloer	Het efficiënter en effectiever inrichten van de ondersteuning aan JOGG-gemeenten op de pijler verbinding preventie en zorg, waarbij wordt aangesloten bij de transities van gemeenten in het sociale domein en bij de kennis en ervaring die worden opgedaan bij de proeftuinen ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas, zodat een sluitende ketenaanpak ontstaat en daarmee de zorg en ondersteuning voor kinderen met overgewicht en obesitas in JOGG-gemeenten uiteindelijk beter geregeld en geborgd is. Stimuleren van bedrijven om aan de slag te gaan met vitaliteit en duurzame inzetbaarheid, met name op de thema's slaap en werkstress, door aanbieden van kennis op het online platform Gezonde Werkvloer.

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Bijlage IV Overzicht JOGG-gemeenten 2017

Tabel B4.1 Overzicht van JOGG-gemeenten naar startdatum (peildatum 30 september 2017)

Gemeenten	Toetredings- datum	Einddatum	Einddatum verlenging	Einddatum verlenging 2	Stedelijk heid*	Inzet in specifieke wijk/buurt
Zwolle	3-11-2010	3-11-2014	31-12-2016	31-12-2019	2	ja
Utrecht	3-11-2010	3-11-2014	29-1-2017	31-12-2019	1	ja
Amsterdam	3-11-2010	3-11-2013	31-12-2016	31-12-2019	1	ja
's-Gravenhage	3-11-2010	3-11-2013	1-1-2017	31-12-2019	1	ja
Veghel	3-11-2010	3-11-2014	31-12-2016	31-12-2019	3	nee
Rotterdam	14-4-2011	14-4-2014	31-12-2016	31-12-2019	1	ja
Breda	20-5-2011	20-5-2014	5-1-2018		2	ja
IJsselstein	21-6-2011	21-6-2014	1-7-2017	30-6-2020	2	nee
Delft	21-6-2011	21-6-2014	1-7-2017	31-8-2020	1	ja
Leiden	29-6-2011	29-6-2014	31-12-2016	31-12-2019	1	ja
Zaanstad	13-3-2012	31-12-2015	1-1-2019		2	ja
Dordrecht	13-3-2012	31-12-2015	1-1-2019		1	ja
Smallingerland	10-5-2012	10-5-2015	1-6-2018		3	ja
Dongen	10-5-2012	10-5-2015	1-6-2018		3	nee
Haarlem	16-5-2012	16-5-2015	1-1-2019		1	ja
Purmerend	12-7-2012	12-7-2015	1-9-2018		2	ja
Haarlemmermeer	2-10-2012	2-10-2015	1-10-2018		2	ja
Nijkerk	29-11-2012	29-11-2015	1-12-2018		3	nee
Alkmaar	1-12-2012	1-12-2015	1-1-2019		2	ja
Roosendaal	4-12-2012	4-12-2015	1-1-2019		2	ja
Heerhugowaard	1-2-2013	1-2-2016	geen verlenging		2	ja
Katwijk	11-3-2013	11-3-2016	1-4-2019		2	ja
Tilburg	17-5-2013	17-5-2016	1-6-2019		1	ja
Roermond	1-8-2013	1-8-2016	1-8-2019		2	ja
Cuijk	1-9-2013	1-9-2016	1-9-2019		4	nee
Zwijndrecht	3-9-2013	3-9-2016	3-9-2019		2	ja
Stichtse Vecht	1-10-2013	1-10-2016	31-12-2019		3	ja
Alphen aan den Rijn	4-11-2013	4-11-2016	4-11-2019		2	ja
Bonaire	18-11-2013	18-11-2016	18-11-2019		N.B.	ja
Saba	14-11-2013	14-11-2016	14-11-2019		N.B.	ja
Sint Eustatius	15-11-2013	15-11-2016	15-11-2019		N.B.	ja
Almere	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		2	ja
Assen	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		2	ja
Coevorden	1-1-2014	1-1-2017	Uitgevallen		5	ja
Emmen	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		4	Nee
Hoogeveen	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		3	nee
Meppel	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		3	ja
Hardenberg	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		4	Ja
Ommen	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		5	nee

Tabel B4.1 Vervolg - Overzicht van JOGG-gemeenten naar startdatum (peildatum 30 september 2017)

Gemeenten	Toetredings- datum	Einddatum	Einddatum verlenging	Einddatum verlening 2	Stedelijk -heid*	Inzet in specifieke wijk/buurt
Elburg	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		4	ja
Ermelo	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		4	Nee
Harderwijk	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		3	Nee
Oldebroek	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		4	ja
Putten	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		4	ja
Nunspeet	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		4	Nee
Uithoorn	1-1-2014	1-1-2017	31-12-2019		3	ja
Aa en Hunze	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		5	ja
Borger-Odoorn	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		5	ja
De Wolden	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		5	Nee
Noordenveld	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		4	nee
Tynaarlo	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		5	nee
Midden-Drenthe	1-1-2014	1-1-2017	31-3-2020		5	ja
Gouda	10-2-2014	10-2-2017	29-2-2020		2	ja
's-Hertogenbosch	11-2-2014	11-2-2017	11-2-2020		2	ja
Oss	1-3-2014	1-3-2017	1-3-2020		3	Nee
Maastricht	1-3-2014	1-3-2017	31-3-2020		2	ja
Hellevoetsluis	13-3-2014	13-3-2017	29-2-2020		2	nee
Vlaardingingen	15-3-2014	15-3-2017	15-2-2020		1	ja
Kampen	1-4-2014	1-4-2017	1-4-2020		3	ja
Brunssum	1-4-2014	1-4-2017	1-4-2020		2	nee
Doetinchem	1-6-2014	1-6-2017	31-5-2020		3	ja
Schagen	1-6-2014	1-6-2017	31-5-2020		4	ja
Heerlen	15-7-2014	15-7-2017	15-7-2020		2	Nee
Utrechtse Heuvelrug	1-8-2014	1-8-2017	31-7-2020		4	nee
Heemskerk	1-9-2014	1-9-2017	31-8-2020		2	nee
Helmond	1-9-2014	1-9-2017	30-8-2020		2	ja
Sittard-Geleen	1-9-2014	1-9-2017	31-8-2020		3	nee
Groningen	1-10-2014	1-1-2017	30-9-2020		1	ja
Geldrop-Mierlo	1-10-2014	1-10-2017	30-9-2020		3	ja
Harlingen	7-10-2014	7-10-2017	7-10-2020		3	Nee
Houten	8-10-2014	8-10-2017	31-10-2020		3	nee
Apeldoorn	1-11-2014	1-11-2017	nog niet bekend		2	ja
Brummen	1-11-2014	1-11-2017	nog niet bekend		4	ja
Lochem	1-11-2014	1-11-2017	nog niet bekend		4	ja
Voorst	1-11-2014	1-11-2017	31-10-2020		4	ja
Arnhem	1-1-2015	1-1-2018			2	ja
Rheden	1-1-2015	31-12-2017	31-12-2020		3	ja

Tabel B4.1 Vervolg - Overzicht van JOGG-gemeenten naar startdatum (peildatum 30 september 2017)

Gemeenten	Toetredings- datum	Einddatum	Einddatum verlenging	Einddatum verlenging 2	Stedelijk -heid*	Inzet in specifieke wijk/buurt
Westervoort	1-1-2015	31-12-2017	nog niet bekend		3	Nee
Zevenaar	1-1-2015	31-12-2017	nog niet bekend		3	nee
Aalsmeer	1-1-2015	1-1-2018			4	ja
Hattem	1-2-2015	1-2-2018			4	nee
Kerkrade	1-3-2015	1-3-2018			2	nee
Bergen op Zoom	1-5-2015	1-5-2018			2	ja
Uden	1-7-2015*	1-7-2018			3	ja
Venlo	1-7-2015	1-7-2018			2	ja
Westerveld	1-7-2015*	1-7-2018			5	Nee
Goeree-Overflakkee	1-8-2015*	1-8-2018			4	nee
Wageningen	1-9-2015*	1-9-2018			2	ja
Weststellingwerf	1-11-2015*	1-11-2018			4	ja
Heerenveen	1-11-2015*	1-11-2018			3	nee
Maasgouw	1-11-2015*	1-11-2018			5	nee
Ameland	1-11-2015*	1-11-2018			5	nee
Schiermonnikoog	1-11-2015*	1-11-2018			5	nee
Terschelling	1-11-2015*	1-11-2018			5	nee
Vlieland	1-11-2015*	1-11-2018			5	nee
De Fryske Marren	1-7-2015	1-7-2018			4	ja
Nuth	1-10-2015	1-10-2018			4	ja
Den Helder	1-1-2016	1-1-2019			2	ja
Grave	1-1-2016	1-1-2019			4	Nee
Leeuwarden	1-1-2016	1-1-2019			2	Ja
Tytsjerksteradiel	1-1-2016	1-1-2019			5	Ja
Eijsden-Margraten	1-4-2016	1-4-2019			5	nee
Geldermalsen	1-4-2016	1-4-2019			4	Nee
Meerssen	1-4-2016	1-4-2019			4	nee
Vaals	1-4-2016	1-4-2019			4	nee
Valkenburg aan de Geul	1-4-2016	1-4-2019			4	nee
Venray	1-4-2016	1-4-2019			3	nee
Waalwijk	1-4-2016	1-4-2019			3	Nee
Achtkarspelen	1-7-2016	1-7-2019			5	Ja
Hilversum	1-7-2016	1-7-2019			1	Ja
Horst aan de Maas	1-7-2016	1-7-2019			4	Nee
Huizen	1-7-2016	1-7-2019			2	Ja
Bergen (L.)	1-10-2016	1-10-2019			5	Nee
Binnenmaas	1-10-2016	1-10-2019			4	Ja

Tabel B4.1 Vervolg - Overzicht van JOGG-gemeenten naar startdatum (peildatum 30 september 2017)

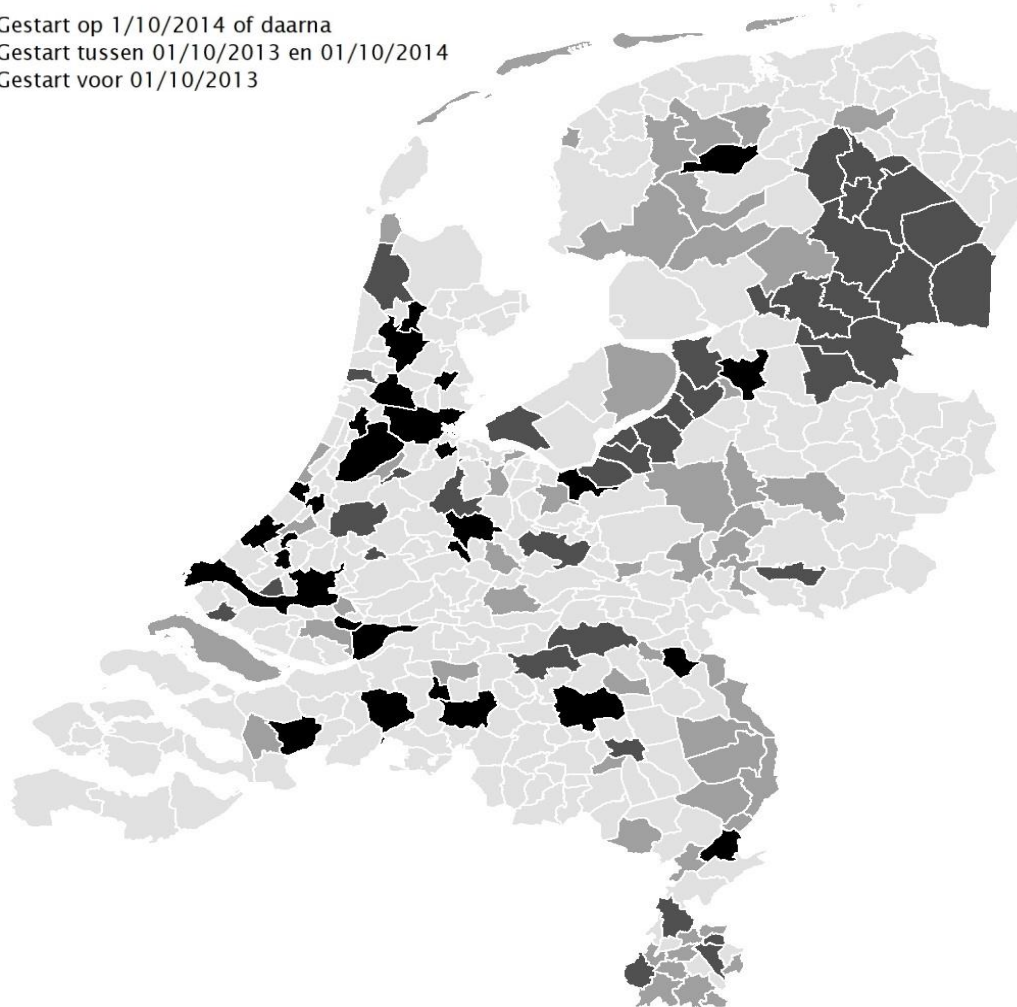
Gemeenten	Toetredings- datum	Einddatum	Einddatum verlenging	Einddatum verlenging 2	Stedelijk -heid*	Inzet in specifieke wijk/buurt
Gennep	1-10-2016	1-10-2019			4	Nee
Gulpen-Wittem	1-10-2016	1-10-2019			5	Nee
Ridderkerk	1-10-2016	1-10-2019			2	Ja
Weert	1-10-2016	1-10-2019			3	Ja
Beesel	31-12-2016	31-12-2019			4	(nog) niet bekend
Peel en Maas	31-12-2016	30-12-2019			4	(nog) niet bekend
Schinnen - Onderbanken	31-12-2016	31-12-2019			5	Nee
Dronten	1-1-2017	31-12-2019			4	Nee
Leidschendam- Voorburg	1-3-2017	29-2-2020			1	Ja
Amersfoort	1-6-2017	31-5-2020			2	Ja
Noordwijk	1-9-2017	31-8-2020			2	Nee

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

* Stedelijkheid: 1=zeer sterk stedelijk 2=sterk stedelijk 3=matig stedelijk 4=weinig stedelijk 5=niet stedelijk.

Kaart B4.1 Ontwikkeling van het aantal JOGG-gemeenten over de periode 2010 t/m 2017

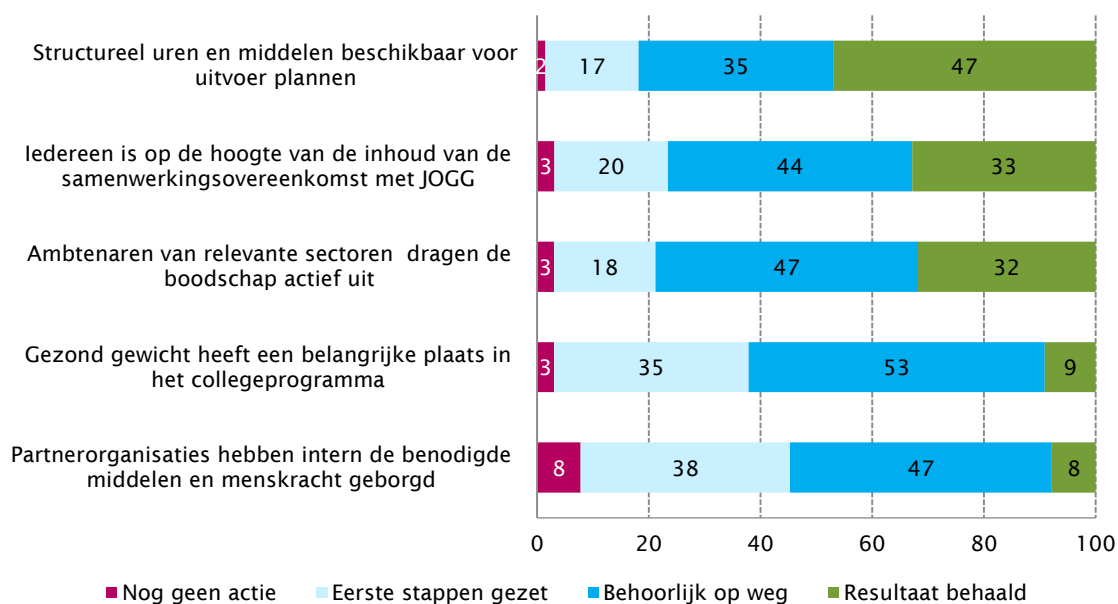
- Gestart op 1/10/2014 of daarna
- Gestart tussen 01/10/2013 en 01/10/2014
- Gestart voor 01/10/2013

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht, peildatum 30-09-2017. Bewerking en kaartvervaardiging: Mulier Instituut, 2017.

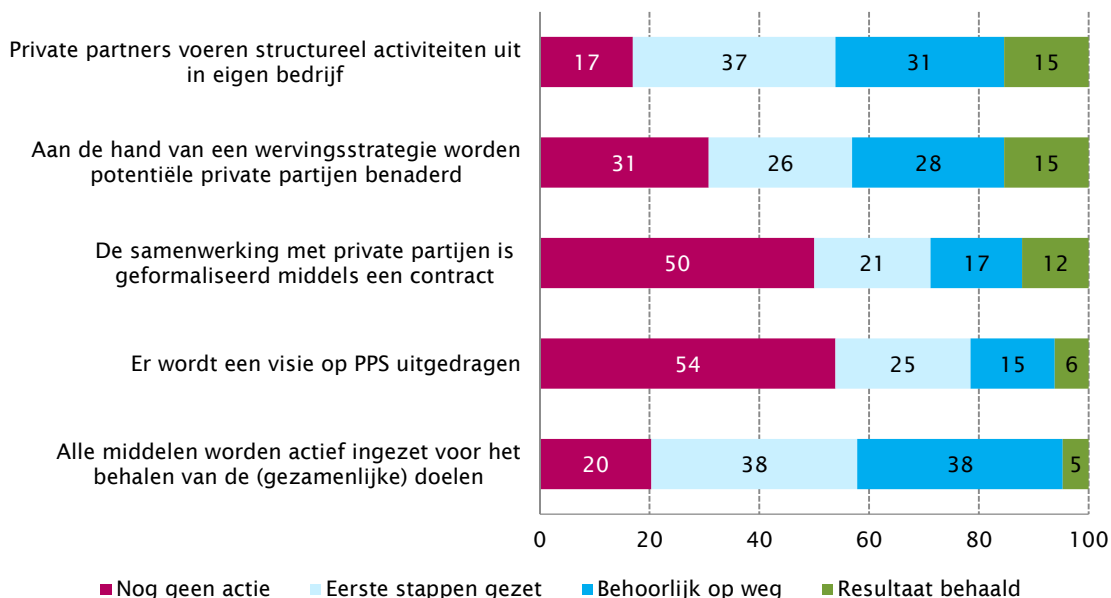
Bijlage V Voortgang op de pijlers van de JOGG-aanpak

Figuur B5.1 Voortgang op de pijler Politiek-Bestuurlijk Draagvlak in JOGG-gemeenten in 2017 (in procenten; n=66)

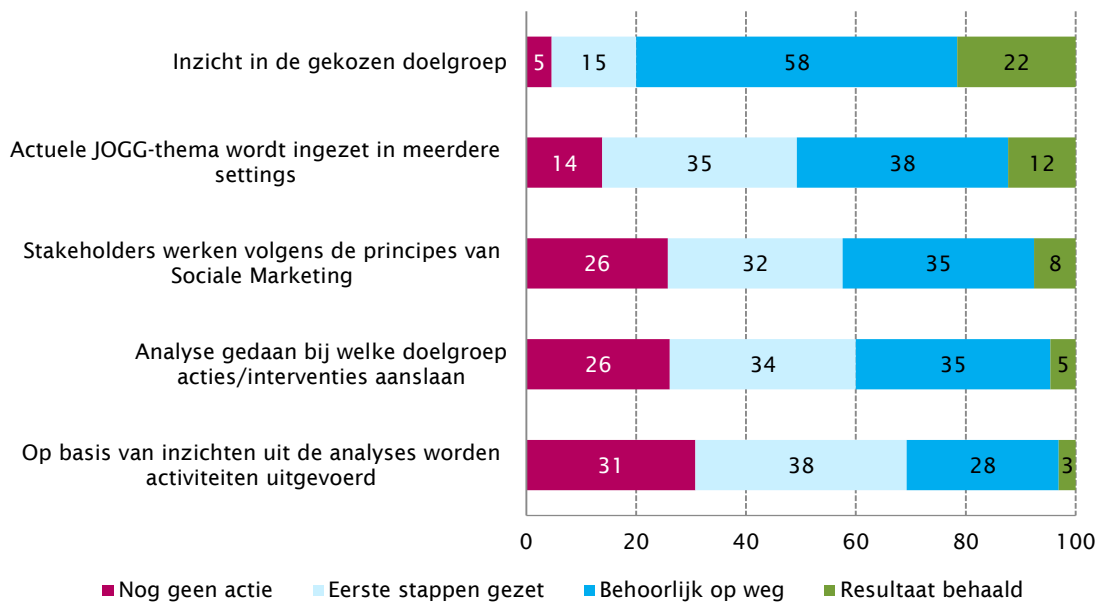
Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Figuur B5.2 Voortgang op de pijler Publiek-Private Samenwerking in JOGG-gemeenten in 2017 (in procenten; n=66)

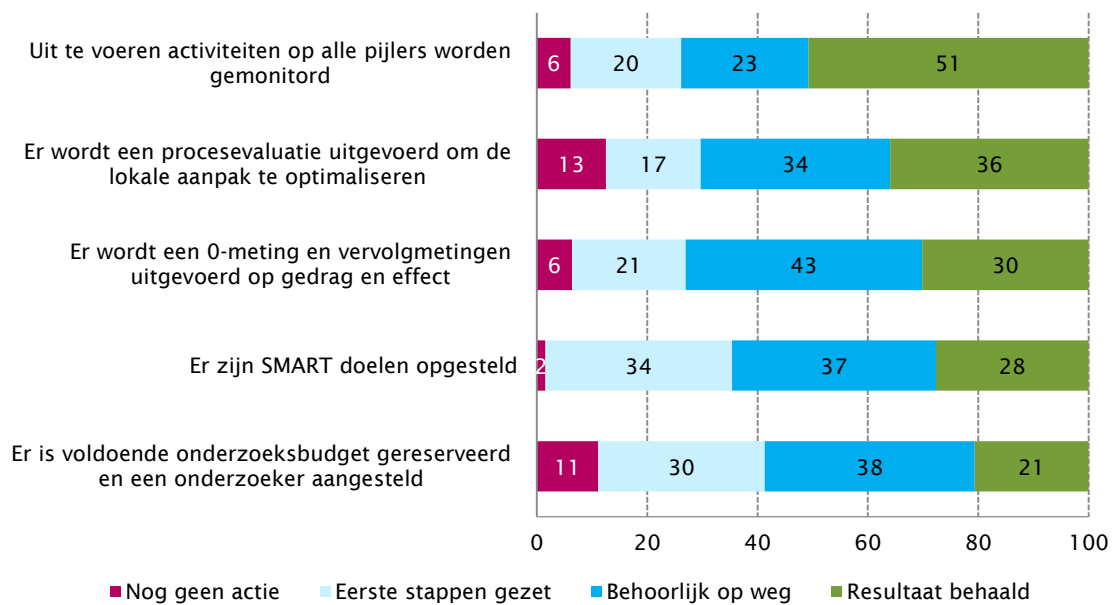
Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Figuur B5.3 Voortgang op de pijler Sociale Marketing in JOGG-gemeenten in 2017 (in procenten; n=66)

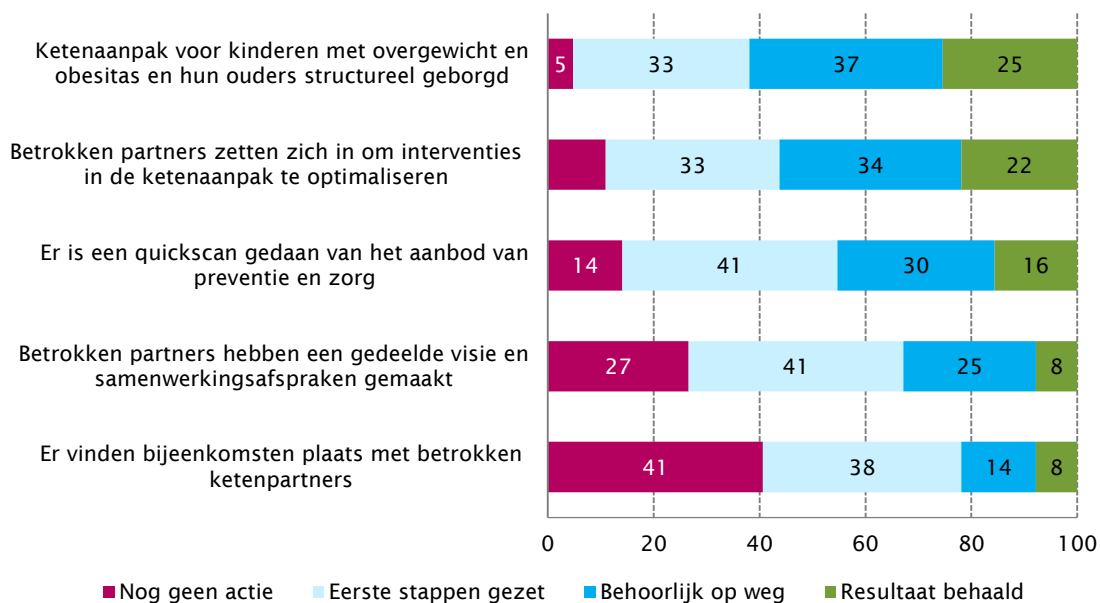
Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Figuur B5.4 Voortgang op de pijler Monitoring en Evaluatie in JOGG-gemeenten in 2017 (in procenten; n=66)

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Figuur B5.5 Voortgang op de pijler Verbinding Preventie en Zorg in JOGG-gemeenten in 2015-2017 (in procenten; n=66)

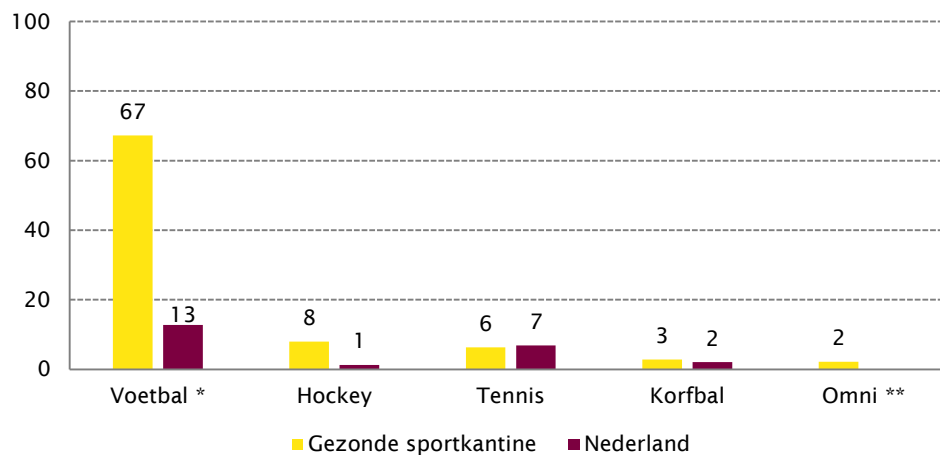

Bron: Voortgangstool Jongeren Op Gezond Gewicht. Analyse: Mulier Instituut, 2017.

Bijlage VI Inzet Team:Fit per soort sportvereniging

Team:Fit en Lekker Bezig!¹⁰⁹ bereiken 5 procent van het totaal aantal sportverenigingen in Nederland¹¹⁰. Met deelname van 855 voetbalverenigingen aan Team:Fit en Lekker Bezig! wordt twee derde van het totaal aantal voetbalverenigingen bereikt. Het is hierbij belangrijk om op te merken dat het in bijna 70 procent van de gevallen gaat om een voetbalvereniging die is aangesloten bij 'Lekker Fit'. Hierdoor is het verschil met de overige sportverenigingen erg groot. Van alle hockey-, tennis-, korfbal- en omnisportverenigingen in Nederland neemt respectievelijk 8, 6, 3 en 2 procent deel aan Team:Fit.

Figuur B6.1 Verdeling van sporttakken binnen het programma Team:Fit (top 5) in 2016 in vergelijking met landelijke verdeling van sportverenigingen (in procenten)

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht, NOC*NSF Ledentalstatistiek 2016. Bewerking: Mulier Instituut, 2018.

* 67 procent van de voetbalverenigingen binnen de programma's Team:Fit en Lekker Bezig! heeft een gezonde sportkantine. Hiervan neemt 51 procent deel aan het programma 'Lekker Bezig!'.

**Het aantal omnisportverenigingen is op basis van de NOC*NSF ledentalstatistieken niet vast te stellen.

¹⁰⁹ Enkel voetbalverenigingen zijn aangesloten bij Lekker Bezig!

¹¹⁰ Berekend op basis van NOC*NSF Ledentalstatistiek 2016.

Bijlage VII Materialen themacampagnes

Tabel B7.1 Verspreiding materialen DrinkWater in JOGG-gemeenten in 2017 tot 01-12-2017

	Aantal verspreide materialen			Aantal JOGG-gemeenten		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Overstappakket DrinkWater	140	63	23	25	13	8
DrinkWaterpakket 25	158	-	-	30	-	-
DrinkWaterpakket 50	336	121	45	49	15	14
DrinkWaterpakket 75	109	-	-	33	-	-
DrinkWaterbidons (klein)	15.888	7.444	12.303	35	29	22
DrinkWaterbidons (groot)	33.075	20.742	15.674	65	41	29
DrinkWater raamsticker (30 x 30 cm)	-	395	153	-	18	9
DrinkWater raamsticker Dolfijn (30x40)	-	56	21	-	5	3
DrinkWater sticker klein (3 cm)	-	305	993	-	12	8

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Tabel B7.2 Verspreiding materialen Gratis Bewegen in JOGG-gemeenten in 2017 tot 01-12-2017

	Aantal bestelde materialen			Aantal JOGG-gemeenten		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Stickers Gratis Bewegen	860	29	74	4	2	3
Bordjes Gratis Bewegen	61	10	13	4	2	3
Voetstapstickers (klein)	130	121	70	3	2	2
Voetstapstickers (groot)	788	302	235	12	7	5
Beweegtellers	5397	61	518	14	2	3
Inspiratiegidsen	111	1	0	9	1	0

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Tabel B7.3 Verspreiding materialen *Woogie Boogie* in JOGG-gemeenten in 2017 tot 01-12-2017 (in aantallen)

Woogie Boogie Pakketjes	735
Woogie boogie 'Hey jij daar' flyer	750
Donald's waggel	500
Mickey's trommelslag	500
Goofie's dolle dans	675
Kions leeuwenpas	660
Vetjes touwtrekken	660
Miles surfstijl	730
Jakes springtocht	750

Bron: Jongeren Op Gezond Gewicht. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Bijlage VIII Tevredenheid over de ondersteuning JOGG-adviseur, -coach en -regiocoördinator

Tabel B8.1 Absolute aantallen waarop de beoordelingen in rapportcijfers zijn gebaseerd

	JOGG-regisseur				Beleidsmedewerker
	2014	2015	2016	2017	2017
Dienstverlening en ondersteuning	47	58	74	85	57
Ondersteuning JOGG-adviseur	47	13 ¹¹¹	74	85	52
Ondersteuning JOGG-coach	47	12 ¹¹²	24	28	17
Ondersteuning regiocoördinator	-	-	27	43	27

Bronnen: Bosman & Vink (2014); Bosman & Vink (2015); Scholten et al. (2016); Slot-Heijs et al. (2017).

¹¹¹ Deze vraag is alleen beantwoord door twaalf JOGG-regisseurs van gemeenten die op dat moment korter dan één jaar JOGG-gemeente waren.

¹¹² Deze vraag is alleen beantwoord door twaalf JOGG-regisseurs van gemeenten die op dat moment korter dan één jaar JOGG-gemeente waren.

Bijlage IX Overzicht lokale evaluatierapporten en monitorrapporten 2017

Tabel B9.1 Kenmerken lokale evaluaties 2017

Gemeente	Type	Throughput	Info over pijlers	Bereik	OUTPUT
Alkmaar	Factsheet	X	X	X	X
Almere	Factsheet	X	X	X	X
Alphen aan den Rijn	Factsheet	X	X	X	X
Alphen aan den Rijn	Voortgangsrapport	X	X	X	X
Amsterdam	Voortgangsrapport				
Breda	Voortgangsrapport	X	X	X	X
Cuijk	Factsheet	X	X	X	X
De Fryske Marren	Factsheet	X	X	X	X
Den Haag	Voortgangsrapport	X	X	X	X
Dordrecht	Factsheet	X	X	X	X
Ermelo	Factsheet	X	X	X	X
Friesland	Factsheet	X	X	X	X
Goeree-Overvlakkee	Factsheet	X	X	X	X
Grave	Factsheet	X	X	X	X
Groningen	Factsheet	X	X	X	X
Haarlem	Factsheet	X	X	X	X
Harderwijk	Voortgangsrapport	X	X	X	X
Harderwijk	Factsheet	X	X		X
Harlingen	Factsheet	X	X	X	X
Harlingen	Voortgangsrapport	X	X		X
Hatterem	Voortgangsrapport	X	X		X
Heerlen	Factsheet				X
Heerlen	Factsheet				X

Tabel B9.1 Vervolg - Kenmerken lokale evaluaties 2017

Hellevoetsluis	Voortgangsrapport	X	X		X
Hellevoetsluis	Voortgangsrapport	X	X		X
Houten	Voortgangsrapport	X	X	X	X
IJsselstein	Voortgangsrapport	X	X	X	X
IJsselstein	Voortgangsrapport	X	X		X
Kampen	Factsheet	X	X	X	X
Maastricht	Voortgangsrapport	X	X	X	X
Noord en Oost Gelderland	Voortgangsrapport	X	X		X
Nijkerk	Factsheet	X		X	X
Ommen-Hardenberg	Factsheet	X	X	X	X
Putten	Factsheet	X	X	X	X
Rheden	Factsheet	X	X	X	X
Roosendaal	Factsheet	X	X	X	X
Rotterdam	Voortgangsrapport	X		X	X
Schagen	Voortgangsrapport	X	X	X	X
Tilburg	Factsheet	X	X	X	X
Uithoorn	Factsheet	X	X	X	X
Venray	Voortgangsrapport				
Venray	Voortgangsrapport				
Venray	Factsheet	X	X	X	X
Voorst	Factsheet	X	X		X
Waalwijk	Factsheet	X	X	X	X
Weststellingwerf	Factsheet	X	X	X	X
Totaal	46	41	39	33	42

Tabel B9.2a Kenmerken *outcome*-evaluaties 2017 (monitor en effectmeting)

Gemeente	Type	OUTCOME	Monitor 0-meting	Monitor ≥ 2 metingen	Effect-meting
Alkmaar	Factsheet	X		X	X
Almere	Factsheet				
Alphen aan den Rijn	Factsheet	X		X	
Alphen aan den Rijn	Voortgangsrapport	X		X	
Amsterdam	Voortgangsrapport	X	X	X	
Breda	Voortgangsrapport	X	X	X	
Cuijk	Factsheet				
De Fryske Marren	Factsheet				
Den Haag	Voortgangsrapport				
Dordrecht	Factsheet	X		X	
Ermelo	Factsheet	X		X	
Friesland	Factsheet				
Goeree-Overflakkee	Factsheet	X	X		
Grave	Factsheet	X	X		
Groningen	Factsheet	X	X		
Haarlem	Factsheet				
Harderwijk	Voortgangsrapport	X		X	
Harderwijk	Factsheet				
Harlingen	Factsheet	X	X	X	
Harlingen	Voortgangsrapport	X		X	
Hattem	Voortgangsrapport				
Heerlen	Factsheet				
Heerlen	Factsheet	X		X	X
Hellevoetsluis	Voortgangsrapport	X	X		
Hellevoetsluis	Voortgangsrapport				

Tabel B9.2a Vervolg - Kenmerken *outcome*-evaluaties 2017 (monitor en effectmeting)

Houten	Voortgangsrapport	X	X	X	X
IJsselstein	Voortgangsrapport	X		X	X
IJsselstein	Voortgangsrapport	X		X	
Kampen	Factsheet				
Maastricht	Voortgangsrapport	X	X		
Noord en Oost Gelderland	Voortgangsrapport				
Nijkerk	Factsheet	X	X		
Ommen-Hardenberg	Factsheet				
Putten	Factsheet	X	X	X	
Rheden	Factsheet	X		X	
Roosendaal	Factsheet	X	X		
Rotterdam	Voortgangsrapport	X		X	
Schagen	Voortgangsrapport	X		X	
Tilburg	Factsheet	X		X	X
Uithoorn	Factsheet	X		X	
Venray	Voortgangsrapport	X	X		
Venray	Voortgangsrapport	X	X		
Venray	Factsheet	X	X		
Voorst	Factsheet				
Waalwijk	Factsheet				
Weststellingwerf	Factsheet	X	X		
Totaal	46	31	16	20	5

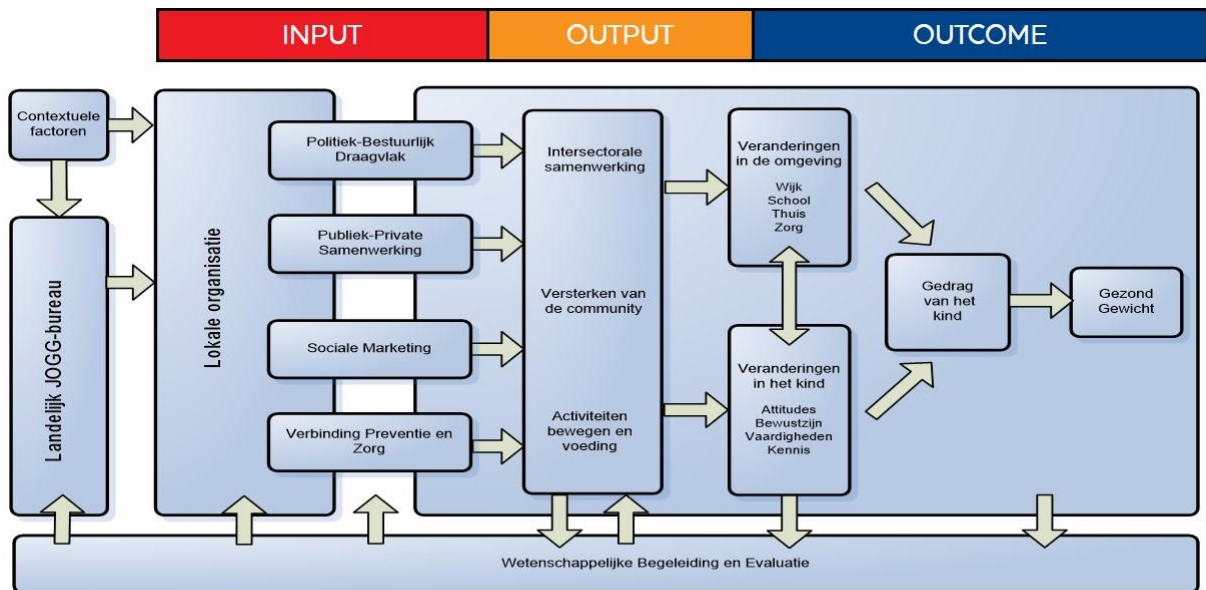
Tabel B9.2b Kenmerken *outcome*-evaluaties 2017 (monitor en effectmeting)

Gemeente	Type	Effect- meting	Overgewicht	Drinkgedrag	Beweeggedrag	Eetgedrag	Overig	N-waarde
Ikmaar	Factsheet	X	X					N.B.
Almere	Factsheet							
Alphen aan den Rijn	Factsheet		X					N.B.
Alphen aan den Rijn	Voortgangsrapport		X					N.B.
Amsterdam	Voortgangsrapport		X	X	X	X	slaapgedrag	Ruim 50.000
Breda	Voortgangsrapport		X		X	X		N.B.
Cuijk	Factsheet							
De Fryske Marren	Factsheet							
Den Haag	Voortgangsrapport							
Dordrecht	Factsheet		X			X		1700
Ermelo	Factsheet		X	X	X	X		N.B.
Friesland	Factsheet							
Goeree-Overvlakkee	Factsheet		X					N.B.
Grave	Factsheet		X					N.B.
Groningen	Factsheet		X		X		Slaapgedrag	N.B.
Haarlem	Factsheet							
Harderwijk	Voortgangsrapport		X	X	X	X		N.B.
Harderwijk	Factsheet							
Harlingen	Factsheet		X				Motoriek	N.B.
Harlingen	Voortgangsrapport						Motoriek	N.B.
Hatterem	Voortgangsrapport							
Heerlen	Factsheet							
Heerlen	Factsheet	X	X	X	X	X	Transport naar school	N.B.
Hellevoetsluis	Voortgangsrapport			X		X		N.B.
Hellevoetsluis	Voortgangsrapport							

Tabel B9.2b Vervolg - Kenmerken *outcome*-evaluaties 2017 (monitor en effectmeting)

							Transport naar school, lid sportclub	
Houten	Voortgangsrapport	X	X	X	X	X	N.B.	
IJsselstein	Voortgangsrapport	X	X				350	
IJsselstein	Voortgangsrapport		X				350	
Kampen	Factsheet							
Maastricht	Voortgangsrapport				X	X	N.B.	
Noord en Oost Gelderland	Voortgangsrapport							
Nijkerk	Factsheet		X				Lid sportclub N.B.	
Ommen-Hardenberg	Factsheet							
Putten	Factsheet		X	X	X	X	N.B.	
Rheden	Factsheet		X				N.B.	
Roosendaal	Factsheet		X				N.B.	
Rotterdam	Voortgangsrapport		X				N.B.	
Schagen	Voortgangsrapport			X			N.B.	
Tilburg	Factsheet	X	X				N.B.	
Uithoorn	Factsheet			X		X	N.B.	
Venray	Voortgangsrapport		X	X	X	X	N.B.	
Venray	Voortgangsrapport		X	X	X	X	N.B.	
Venray	Factsheet		X	X		X	N.B.	
Voorst	Factsheet							
Waalwijk	Factsheet							
Weststellingwerf	Factsheet		X	X	X	X	N.B.	
Totaal	46	5	26	13	12	15	7	

Bijlage X JOGG-model

Gebaseerd op; EPODE-model (Marije van Koperen, 2012). Environmental Research Framework for Weight Gain Prevention (Kremers, de Bruijn et al, 2006). Referentiekader (Saan en de Haes, 2005).

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl